

KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA

PODNIESIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARSTW ROLNYCH POPRAZ ZRZESZANIE SIĘ ROLNIKÓW

ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FORMY SPÓŁDZIELCZEJ

Broszura szkoleniowo - informacyjna

Materiał informacyjny współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 wydany w ramach operacji szkoleniowej – umowa nr 00011-6900-FA1900370/11

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Materiał informacyjny opracowany przez Krajową Radę Spółdzielczą

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Warszawa, wrzesień 2012

KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA

PODNIESIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARSTW ROLNYCH POPRZEZ ZRZESZANIE SIĘ ROLNIKÓW

ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FORMY SPÓŁDZIELCZEJ

Broszura szkoleniowo-informacyjna

Materiał informacyjny współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 wydany w ramach operacji szkoleniowej – umowa nr 00011-6900-FA1900370/11

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Materiał informacyjny opracowany przez Krajową Radę Spółdzielczą

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY
NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Warszawa, wrzesień 2012

OPRACOWANIE I REDAKCJA:

Witold Boguta, Zdzisław Gumkowski, Marcin Martynowski

Broszura szkoleniowo-informacyjna została opracowana i wydana w ramach realizacji projektu Krajowej Rady Spółdzielczej pn. **„Podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez zrzeszanie się rolników ze szczególnym uwzględnieniem formy spółdzielczej”**, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i budżetu państwa w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego PROW 2007–2013.

OPRACOWANIE I PUBLIKACJA PODRĘCZNIKA

Krajowa Rada Spółdzielcza
ul. Jasna 1, 00-013 Warszawa
tel. + 48 22/ 596 43 00
fax + 48 22/ 827 43 21
email: krs@krs.org.pl
www.krs.org.pl

WYDAWCA

KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

NAKŁAD 4200 egz.

ISBN 978-83-89627-51-3

KOREKTA TECHNICZNA, SKŁAD,
ŁAMANIE, DRUK I OPRAWA

Wydawnictwo Spółdzielcze Sp. z o.o.
00-013 Warszawa, ul. Jasna 1
tel. 22 827 46 89
fax 22 827 49 31
e-mail: biuro@wydawnictwospoldzielcze.pl
www.poligrafiadrukarnia.warszawa.pl

Szanowni Państwo!

Podstawowym założeniem pierwszej polityki wspólnotowej Wspólnej Polityki Rolnej było zapewnienie konsumentom odpowiedniej ilości i jakości żywności po przystępnej cenie przy jednoczesnym utrzymaniu rolniczych dochodów na odpowiednim poziomie. Pomimo upływu 50 lat nic się nie zmieniło w tym zakresie.

Czas jednak biegnie nieubłaganie i zmienia się sytuacja na światowym rynku. Zmieniają się warunki gospodarowania. Pięćdziesiąt lat temu na WPR przeznaczano blisko 90% unijnego budżetu. Obecnie jest to 40%. Doświadczenia ostatnich lat sprawiły, że Unia Europejska szczególną uwagę zwróciła na poprawę funkcjonowania organizacji łańcucha żywnościowego. A to, że nie funkcjonuje on najlepiej widzimy wszyscy. Ten stan możemy zmienić przez wzmocnienie pozycji bezpośredniego producenta żywności – rolnika. Osiągnąć to możemy przez odbudowę sprawdzonych form wspólnego gospodarowania – poprzez grupy producenckie, a szczególnie poprzez odbudowę pozycji spółdzielczości.

Warto w tym miejscu przypomnieć bogate, polskie tradycje. Już w roku 1816 Stanisław Staszic powołał do życia pierwszą spółdzielnię – Hrubieszowskie Towarzystwo Rolniczego Ratowania się Wspólnie w Nieszczęściach. Niestety lata po II wojnie światowej, a także czasy przebudowy gospodarki po roku 1989 nie sprzyjały rozwojowi spółdzielczości w Polsce. Zatraciła ona swój podstawowy charakter, czyli realny wpływ na działalność ze strony jej członków. Tymczasem wspólnota działania daje podstawy do odbudowy silnej pozycji w całym łańcuchu żywnościowym. Wspólne produkowanie, wspólny zakup środków do produkcji, wspólne zarządzanie, w tym w sprawach sprzedaży pozwala na znaczne oszczędności poprzez eliminację zbędnych pośredników. Daje to korzyści zarówno bezpośrednim producentom, jak i konsumentom. W takim przypadku wzrastają zyski jednym, jak i drugim, tym ostatnim poprzez niższą cenę zakupu.

Obserwowane od lat zmiany w gospodarce światowej, a zwłaszcza wszechobecna globalizacja i koncentracja, wymuszają wręcz działania ukierunkowane na wspólne formy produkcji rolnej. Historyczne doświadczenia związane ze spółdzielczością na terenach wiejskich, te bardzo dobre doświadczenia, jak chociażby związane z bankowością spółdzielczą, czy mleczarską dowodzą, że taka forma organizacyjna ma ogromną przyszłość.

Należy wspomnieć, że obecnie w Unii Europejskiej, wśród największych państw formy spółdzielcze bardzo dobrze funkcjonują. Jesteśmy na piątym miejscu pod względem zarówno liczby spółdzielni, jak i pod względem liczby członków. Istotne jest natomiast zwiększenie tego potencjału wśród samych producentów rolnych. Tutaj mamy jeszcze wiele do zrobienia.

Jestem przekonany, że oprócz dużego nacisku ze strony resortu, jaki jest kładziony na tworzenie i rozwój grup producenckich, w tym organizowanych w formie spółdzielczej, odbudowę i rozwój spółdzielni rolników, również ta broszura przyczyni się do istotnego wzrostu liczby spółdzielni, jak i wzmocnienia roli już istniejących.

Stanisław Kalemba

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Spółdzielnia – szansą zadbania o własne interesy producentów rolnych

Aby sprostać wyzwaniom współczesnych czasów i móc realizować własne zamierzenia trzeba poszukiwać sojuszników. W pojedynkę troska o własne interesy stała się wręcz niemożliwa. Dotyczy to w szczególności rozproszonego i z natury słabszego rolnictwa. Stąd konieczność współpracy, nie może być zastępowana złudnym przekonaniem o indywidualnej niezależności.

W dzisiejszej rzeczywistości rolnicy są niestety, w coraz większym stopniu uzależnieni od znacznie silniejszych dostawców środków do produkcji i odbiorców płodów rolnych. Bez współpracy ze sobą nie będą liczącymi się partnerami na otwartym i coraz bardziej konkurencyjnym rynku.

Zmiany ustrojowe na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku przyniosły także zmiany w rolnictwie i jego otoczeniu. Rozpadł się system produkcyjno-usługowej obsługi rolnictwa zbudowany przez państwo, do którego rolnicy w dużym stopniu utracili zaufanie. Zabrakło jednak wyobrażenia, czym naprawdę jest wolny rynek i jakie są mechanizmy jego funkcjonowania. Wielu uwierzyło, że będzie w stanie samodzielnie zabezpieczyć własne interesy. Rzeczywistość okazała się o wiele trudniejsza i złożona. Rolnicy działający w pojedynkę skazani są na przegraną ze znacznie silniejszym kapitałowo otoczeniem handlowo-produkcyjnym.

Dla wzmocnienia swojej pozycji na rynku, i niwelowania skutków, jakie przynosi coraz bardziej wymagający kapitalistyczny rynek rolnicy muszą przełamać kryzys zaufania do samych siebie i działać wspólnie tworząc własne struktury gospodarcze. Rolników w tych sprawach nikt nie wyręczy. Wprost przeciwnie wielu widzi własne korzyści wynikające z braku jedności, współpracy i porozumienia między właścicielami gospodarstw rolnych. Odbudowanie, więc własnych struktur gospodarczych niezbędnych do zachowania partnerstwa na coraz trudniejszym rynku jest dziś zadaniem pierwszoplanowym. Coraz więcej rolników dostrzega jednak swoją bezsilność i zauważa potrzebę zespołowego działania. Pojawiają się, więc coraz częściej inicjatywy odbudowy osłabionych oddziałów rolników spółdzielni, tworzenia nowych struktur gospodarczych.

Własne organizacje gospodarcze sprawiają, że zyski, jakie powstają w obrocie produktami rolnymi i środkami do produkcji pozostają w dyspozycji rolników i służą rozwojowi ich gospodarstw. Tym samym rolnicy przejmują przynajmniej część wartości dodanej, która powstaje poza gospodarstwem rolnym. System spółdzielczy powoduje ponadto, że rolnik nie pozostaje wyłącznie traktorzystą czy kombajnistą, lecz uczestniczy czynnie w drodze swego produktu do konsumenta.

Stąd też polityka państwa powinna uwzględniać tę specyficzną rolę, jaką odgrywa rolnik prowadzący własne gospodarstwo. Jednym z elementów tej polityki powinno być wspieranie i rozwijanie ducha współpracy, solidaryzmu i porozumienia.

Jakkolwiek świadomość rolników, co do potrzeby organizowania się systematycznie wzrasta, to jednak postęp w tym zakresie nie jest zadowalający. Broszura, którą Państwu przekazujemy, zawiera praktyczne wskazówki dotyczące tworzenia i działania grup producentów rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem formy spółdzielczej.

Alfred Domagalski

Prezes Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej

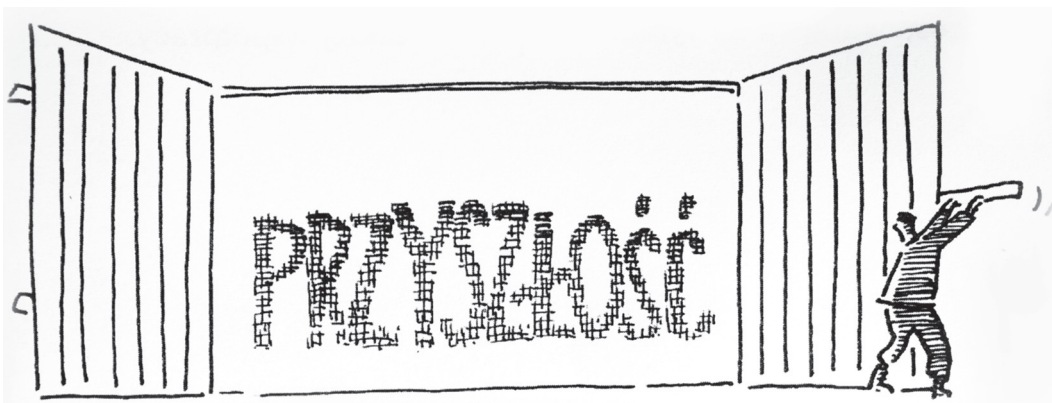
SPIS TREŚCI

I.	ROZWÓJ I ZNACZENIE GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH	9
II.	SPÓŁDZIELCZOŚĆ ROLNICZA W POLSCE, UNII EUROPEJSKIEJ I NA ŚWIECIE	11
III.	DEFINICJA, ZASADY I WARTOŚCI SPÓŁDZIELCZE	15
IV.	ROLNIK NA RYNKU	17
V.	ROZWÓJ GRUP PRODUCENTÓW – STAN ZORGANIZOWANIA	21
VI.	ZAKŁADANIE SPÓŁDZIELNI, JAKO GRUPY PRODUCENTÓW ROLNYCH	29
VII.	FORMY WSPARCIA DLA GRUP Z PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2007–2013 ORAZ POMOCY KRAJOWEJ	47
VIII.	PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ W GPR, ROZLICZENIA Z CZŁONKAMI I URZĘDEM SKARBOWYM	51
IX.	DOBRE PRAKTYKI DZIAŁANIA W GRUPIE – SPÓŁDZIELNIE BRANŻOWE	59
X.	NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA	63
XI.	WYKAZ GŁÓWNYCH AKTÓW PRAWNYCH ORAZ WAŻNE ADRESY I LINKI	69

I. ROZWÓJ I ZNACZENIE GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH

- 1. Dlaczego potrzebna współpraca?** W Polsce funkcjonuje ponad 1,5 miliona gospodarstw rolnych. Szacuje się, że wśród nich jest około 500 tys. gospodarstw produkujących na rynek. Rolnicy, właściciele tych gospodarstw w zdecydowanej większości nie działają gospodarczo w sposób zorganizowany. Działając indywidualnie nie są partnerem dla coraz silniejszych dużych odbiorców produktów rolnych, co powoduje, że mają słabą pozycję na rynku. Inaczej funkcjonują producenci rolni w krajach Europy Zachodniej, którzy działają na rynku poprzez swoje spółdzielnie. Z myślą o organizowaniu się producentów rolnych, po okresie trudnych przemian lat 90-tych i rozpadzie większości struktur gospodarczych w kraju (w tym spółdzielczości rolniczej – z wyjątkiem spółdzielni mleczarskich), w 2000 roku została uchwalona ustawa o grupach producentów rolnych i ich związkach (Dz.U. z 2000 r., nr 88, poz. 983 z późn. zm.). Ustawa wprowadziła systemowe zasady wsparcia tworzenia grup producentów rolnych. Istnieje szereg powodów, dla których rolnicy powinni się organizować w grupy producentów:
 - gospodarstwa rolne niezależnie od swojej wielkości, są na rynku jednostkami małymi,
 - postępuje proces globalizacji – zmniejsza się liczba odbiorców produktów rolnych,
 - odbiorcy potrzebują dużych, jednorodnych partii produktów rolnych,
 - wspólna sprzedaż większych partii produktów powinna zapewnić korzystniejsze warunki zbytu i lepszą pozycję na konkurencyjnym rynku,
 - wspólne zakupy środków produkcji rolnej obniżają wysokie koszty produkcji,
 - istnieje możliwość wspólnego inwestowania.
- 2. Czym jest grupa producentów?** Termin „grupa producentów” nie oznacza konkretnej formy prawnej (może być zarejestrowana, m.in., jako spółdzielnia, spółka z o.o., zrzeszenie, stowarzyszenie), ale odnosi się do organizacji, której głównym celem jest wprowadzanie na rynek produktów wytworzonych w gospodarstwach członków. Grupy producentów rolnych różnią się jednak pod wieloma względami od innych przedsięwzięć komercyjnych.
- 3. Grupa jest zrzeszeniem osób.** Grupa jest prywatną firmą będącą własnością indywidualnych producentów, którzy przystąpiwszy do niej kierują jej działaniami. Z silnym zapleczeniem zaangażowanych i ukierunkowanych na rynek członków-producentów, grupa ma duże szanse na odniesienie sukcesu. Warunkiem powstania grupy jest porozumienie się producentów przekonanych, że wspólny marketing jest najlepszym sposobem poprawy pozycji rynkowej gospodarstw.
- 4. Grupa jest przedsiębiorcą.** Grupa działa na rynku wśród innych podmiotów gospodarczych. Podlega, zatem tym samym regułom ekonomicznym, konkurując o rynki zbytu z różnymi przedsięwzięciami komercyjnymi z kraju, jak i z zagranicy. Działając wspólnie, pozycja rolnika wzmacnia się. Ważna jest również współpraca grup, aby stać się partnerem dla dużych odbiorców.

5. **Cel tworzenia grupy.** Grupy producentów organizowane są, by pomóc członkom w dostosowaniu produkcji do potrzeb rynku, umożliwić łatwiejsze zdobycie rynków zbytu. Większość grup prowadzi lub zamierza prowadzić wspólne zaopatrzenie swoich członków w środki do produkcji rolnej, uzyskując wymierne obniżki cen z uwagi na skalę łącznych zakupów. Coraz większa liczba GPR inwestuje lub podejmuje współpracę, aby realizować wspólne cele na większą skalę. Grupy stanowią rozszerzenie działalności prowadzonej przez członka w swoim gospodarstwie rolnym i stwarzają rolnikom możliwość wprowadzenia swojej produkcji na rynek, na lepszych warunkach (większe partie produktów, doskonalenie jakości). Jednym z celów działania grupy jest uzyskanie wyższych dochodów przez członków grupy (poprzez obniżkę kosztów zaopatrzenia i uzyskiwane lepsze ceny sprzedaży swoich produktów rolnych – hurtowe zakupy oraz większe partie sprzedawanych produktów) oraz coraz częściej świadczenie innych usług na rzecz producentów – członków grupy, np. wspólny transport, badania zwierząt itp. Ten sposób działania grupy powoduje, że określa się ją, jako „przedłużenie gospodarstwa”.
6. **Podstawy dobrej działalności grupy.** Do głównych podstaw sukcesu firmy założonej przez rolników, należy zaliczyć:
- od początku jasno określony cel oraz pełna koncentracja na działalności komercyjnej, nie reprezentacyjnej, czy lobbystycznej,
 - członkowie są współwłaścicielami grupy, kierują jej działalnością i zarządzają nią w taki sposób, aby zapewnić sobie korzyści,
 - określenie obowiązujących członków grupy zasad dotyczących produkcji, w tym dotyczących jakości i ilości produktów lub grup produktów, sposobów przygotowania produktów do sprzedaży, oraz wzajemnych praw i obowiązków członków i grupy,
 - grupa jest prawidłowo finansowana, zarządzana i kontrolowana.

II. SPÓŁDZIELCZOŚĆ ROLNICZA W POLSCE, UNII EUROPEJSKIEJ I NA ŚWIECIE

7. **Współpraca rolników ma długą tradycję.** Już w końcu XVIII wieku zaczęła rozwijać się współpraca rolników wytwarzających sery (tereny górskie – Francja, Szwajcaria). W 1806 r. powstały zaczątki spółdzielni mleczarskich we Włoszech. W 1820 r. rozpoczęli zorganizowaną współpracę producenci wieprzowiny pod Nowym Jorkiem. Rewolucja przemysłowa w XIX wieku przyniosła ogromny zwrot w pracy rolnika. Rozpoczął się zanik wytwarzania w gospodarstwie wszystkiego, co było niezbędne do życia. Jednocześnie mieszkańcy wsi mogli coraz więcej towarów zakupić na rynku, do tego potrzebne były pieniądze, które można było pozyskać w wyniku sprzedaży własnych produktów. Powodowało to uzależnienie ludzi od sytuacji na rynku.
8. **Pionierzy z Rochdale.** Występowanie wyzysku w stosunkach międzyludzkich spowodowało wystąpienie szeregu działań organizacyjnych natury obronnej. Jednym z rozwiązań było tworzenie spółdzielni. Pierwsza uznana spółdzielnia na świecie „**Roczdelskie Stowarzyszenie Sprawiedliwych Pionierów**”, założona została w 1844 roku przez 28 tkaczy w celu poprawy warunków ekonomicznych. Inicjatywa ta była typową formą obrony robotników przed rozwijającym się kapitalizmem. Miała na celu „dawać korzyści materialne, poprawić warunki społeczne i domowe swoich członków”. Działalność spółdzielni zakończyła się sukcesem. Z uzyskanych funduszy wybudowano warsztaty krawieckie, szewskie, piekarnie, rzeźnie. Regularne branżowe spółdzielnie rolnicze to jednak zasadniczo już lata sześćdziesiąte XIX wieku – w Stanach Zjednoczonych, Szwajcarii, a potem w Danii, Niemczech i innych krajach. **Spółdzielczość powstała w warunkach miejskich, ale najlepsze warunki dla swojego rozwoju znalazła w środowisku wiejskim, głównie w rolnictwie.**
9. **Dzieło ks. Stanisława Staszica.** Spółdzielnie rolnicze na ziemiach polskich, podobnie jak w całej Europie zaczęły powstawać od połowy XIX wieku. Polska w tym czasie była pod zaborami, powstające spółdzielnie mleczarskie, rolniczo-handlowe, czy kasy oszczędnościowo-kredytowe były tworzone na bazie prawa pruskiego, austriackiego i rosyjskiego. Rozkwit spółdzielczości nastąpił w latach pomiędzy I i II wojną światową. Pierwowzorem pierwszej spółdzielni w Polsce było „**Hrubieszowskie Towarzystwo Rolnicze dla Ratowania się Wspólnie w Nieszczęściach**”, założone w 1816 roku przez Stanisława Staszica. Najstarsza, działająca do dziś polska spółdzielnia to Bank Spółdzielczy w Brodnicy założony w 1862 r., który w 2012 roku obchodził 150-lecie swojego istnienia.
10. **Spółdzielczość w okresie międzywojennym.** Po odzyskaniu niepodległości rozwój spółdzielczości przebiegał pomyślnie. Stanowiła ona zauważalny element w dziedzinie rynku rolnego, zaopatrzenia, drobnego kredytu; organizowane też były spółdzielnie pracy, mieszkaniowe, a także spółdzielnie zdrowia. W 1937 roku było ogółem 12 860 spółdzielni zrzeszających 3016 tys. członków. Spółdzielnie te były zrzeszone w wielu związkach gospodarczych i rewizyjnych. Do tego pomyślnego rozwoju bez wątpienia przyczynił się fakt uchwalenia w 1920 roku przez Sejm RP pierwszej polskiej ustawy o spółdzielniach.
11. **Zmiany po II wojnie światowej.** W 1948 roku ruch spółdzielczy zostaje powiązany ściśle z przekształceniami politycznymi, społecznymi i gospodarczymi (gospodarka planowa).

Spółdzielnie stały się narzędziem w rękach państwa, które powierza spółdzielczości konkretne zadania, ściśle ją kontrolując. Spółdzielnie stają się monopolistą w zaopatrywaniu rolników w środki produkcji. Skupują również około 60% wyprodukowanych przez rolników płodów rolnych. W 1989 r. stopień zorganizowania polskich rolników był zbliżony do krajów UE.

- 12. Trudny powrót do gospodarki rynkowej.** Wraz z rozpadem gospodarki planowej, rozpadł się system usługowo-handlowej obsługi rolnictwa. 20 stycznia 1990 r. uchwalona zostaje specustawa, która w praktyce **likwidowała spółdzielcze lokalne, regionalne i krajowe związki gospodarcze** (doprowadziło to do likwidacji około 60% spółdzielni – potencjał ekonomiczny pozostałych zmalał o około 90%, z wyjątkiem spółdzielni mleczarskich, które zachowały ok. 70% rynku skupu i przetwórstwa mleka). Rolnicy w zdecydowanej większości odchodzą od swoich spółdzielni i zaczynają indywidualnie działać na rynku. Dzisiaj wyraźnie widać, że było to błędne rozumowanie i działający w pojedynkę rolnicy najczęściej przegrywają ze znacznie silniejszymi podmiotami skupującymi produkty rolne, które wkroczyły w miejsce spółdzielni. W przeciwieństwie do rolników z krajów „UE-15”, polscy rolnicy nie biorą udziału (jeśli, to w bardzo ograniczonym zakresie) w podziale wartości dodanej powstającej w obrocie i przetwórstwie produktów rolnych. W Polsce tylko, co piąty rolnik należy do jakiejś spółdzielni. W rolnictwie i jego otoczeniu funkcjonuje obecnie około 2700 spółdzielni.

Zmiany liczebności spółdzielni rolniczych/wiejskich w Polsce, w latach 1989–2012

Wyszczególnienie	Lata			1989/2012
	1989	2000	31.07.2012	[%]
Spółdzielnie zaopatrzenia i zbytu „SCh”	1 912	1 648	1 244	65
Spółdzielnie mleczarskie	323	238	150	46
Spółdzielnie ogrodniczo-pszczelarskie	140	128	71	50
Rolnicze spółdzielnie produkcyjne	2 089	1 024	716	34
Spółdzielnie kółek rolniczych	2 006	1 063	551	27
Razem spółdzielnie rolnicze/wiejskie	6 344	4 101	2 732	43
<i>Spółdzielcze grupy producentów rolnych</i>	-	-	280	-

Źródło: Baza danych Krajowej Rady Spółdzielczej (KRS) – lipiec 2012 r.

- 13. Próba odbudowy spółdzielczości wiejskiej po 1990 roku.** Podjęta z inicjatywy Komisji Europejskiej i Banku Światowego w latach 90-tych próba przebudowy spółdzielczości w Polsce, na zarządzaną przez rolników, poprzez utworzenie w 1990 r. **Fundacji Spółdzielczości Wiejskiej** nie osiągnęła zakładanych celów. Nieskuteczne okazało się również zakładanie przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego stowarzyszeń i zrzeszeń, które w większości nie rozpoczęły działalności gospodarczej. Dopiero ustawa o grupach producentów rolnych i ich związkach z 2000 r. (oraz jej nowelizacje) wprowadziła rozwiązania dla tworzenia grup przy wsparciu finansowym oraz preferencjach podatkowych, co przyczyniło się do uruchomienia tego procesu, który z każdym rokiem nabiera tempa.
- 14. Spółdzielczość na świecie.** Według założonego na kongresie w Londynie w 1895 r. Międzynarodowego Związku Spółdzielczego:
- spółdzielnie istnieją we wszystkich krajach, niezależnie od poziomu rozwoju i położenia geograficznego,

- funkcjonują we wszystkich sektorach gospodarki,
- skupiają około **1 miliarda członków**,
- zatrudniają około **100 milionów pracowników**,
- spółdzielnie szczególnie przydatne są w rolnictwie, ze względu na rozdrobnienie produkcji [pojedyncze gospodarstwa nie są konkurencyjne dla wielkich odbiorców (sieci handlowe, przetwórstwo, eksport)].

O sile ekonomicznej współczesnej spółdzielczości rolniczej świadczy fakt, że w państwach o dobrze rozwiniętym rolnictwie, przez organizacje spółdzielcze realizowana jest ponad połowa obrotów środkami do produkcji i produktami rolniczymi.

Doceniając rolę spółdzielczości we współczesnym świecie Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych rezolucją z dnia 18 grudnia 2009 roku, ogłosiło **rok 2012 Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości** pod hasłem „**Spółdzielnie budują lepszy świat**”. ONZ zachęca państwa członkowskie, aby w ramach obchodów Roku promowały spółdzielczość oraz podnosiły świadomość o jej wpływie na rozwój społeczno-gospodarczy, redukcję ubóstwa, tworzenie nowych miejsc pracy i integrację społeczną.

- 15. Spółdzielnie rolnicze w Unii Europejskiej.** Stanowią one ważny element społeczno-ekonomiczny dla gospodarki i społeczeństwa. Spółdzielnie nigdy nie działają w pojedynkę, zawsze tworzą związki lokalne, regionalne i krajowe – w ten sposób uzyskując większą siłę ekonomiczną.

O sile spółdzielni w Unii Europejskiej świadczą następujące liczby:

- łączna liczba spółdzielni: **40 tys.**; łączny obrót **300 mld Euro**,
- **zdecydowana większość rolników** UE-15 jest członkami jednej lub więcej spółdzielni,
- spółdzielnie rolnicze w tzw. krajach UE-15 zatrudniają łącznie ok. **660 tys. osób**,
- spółdzielnie zaopatrują swoich członków w ponad 50% środków do produkcji rolnej,
- udział spółdzielni w zakupach, przetwórstwie i handlu artykułami rolnymi wynosi ponad 60%,
- udział spółdzielni w głównych branżach: mleko około 70%, mięso wieprzowe 50%, zboża 35%.

Kraj	Liczba gospodarstw (tys.)	Liczba spółdzielni (szt.)	Liczba członków (tys.)	Liczba pracowników (tys.)	Obroty (mld Euro)
Francja	527	3 500	580	150	80,0
Niemcy	371	2 994	1 807	101	44,5
Holandia	77	51	143	60	45,1
Włochy	1 679	4 874	839	86	32,4
Hiszpania	1 044	3 989	927	94	18,9
Dania	45	14	81	35	18,8
Irlandia	128	150	197	35	12,4
Grecja	860	6 170	714	18	1,0
Polska	2 391	2 732	400	100	9,0

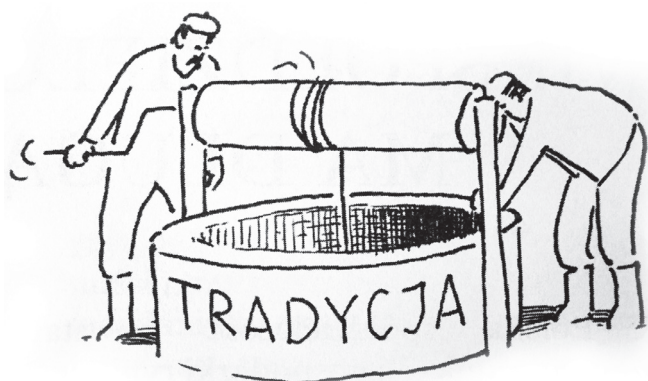
Źródło: COGECA i EUROSTAT, rok 2009; dane Polska: KRS, rok 2012

- 16. Zróżnicowanie spółdzielczości w krajach UE.** Na północy Europy wystąpił silny proces konsolidacji/łączenia się spółdzielni w coraz większe podmioty gospodarcze. Wysokospecjalistyczne duże spółdzielnie – grupy kapitałowe, odgrywają znaczącą rolę na rynku globalnym. Na południu Europy dalej funkcjonuje znaczna liczba spółdzielni. Istnieje tu tradycyjna trójstopniowa struktura spółdzielni (na szczeblu lokalnym, regionu oraz na poziomie kraju).
- 17. Reprezentacja na szczeblu Wspólnoty.** W celu reprezentowania interesów producentów należących do spółdzielni rolniczych na forum Unii Europejskiej w 1959 roku została utworzona w Brukseli **Generalna Konfederacja Spółdzielczości Rolniczej w UE-COGECA**. Najważniejszym celem COGECA jest obrona interesów i zapewnienie rozwoju spółdzielniom rolniczym wszystkich krajów członkowskich UE w funkcjonowaniu na Jednolitym Rynku Europejskim, w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. COGECA dla realizacji swoich celów ściśle współpracuje z Komitetem Rolniczych Organizacji Zawodowych (COPA).
- 18. Spółdzielczość w niektórych krajach pozaeuropejskich.**

W **USA**, które uchodzą za jedną z kolebek spółdzielczości, prawie wszyscy, spośród około 2 milionów właścicieli farm, są członkami 1 lub więcej spółdzielni. Łączna liczba spółdzielni wynosi ponad 2,5 tys., ich udział w rynku rolnym wynosi ok. 33%. Obroty około 190 mld dolarów.

Spółdzielczość rolnicza odgrywa szczególną rolę w **Japonii**, ze względu na niezwykle małe rozmiary gospodarstw (około 1 ha), spółdzielnie rolników stanowią w Japonii około 50% wszystkich spółdzielni w tym kraju. Członkami spółdzielni jest ponad 90% wszystkich rolników.

Indie są jedną ze światowych potęg spółdzielczych. Działa tu obecnie ponad pół miliona spółdzielni, głównie na terenach wiejskich. Pierwsze spółdzielnie zaczęły powstawać w Indiach, od początku XX wieku. Ich tworzeniu sprzyjało przyjęcie w 1904 roku Ustawy o Spółdzielniach. Szacuje się, że obecnie za 43% kredytu dla rolników, 36% dystrybucji nawozów sztucznych, 51% produkcji cukru i 50% oleju, 34% skupu zboża, 45% produkcji lodów i 54% warsztatów tkackich odpowiedzialne są spółdzielnie. Jest ich na wsi obecnie ok. 500 tys., liczą 230 milionów członków i obecne są w 100% indyjskich wsi i w 71% wiejskich gospodarstw.

III. DEFINICJA, ZASADY I WARTOŚCI SPÓŁDZIELCZE

19. **Rozwój zasad spółdzielczych.** Podstawy zasad spółdzielczych zostały określone przez założycieli „**Roczdelskiego Stowarzyszenia Sprawiedliwych Pionierów**”. Największą zasługą spółdzielców z Rochdale było określenie cech wyróżniających spółdzielnię spośród innych form gospodarowania. Treść tych zasad była modyfikowana na przestrzeni lat, w wyniku przystosowywania ich do zmieniających się warunków gospodarowania, postępu technicznego i rozwoju stosunków gospodarczo-społecznych.

Po I wojnie światowej, w środowisku Międzynarodowego Związku Spółdzielczego (MZS) pojawiła się inicjatywa przeformułowania i oficjalnego przyjęcia Zasad Roczdelskich, by stały się one jasnym kryterium pozwalającym na odróżnienie spółdzielni od innego typu podmiotów. Dokonano tego ostatecznie podczas Kongresu Związku w Paryżu w 1937 r. Kolejną modyfikację podjęto w zupełnie nowych warunkach politycznych i ekonomicznych po II wojnie światowej w 1966 r. na Kongresie MZS w Wiedniu. Zasady Wiedeńskie miały odzwierciedlać nową rzeczywistość spółdzielczości.

W wyniku kolejnych dyskusji i intensywnych prac, podczas Kongresu MZS w Manchesterze, w 1995 roku przyjęto nie tylko nowy zapis zasad, ale włączono go do szerszego dokumentu, zawierającego po raz pierwszy w historii Związku definicję spółdzielni oraz przypomnienie wartości spółdzielczych. Dokument ten, zatytułowano „**Deklaracja spółdzielczej tożsamości**”. Określone w nim zasady spółdzielcze wywodzą się wprost od zasad, jakie wypracowali przed ponad 160 laty tkacze z Rochdale.

20. **Międzynarodowa definicja spółdzielni.**

Spółdzielnia jest niezależnym stowarzyszeniem osób łączących się dobrowolnie w celu zaspokojenia swoich wspólnych gospodarczych, socjalnych oraz kulturalnych potrzeb i dążeń poprzez współposiadane i demokratycznie zarządzane przedsięwzięcie.

Definicja spółdzielni doskonale oddaje podwójny charakter spółdzielni, która z jednej strony jest stowarzyszeniem osób mających wspólne cele, a z drugiej strony przedsiębiorstwem prowadzonym przez te osoby, właśnie dla realizacji tych celów, dla których osoby założyły spółdzielnię.

21. **Wartości spółdzielcze.**

Spółdzielnie swoją działalność opierają na wartościach takich jak: samopomoc, samoopowiedzialność, demokracja, równość, sprawiedliwość i solidarność. Zgodnie z tradycjami założycieli ruchu, spółdzielcy wierzą w wartości etyczne, uczciwość, otwartość, odpowiedzialność społeczną oraz troskę o innych.

Ważne jest tu nawiązanie do historii i tradycji, ponieważ spółdzielczość zawsze była ruchem silnie opierającym się na wartościach, dlatego bywa często zaliczana dzisiaj do „etycznego”, czy „odpowiedzialnego społecznie biznesu”.

22. **Międzynarodowe zasady spółdzielcze.** Obecnie, od 1995 roku, obowiązuje siedem zasad spółdzielczych, ich tytuły brzmią następująco:

- **Dobrowolne i otwarte członkostwo**

- Demokratyczna kontrola członkowska
- Ekonomiczne uczestnictwo członków
- Samorządność i niezależność
- Kształcenie, szkolenie i informacja
- Współpraca pomiędzy spółdzielniami
- Troska o społeczność lokalną

23. **Spółdzielnia a przedsiębiorstwo niespółdzielcze.** Spółdzielnie mają wiele podobieństw do organizacji niespółdzielczych. Jedne i drugie działają w tych samych warunkach rynkowych, pracy, kapitału. Podlegają tym samym zasadom podatkowym, kredytowym, prawu pracy i wszelkim innym przepisom. Jedne i drugie muszą na rynku stawić czoła krajowej i międzynarodowej konkurencji, jeżeli chcą przetrwać i rozwijać się. Podstawowe różnice dotyczą:

- stosunków między właścicielami a przedsiębiorstwem i sposobu podejścia do wypracowywania i dzielenia zysku. **Spółdzielnia jest zrzeszeniem osób – spółka jest zrzeszeniem kapitału.** W przedsiębiorstwach niespółdzielczych występuje głosowanie udziałami. W spółdzielniach decyzje są podejmowane zgodnie z zasadą „**jeden członek–jeden głos**”,
- podejścia do zysku – właściciele organizacji niespółdzielczych dążą do wypracowania przez ich firmę jak najwyższych zysków i dzielą je zazwyczaj proporcjonalnie do zainwestowanego kapitału przez poszczególnych członków (wysokości posiadanych udziałów). Członkowie–użytkownicy spółdzielni oczekują od swojej organizacji jak najwięcej korzyści dla członków spółdzielni (np. korzystniejsze warunki – możliwe do uzyskania wyższe ceny i udogodnienia w zbyciu produktów wytworzonych przez członków, niższe ceny zaopatrzenia w środki do produkcji rolnej, szkolenia, doradztwo, również działalność kulturalna, itp.). Uzyskiwane przez członków spółdzielni korzyści są proporcjonalne do wysokości obrotów i korzystania z usług spółdzielni. Przy jak największych, możliwych do uzyskania korzyściach dla członków, dochód spółdzielni jako firmy jest wówczas niski lub nie występuje. Jak określił to profesor Paul Casselman, spółdzielnia to „system ekonomiczny z treścią społeczną”. Organizacje niespółdzielcze są pozbawione tej „treści społecznej”.

Różnice między spółdzielnią a spółką kapitałową ująć można w następującym schemacie:

	Cel	Narzędzie
Spółka kapitałowa (np. spółka z o.o.)	Kapitał	Praca/usługi
Spółdzielnia	Praca/usługi	Kapitał

	Podejmowanie decyzji
Spółka kapitałowa (np. spółka z o.o.)	jeden udział – jeden głos
Spółdzielnia	jeden członek – jeden głos

Źródło: Opracowanie własne KRS

IV. ROLNIK NA RYNKU

24. **Trzeba zrozumieć rynek.** Praktyka gospodarcza pokazuje, że ciągle zbyt wielu polskich rolników nie potrafi sprostać nowym wyzwaniom rynkowym. Główny zarzut kierowany do producentów to przyjęcie postawy bierno-wyczekującej w stosunku do sytuacji na rynku i nie podejmowanie próby zrozumienia i wykorzystania mechanizmów wynikających z zasad funkcjonowania rynku. Trzeba z całą mocą podkreślić, że **rynek eliminuje naj słabszych** i czyni to skuteczniej i bardziej bezwzględnie niż jakikolwiek inny mechanizm. A jednocześnie należy powiedzieć, że **rynek to proces, który pomaga podejmować decyzje i stwarza warunki do zapewnienia rentowności prowadzonych przedsięwzięć.** Można też spotkać stwierdzenie, że rynek jest dobry dla silnych producentów, którzy są w stanie obniżyć koszty i przystosować się do coraz wyższych wymagań.
25. **Definicja rynku.** Pierwotnie pojęciem rynek określano miejsce, gdzie zbierali się nabywcy i sprzedawcy, aby dokonać wymiany swoich towarów (rynek małego miasta, targowisko rolnicze, hale targowe, bazy itp.). Z ekonomicznego punktu widzenia najważniejsza jest ta definicja która mówi, że **rynek jest to proces przy pomocy którego kupujący i sprzedający określają, co chcą sprzedać lub kupić i na jakich warunkach.** Inaczej mówiąc jest to proces wymiany pomagający kupującym i sprzedającym określić ceny i ilości towarów, które mają być kupione i sprzedane. W ramach tego procesu, poszczególni uczestnicy rynku poszukują informacji mających znaczenie dla prowadzonych przez nich przedsięwzięć. Główną i najważniejszą poszukiwaną informacją jest cena.
26. **Prawo podaży i popytu. Prawidłowości powiązań i współzależności przyczynowo-skutkowych między popytem, podażą i ceną nazywane są prawem popytu i prawem podaży.** Popyt wyraża ujawnione przez nabywców na rynku zamiary zakupu (ilości) wynikające z potrzeb i realnych możliwości finansowych. **Prawo popytu rynkowego można najprościej sformułować następująco: wraz ze wzrostem ceny produktu zmniejsza się popyt na ten produkt, natomiast wraz ze spadkiem ceny popyt wzrasta** (przy założeniu, że wszystkie pozostałe warunki pozostają bez zmian). Do najważniejszych czynników pozacenowych wpływających na zmianę popytu rynkowego zaliczamy dochody, gusty i preferencje klientów, ceny towarów zamiennych i komplementarnych, przewidywania cen, liczbę ludności.

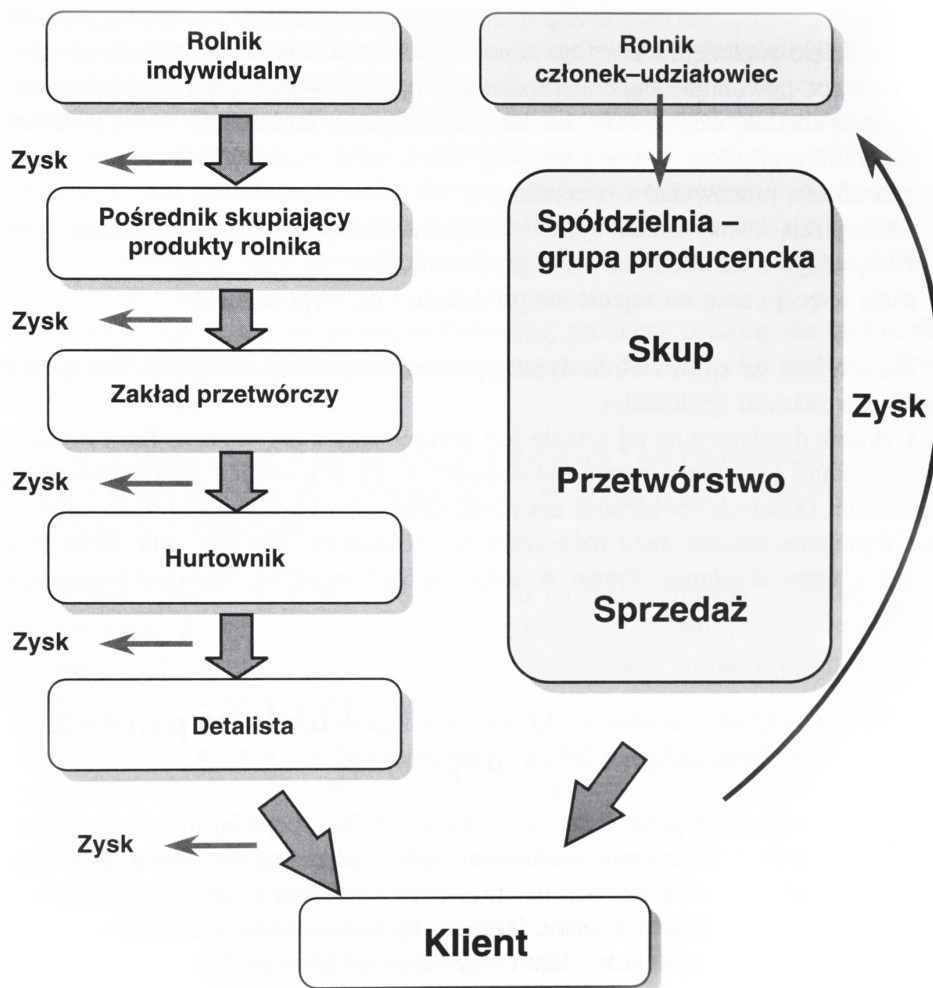
Ilości towarów i usług oferowane na rynku przez dostawców nazywamy wielkością podaży. Prawo podaży mówi, że wzrost ceny produktu prowadzi do wzrostu ilości tego produktu na rynku, natomiast spadek ceny wywołuje zmniejszenie oferowanych ilości (przy założeniu, że wszystkie pozostałe warunki pozostaną bez zmian). Do najważniejszych czynników, które poza ceną danego produktu mają wpływ na kształtowanie się podaży należą: ceny środków do produkcji, nowe technologie, podatki i subsydia, przewidywania cen, liczba podmiotów gospodarczych na rynku, oraz w przypadku produkcji rolniczej, warunki przyrodnicze.

Główny mechanizm rynkowy wynika z wzajemnych zależności między ceną, popytem i podażą oraz polega na tym, że jakakolwiek nierównowaga między tymi elementami rynku uruchamia reakcje sprzedających i kupujących, kierujące popyt i podaż do stanu równowagi osiąganego przy tzw. cenie równowagi rynkowej.

27. **Konkurencja i jej zadanie na rynku.** W gospodarce rynkowej głównym mechanizmem koordynującym i porządkującym działanie niezależnych uczestników rynku jest **konkurencja**. To właśnie omawiane wcześniej prawo podaży i popytu wyzwala konkurencję, której zakres i siła są wynikiem relacji między podażą i popytem. **Konkurencja nie zachodzi między kupującymi a sprzedającymi, a jedynie między kupującymi i między sprzedającymi.** Kupujący konkurują z innymi o produkty znajdujące się na rynku. Muszą oni zorientować się, jakie warunki proponują inni kupujący i oferować sprzedającemu lepsze warunki, na przykład wyższą cenę. Natomiast sprzedający konkurują z innymi sprzedającymi o klientów, a w praktyce o pieniądze będące w ich posiadaniu.
28. **Siła przetargowa.** Między kupującymi a sprzedającymi występuje jasna, dobrowolna zależność określana, jako **siła przetargowa**. Kupujący chce kupić jak najtaniej, bo kupno to dla niego koszt, natomiast sprzedający chce sprzedać jak najdrożej, gdyż cena wpływa na wielkość osiągniętych przychodów.
29. **Rynek producenta, czy konsumenta.** Biorąc pod uwagę relacje między podażą i popytem oraz wynikające z nich formy konkurencji, na rynku możemy wyróżnić dwie sytuacje określone rynkiem producenta i rynkiem konsumenta:
- **rynek producenta to sytuacja na rynku, kiedy występuje nadwyżka popytu nad podażą i mówiąc najkrócej, producenci dyktują warunki odbiorcom.** W poprzednim ustroju to odbiorcy konkurowali o produkty i usługi, których ciągle brakowało, nieporównywalnie łatwiejsza była sprzedaż produktów rolnych, których niedobór na rynku był stanem powszechnym,
 - **sytuacja, w której podaż w sposób ciągły i trwały przewyższa popyt na poszczególne produkty, określany jest rynkiem konsumenta.** – Obecnie rolnikowi łatwo kupić środki do produkcji, trudniej sprzedać produkt, bo tu konkuruje z innymi producentami, często w warunkach nadprodukcji (przewagi podaży nad popytem). Konkurencja ta ma często zakres międzynarodowy lub wręcz globalny.
30. **Rolnik jest cenobiorcą, czy cenotwórcą.** Aby zrozumieć działanie mechanizmu rynkowego oraz sytuację producenta rolnego na rynku, należy wyjaśnić też pojęcie cenobiorcy i cenotwórcy.
- **cenobiorca** – to producent lub klient na tyle „mały” w stosunku do całego rynku, że jego sprzedaż, czy też zakupy nie mogą wpłynąć na ceny rynkowe. **Producent rolny zarówno, jako kupujący, jak i jako sprzedający, jest dzisiaj zdecydowanie cenobiorcą zmuszonym zaakceptować lub odrzucić cenę rynkową,** decydując się lub nie decydując na określoną sprzedaż lub zakup,
 - **cenotwórca** – jest pojęciem przeciwstawnym cenobiorcy. Cenotwórca to producent lub klient na tyle znaczący w stosunku do całości rynku, że jego sprzedaż lub zakupy wpływają na cenę rynkową. Poprzez swoje decyzje dotyczące sprzedaży czy też zakupu, **cenotwórca określa ceny rynkowe. Dlatego też, jednym z głównych celów łączenia się producentów rolnych i tworzenia grup, jest wzmocnienie pozycji przetargowej i osiągnięcie pozycji cenotwórcy (bycia partnerem dla cenotwórcy), a tym samym wpływu na zachowania pozostałych uczestników rynku.**
31. **Konkurencja monopolistyczna.** Jest praktycznym odpowiednikiem teoretycznego modelu konkurencji doskonałej. Gdy na rynku występują liczne firmy (np. gospodarstwa rolne) i nowe firmy nie mają ograniczeń przy wchodzeniu na rynek, nie jest możliwe osiągnięcie pozycji monopolisty przez żadną z nich. **Przykładem konkurencji monopolistycznej jest rynek produktów rolnych.** Znaczna liczba dostawców produktów eliminuje

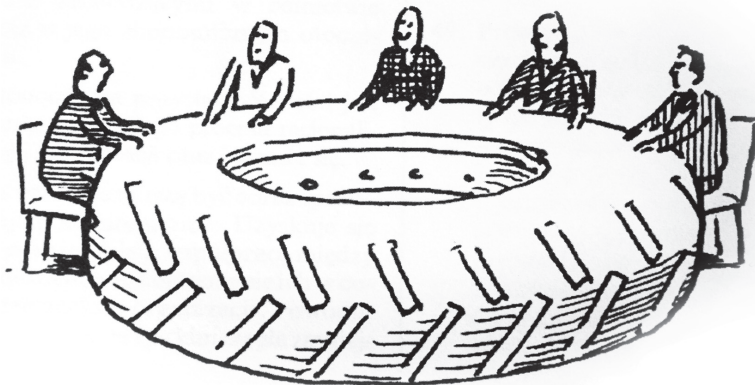
w praktyce wpływ indywidualnego producenta na kształtowanie się ceny rynkowej. Wynika to stąd, że indywidualny producent dostarcza znikomą część całkowitej podaży danego produktu. Wielka liczba gospodarstw wyklucza możliwości porozumiewania się rolników w celu prowadzenia wspólnej polityki cenowej, wyklucza też poczucie wzajemnych zależności między nimi. Nie zmienia to faktu, że sensem konkurencyjności jest osiągnięcie przewagi nad innymi firmami, gdzie sytuacją najbardziej komfortową jest pozycja monopolisty. **Jest to właśnie ten „ideał”, za którym tęskni wielu przedsiębiorców, w tym rolników, myśląc, że to właśnie sąsiad zbankrutuje, a on zostanie monopolistą.**

32. **Oligopol.** Jest strukturą rynkową, w której **w naszym rynkowym otoczeniu istnieje tylko kilka firm danej branży (sektora) – dostawców środków do produkcji, usług, czy odbiorców produktów.** Występują tu znaczne bariery wchodzenia na rynek dla nowych podmiotów gospodarczych. Ograniczenie liczby firm na rynku do kilku wywołuje silną zależność między nimi. Kilku odbiorców wie o sobie w zasadzie wszystko, ale nie może w pełni przewidzieć zachowania konkurenta. Właśnie z braku zaufania dochodzi między nimi czasem do konkurencji, nawet wtedy, gdy mają umowy w sprawie prowadzenia wspólnej polityki rynkowej. Z tego właśnie powodu na takim rynku może dochodzić do gwałtownych ruchów cen. Na rynku o takiej strukturze często występują też przykłady tak zwanej „zmony producentów”. Zmowy dotyczą wielkości produkcji oraz wysokości cen. **Jest to struktura charakterystyczna zarówno dla rynku środków produkcji dla rolnictwa, jak i rynku odbiorców produktów rolnych.**

Źródło: Opracowanie własne KRS

33. **Dlaczego razem?** Większość produktów rolnych wytwarzanych jest w dużej liczbie podmiotów, o małej skali produkcji. **Zderzenie takiej „prawie doskonałej” konkurencji monopolistycznej z rynkiem oligopolistycznym, panującym w otoczeniu rolnictwa, przyczynia się do obniżania siły przetargowej rolników.** Producenci rolni są, z małymi wyjątkami, cenobiorcami, muszą swoje decyzje opierać na cenach, które dyktują inni uczestnicy rynku (dostawcy, odbiorcy). **Sytuację swoją producenci mogą zmienić zwiększając siłę przetargową.** Można zwiększać skalę produkcji w gospodarstwie, ale tutaj są określone granice i bariery. **Innym sposobem jest łączenie się producentów w grupy,** między innymi w celu zwiększania wielkości dostaw na rynek. Celem tworzenia dużych organizacji producentów jest też coraz częściej sterowanie głównymi parametrami rynku, pozwalające utrzymać ceny na opłacalnym poziomie. **W gospodarce rynkowej jedynym sposobem obrony producentów jest zmiana sposobu uczestnictwa w rynku. – Z biernego trzeba stać się aktywnym uczestnikiem rynku. W wymiarze ekonomicznym pozwoli to na zwiększenie siły przetargowej oraz przechwycenie chociaż części wartości dodanej (zysku), która powstaje na poszczególnych etapach łańcucha „od pola – do stołu”, co obrazuje powyższy rysunek.**

V. ROZWÓJ GRUP PRODUCENTÓW – STAN ZORGANIZOWANIA

34. Stan zorganizowania na dzień 31.12.2011 r. Zdecydowana większość spośród ponad 810 grup działających na koniec 2011 r. to grupy utworzone przez producentów:

- ziarna zbóż i/lub nasiona roślin oleistych – 345 grup
- trzody chlewnej – 154 grup
- drobiu – 152 grup

Kolejne branże, w których rolnicy rozpoczęli proces organizowania się to:

- mleko – 52 grup
- bydło mięsne – 25 grup
- ziemniaki – 24 grup
- buraki cukrowe – 13 grup

W pozostałych produktach organizowanie się gospodarce rolników jest dużo wolniejsze. Na koniec 2011 roku zarejestrowanych było m.in.: 9 grup – producentów jaj, 9 – produktów rolnictwa ekologicznego, 6 – materiału siewnego, 4 – roślin energetycznych. Są produkty, dla których jeszcze nie powstała dotychczas ani jedna grupa.

Łącznie na koniec 2011 r. grupy producentów rolnych zrzeszały ponad **21 tys. członków**, w tym blisko **9 tys. członków** zrzeszonych było w grupach producentów tytoniu.

35. Grupy producentów ziarna zbóż i nasion roślin oleistych. W Polsce jest ponad 350 tys. gospodarstw uprawiających zboża i rzepak o powierzchni 10 i więcej ha, w tym ponad 115 tys. gospodarstw o powierzchni 20 ha i większej. W ponad 340 funkcjonujących w kraju na koniec 2011 roku grupach dla tych produktów, zrzeszonych było ponad 3200 rolników. Najwięcej grup było w województwie dolnośląskim, opolskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim. W ostatnich 5 latach nastąpiło znaczące przyspieszenie organizowania się rolników, liczba grup producentów ziarna zbóż i nasion roślin oleistych wzrosła blisko 2,5-krotnie.

36. Grupy producentów trzody chlewnej. W końcu lat 90-tych trzoda chlewna była produkowana w Polsce w blisko milionie gospodarstw. W roku 2007 było ich około 700 tysięcy i liczba ich ciągle spada. Pogłowie spadło w ciągu 8 lat o ponad 40%. Polska z eksportera wieprzowiny stała się importerem. Gospodarstw, które posiadały ponad 50 sztuk jest w Polsce około 75 tysięcy. W ponad 150 grupach producentów trzody chlewnej działających na koniec 2011 roku było nieco ponad 3800 rolników, którzy w sposób zorganizowany wprowadzają na rynek ok. 9% krajowej produkcji trzody chlewnej.

37. Grupy producentów drobiu. W strukturze produkcji żywca rzeźnego w Polsce udział drobiu stanowi około 30% i stale rośnie. Sektor produkcji drobiu, jak na razie, pomyślnie opiera się konkurencji europejskiej. Liczba grup producentów tego produktu na koniec 2011 roku przekroczyła 150, w których zorganizowanych było ponad 900 producentów. Mimo, że grupy te w zdecydowanej większości są małe (5–6 producentów), proces organizacji tej branży nabrał w ostatnich latach bardzo wysokiej dynamiki. Najwięcej grup

drobiowych działa w województwach: warmińsko-mazurskim, lubuskim, wielkopolskim, dolnośląskim i podlaskim. Szacuje się, że grupy producentów drobiu wprowadzają na rynek krajowy ponad 10% żywca drobiowego i wartość ta systematycznie rośnie. W województwie dolnośląskim grupy dysponują już ponad 25% żywca drobiowego, a w województwie warmińsko-mazurskim około 20%.

38. **Grupy producentów mleka.** Tworzenie grup producentów mleka wymaga szczególnej ostrożności, ponieważ około 70% producentów mleka jest członkami spółdzielni mleczarskich, które zgodnie z zasadami spółdzielczymi są ich własnością. Niemniej jednak nabiera tempa tworzenie grup producentów mleka, których na koniec 2011 roku działało 52, z czego zdecydowana większość w województwach północno-zachodnich, gdzie jest obecnie mniej działających spółdzielni mleczarskich. Grupy producentów mleka muszą uzyskać status podmiotów skupujących i zostać wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Agencję Rynku Rolnego. Podmiot skupowy musi posiadać własne laboratorium, lub posiadać umowę z funkcjonującym już laboratorium na prowadzenie analiz mleka. Na koniec 2011 r. w 52 grupach producentów mleka zrzeszonych było 1593 rolników (średnio ponad 30 na grupę). Zdecydowana większość z nich funkcjonuje na bazie prawa spółdzielczego.
39. **Grupy producentów bydła.** Polska ma duże szanse, aby stać się znaczącym producentem wołowiny w UE. Mamy w Polsce około 30 tys. gospodarstw utrzymujących 25 i więcej sztuk bydła. Organizowanie się producentów tego sektora przebiega jednak znacznie poniżej możliwości. Z utworzonych do końca 2011 r. 25 grup producentów bydła, 18 powstało na terenie województwa wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego. We wszystkich 25 grupach zorganizowanych jest łącznie 434 rolników.
40. **Grupy producentów ziemniaków.** W Polsce ziemniaki produkuje się w około 740 tys. gospodarstw, z czego powyżej 1 ha uprawia około 50 tys. gospodarstw. Szacuje się, że na skalę towarową ziemniaki uprawia się w kilku/kilkunastu tys. gospodarstw. Największych gospodarstw uprawiających powyżej 25 ha ziemniaków jest około 300. To połowa tych gospodarstw jest członkami grup producentów rolnych. Grupy przede wszystkim produkują ziemniaki przemysłowe na chipsy, ziemniaki skrobiowe i na rynek detaliczny. Tworzenie grup w tym produkcie przebiega bardzo powoli, chociaż w ostatnich 3 latach powstało 75% spośród 24 funkcjonujących na 31.12.2011 r. grup, skupiają one jednak tylko 174 rolników. Zdecydowanym liderem w organizowaniu grup tego produktu jest województwo dolnośląskie, gdzie funkcjonuje obecnie 10 grup.
41. **Grupy producentów tytoniu.** W wyniku konieczności dostosowania polskiego rynku tytoniu do wymogów Unii Europejskiej w latach 2003–2004 zostało utworzonych 13 grup producentów liści tytoniu. Na koniec 2011 r. funkcjonowało 10 grup producentów liści tytoniu, zrzeszających łącznie blisko 9 tys. członków, tj. zdecydowaną większość producentów tego produktu w Polsce.
42. **Grupy producentów miodu.** W Polsce jest około 50 tys. pszczelarzy i jak do tej pory została zawiązana tylko jedna grupa tego produktu. Konieczne są więc działania mające na celu gospodarcze zorganizowanie towarowych producentów miodu.
43. **Grupy producentów chmielu.** Uprawę chmielu prowadziło w Polsce w 2011 roku – 685 rolników, tj. o 325 mniej niż rok wcześniej. Wypadnięcie z produkcji tak dużej liczby rolników grozi utratą czwartej w Europie pozycji producenta chmielu. Obecnie funkcjonują tylko 2 grupy producentów chmielu zrzeszające 58 rolników. Grupy te zostały utworzone na terenie województwa lubelskiego.
44. **Związek Grup Producentów Rolnych.** W 12 lat po uchwaleniu ustawy o grupach producentów rolnych powstał pierwszy w kraju związek grup producentów rolnych – zgodnie

z założeniami ustawy, pod nazwą Spółdzielnia Grup Producentów Rzepaku „Polski Rzepak”. Związek został zorganizowany dzięki współpracy trzech opolskich organizacji rolniczych: Związku Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych, Związku Rewizyjnego Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych i Opolskiej Izby Rolniczej. Do związku przystąpiło 9 grup producentów rzepaku zrzeszających łącznie 85 rolników indywidualnych i osób prawnych produkujących około 20 tys. ton rzepaku rocznie. Związek ma duże możliwości rozwojowe, albowiem tylko na Opolszczyźnie funkcjonuje łącznie 35 grup rzepakowych, które wprowadzają na rynek 1/3 produkcji rzepaku z województwa.

Związek został wpisany do rejestru związków prowadzonego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z numerem 1, w maju 2012 roku. Celem związku jest w pierwszej kolejności organizacja i koordynacja sprzedaży rzepaku, w drugiej wspólne zaopatrywanie swoich grup w środki produkcji.

45. Objęcie większościowych udziałów w Zakładach Mięsnych SALUS przez grupy.

27 grup producentów rolnych trzody chlewnej (25 grup z Wielkopolski i 2 grupy z Kujaw, zrzeszających łącznie ponad 700 rolników) we wrześniu 2011 r. sfinalizowały objęcie większościowych udziałów w zakładzie ubojowym, przez co rolnicy stali się w 75% udziałowcami ZM SALUS. Jest to przedsięwzięcie nowatorskie w skali naszego kraju i przykład dla rolników, że warto tworzyć grupy producentów rolnych, rozwijać współpracę grup i inwestować, celem uzyskania wartości dodanej powstającej na etapie przetwarzania wytwarzanych w gospodarstwach produktów i dalszej sprzedaży wyrobów.

Liczba grup producentów rolnych i ich członków – stan na 31.12.2011 r.*

Województwo	Ziarno zbóż i/lub oleiste		Trzoda chlewna		Droń		Mleko		Bydło mięsne		Ziemniaki		Buraki cukrowe		Tytoń		Pozostałe produkty		Razem	
	Liczba GPR	Liczba członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków	L. GPR	L. członków
Wielkopolskie	44	552	88	2 255	19	133	16	249	12	259	3	21	3	25	-	-	4	37	189	3 531
Dolnośląskie	71	655	2	11	16	104	-	-	-	-	10	60	-	-	1	270	4	50	104	1 150
Kujawsko-pomorskie	52	584	18	487	5	30	4	36	6	146	2	43	6	41	1	280	4	44	98	1 691
Opolskie	52	592	4	222	12	70	1	6	1	7	2	12	1	5	-	-	3	15	76	929
Warmińsko-mazurskie	20	115	5	112	26	165	-	-	2	40	-	-	-	-	-	-	2	10	55	442
Zachodniopomorskie	35	275	-	-	7	38	5	61	-	-	-	-	1	6	-	-	1	5	49	385
Pomorskie	25	143	4	108	4	21	4	320	1	7	4	21	1	5	-	-	5	33	48	658
Lubuskie	17	112	2	25	19	98	3	482	1	6	-	-	-	-	-	-	1	5	43	728
Mazowieckie	2	19	5	77	7	42	9	194	-	-	3	17	-	-	-	-	-	-	26	349
Podkarpackie	8	139	3	142	4	22	4	204	-	-	-	-	-	-	1	2 400	4	53	24	2 960
Podlaskie	1	9	4	32	14	74	1	1 687	-	-	-	-	-	-	1	360	1	14	22	2 176
Lubelskie	8	83	3	74	2	20	-	-	1	10	-	-	1	18	2	2 800	4	74	21	3 079
Śląskie	4	22	4	66	8	40	2	11	1	6	-	-	-	-	-	-	1	5	20	150
Łódzkie	4	31	5	48	5	33	2	24	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	17	145
Świętokrzyskie	-	-	2	93	4	21	1	6	-	-	-	-	-	-	1	2 000	3	70	11	2 190
Międyleskie	2	10	2	69	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	700	2	162	9	946
Razem	345	3 341	151	3 821	153	916	52	1 593 + 1 687**	25	481	24	174	13	100	9	8 810	40	586	812	21 509

* Tabela nie obejmuje grup i organizacji producentów owoców i warzyw, organizowanych wg odrębnych przepisów o Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych

** Członkowie spółdzielczej grupy producentów mleka „BIELMLEK” w woj. podlaskim

Źródło: Opracowanie własne Krajowej Rady Spółdzielczej (KRS) na podstawie rejestrów grup producentów rolnych prowadzonych przez Urzędy Marszałkowskie

Tworzenie grup producentów rolnych w okresie 01.01.2012 – 18.06.2012* wg produktów w układzie wojewódzkim

Województwo	Liczba utworzonych GPR w 2012 r. do dnia 18.06.2012 r. wg produktów, w tym grupy w formie spółdzielni											Łączna liczba GPR działających w kraju - stan na 18.06.2012 r.		
	Ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych	Trzoda chlewna	Drób	Mleko	Bydło mięsne	Ziemniaki	Rośliny energetyczne	Jaja	Lisy	Tytoń	Ozdobne rośliny ogrodnicze		Liczba GPR utworzonych w 2012 r. do 18 czerwca - razem	
													wszystkie formy prawne	w tym spółdzielnie
Dolnośląskie	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	6	-	107
Kujawsko-pomorskie	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	5	4	109
Lubelskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	20
Lubuskie	1	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	9	1	52
Łódzkie	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1	21
Małopolskie	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11
Mazowieckie	1	4	1	1	-	-	-	2	-	-	-	9	3	35
Opolskie	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	75
Podkarpackie	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	4	3	27
Podlaskie	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	25
Pomorskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48
Śląskie	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	21
Świętokrzyskie	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	12
Warmińsko-mazurskie	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	60
Wielkopolskie	4	14	-	4	5	1	-	-	-	-	-	28	24	212
Zachodniopomorskie	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	11	-	59
Razem	23	26	18	9	8	2	2	2	1	1	1	93	41	894
w tym spółdzielnie	5	20	3	6	5	1	-	-	1	-	-	-	44%	265 (30%)

* Tabela nie obejmuje ponad 300 działających w kraju grup i organizacji producentów owoców i warzyw, organizowanych wg odrębnych przepisów o Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych
 Źródło: Opracowano w Krajowej Radzie Spółdzielczej na podstawie wykazu grup Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

46. Tworzenie grup w poszczególnych regionach kraju. Polskie rolnictwo jest bardzo zróżnicowane; zróżnicowana jest jakość gleb, ukształtowanie terenu, różna jest wielkość gospodarstw rolnych. Są w kraju regiony, gdzie przeważa produkcja towarowa na rynek, ale są również takie, które cechuje tradycyjna, wielokierunkowa produkcja w gospodarstwach rolnych. Powoduje to, że potencjał tworzenia i rozwoju grup producentów rolnych jest różny. Grupy producentów rolnych powstają w zdecydowanej większości na terenach zachodniej i północnej Polski, o czym świadczy poniższa tabela.

Grupy Producentów Rolnych (GPR) – ogółem – województwami*

Województwo	Tworzenie grup w poszczególnych latach							
	2000–2005		2006–2008		2009–2011		Razem	
							Liczba GPR	Liczba Członków
Wielkopolskie	11	872	46	964	132	1 695	189	3 531
Dolnośląskie	3	91	39	301	61	484	103	880
Kujawsko-pomorskie	10	333	31	410	56	671	97	1 411
Opolskie	6	136	26	396	45	397	77	929
Warmińsko-mazurskie	2	98	17	148	36	196	55	442
Zachodniopomorskie	-	-	22	166	27	219	49	385
Pomorskie	3	183	20	189	25	268	48	658
Lubuskie	1	202	19	389	23	137	43	728
Mazowieckie	3	39	10	157	13	153	26	349
Podkarpackie	3	94	5	56	15	441	23	560
Podlaskie	-	-	7	56	14	73 +	21	129 + 1 687**
Śląskie	-	-	11	101	9	49	20	150
Lubelskie	-	-	5	117	14	164	19	279
Łódzkie	2	24	4	40	11	71	17	145
Świętokrzyskie	1	50	2	82	7	58	10	190
Małopolskie	2	31	3	164	2	51	7	246
Razem	47	2 153	267	3 736	490	5 127	804	11 017 + 1 687**

* Dane dotyczą grup funkcjonujących w dniu 31.12.2011 r., bez producentów tytoniu oraz owoców i warzyw,

** Członkowie spółdzielczej grupy producentów mleka „BIELMLEK” w woj. podlaskim

Źródło: Opracowanie własne KRS na podstawie rejestrów grup producentów rolnych Urzędów Marszałkowskich

**Liczba spółdzielni w Grupach Producentów Rolnych
z podaniem liczby członków ogółem w GPR i spółdzielczych GPR**
(nie obejmuje grup producentów tytoniu oraz grup i organizacji producentów owoców i warzyw**) **stan na 31.12.2011 r.**

Województwo	Liczba GPR	Liczba GPR w formie spółdzielni	Liczba producentów w GPR	Liczba członków w spółdzielczych GPR
Wielkopolskie	189	86	3 531	1 520
Dolnośląskie	103	7	880	212
Kujawsko-pomorskie	97	34	1 411	724
Opolskie	76	12	929	132
Warmińsko-mazurskie	55	19	442	254
Zachodniopomorskie	49	4	385	68
Pomorskie	48	10	658	350
Lubuskie	43	5	728	515
Mazowieckie	26	11	349	221
Podkarpackie	23	16	560	360
Podlaskie	21	6	1 816	50 + 1 687***
Śląskie	20	4	150	66
Lubelskie	19	8	279	163
Łódzkie	17	2	145	24
Świętokrzyskie	10	1	190	50
Małopolskie	7	2	246	200
Razem	803	227	12 699	4 909 + 1 687***

* 9 grup producentów liści tytoniu, na koniec 2011 roku zrzeszało łącznie ok. 9 tys. członków

** ok. 230 grup i 50 organizacji producentów owoców i warzyw zrzeszało łącznie ponad 6 tys. członków

*** Grupa producentów mleka „BIELMLEK” powstała z przekształcenia Spółdzielni Mleczarskiej w Bielsku Podlaskim

Źródło: Opracowanie własne KRS na podstawie rejestrów grup producentów rolnych Urzędów Marszałkowskich

47. Uwagi podsumowujące stan zorganizowania. Po 12 latach funkcjonowania ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach można stwierdzić, że tempo organizowania się rolników w poszczególnych branżach jest bardzo zróżnicowane. Stosunkowo **nieźle organizują się producenci zbóż i rzepaku, trzody chlewnej, drobiu.** Utworzenie kilku czy kilkunastu grup w większości pozostałych branż oznacza ciągle niską rynkową świadomość polskich rolników. Istnieje pilna potrzeba znacznego przyspieszenia procesu gospodarczego organizowania się rolników. Ciągle należy prowadzić edukację członków grup, w zakresie **znajomości swoich praw i obowiązków, jako współwłaścicieli grup.**

Silne grupy mogą zapewnić sobie stabilność działania oraz zrealizować, najczęściej przy udziale środków unijnych inwestycje (silosy, magazyny, czyszczalnie, suszarnie, ubojnie itp.). Nie mniej ważnym, a może najważniejszym, kolejnym etapem budowania przez rolników struktur gospodarczych, jest **współpraca grup i wypracowanie udziału w dochodzie powstającym na etapie konfekcjonowania/uboju/przetwórstwa produktów rolnych**

(realizowana obecnie w kilku regionach kraju, m.in. Wielkopolska – trzoda, Mazowsze – owoce, Opolszczyzna – rzepak). Dobrze, świadomie zorganizowane silne przedsiębiorstwa jest szczególnie potrzebne rolnikom, aby być partnerem dla coraz większych odbiorców produktów.

Cena surowca na całym świecie, w tym w Unii Europejskiej, kształtuje się dla większości produktów rolnych, na poziomie ok. 1/3 ceny produktu finalnego. Brak udziału rolników w wartości dodanej, jaka powstaje na etapie obrotu i przetwarzania surowca, skutkuje zmniejszeniem w ciągu ostatnich 8 lat ok. 40% pogłowia trzody chlewnej, znaczącej utraty rynku produkcji ziemniaków oraz stratami w produkcji wielu innych produktów. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest nieopłacalność utrzymywania produkcji, przy pojedynczym działaniu rolnika na rynku, z **powodu zbyt wysokich kosztów produkcji**. Niestety, dotyczy to również tzw. gospodarstw towarowych, produkujących na rynek.

W warunkach rynkowych, wyżej opisaną sytuację rolnicy mogą zmienić poprzez **tworzenie grup i uzyskanie większego udziału w obrocie surowcem** (różnica między przychodami a kosztami prowadzenia gospodarstw członków funkcjonujących w Polsce grup zwiększa się średnio o ok. 10%, uwzględniając wspólną sprzedaż większych, wystandaryzowanych partii produktów rolnych, wspólne po niższych cenach zaopatrzenie członków w środki do produkcji przez grupę oraz otrzymanie dotacji ryczałtowej dla grup na tworzenie i działalność administracyjną grupy). Oznacza to, że w przypadku produkcji trzody chlewnej, gdzie działając w pojedynkę rolnik niejednokrotnie ponosi 90% kosztów w porównaniu z otrzymywaną ceną za tuczniki, dochód rolnika, jako członka grupy, może znacznie wzrosnąć.

Jedną z praktycznych zasad marketingu mówi: „**jeśli masz co najmniej 30% udziału w rynku, możesz nim rządzić**”, to się sprawdza. Na co dzień zasada ta jest realizowana przez rolników w krajach Europy Zachodniej, w których silne spółdzielnie branżowe rolników mają ok. 60% udziału w rynku produktów rolnych i ich przetwórstwa. Aby grupy producentów rolnych w Polsce mogły czerpać korzyści z tej praktycznej zasady marketingu, w branżach (produktach, dla których można tworzyć grupy) grupy muszą dążyć do uzyskania ponad 30% łącznego udziału w krajowym rynku (w poszczególnych produktach), oraz grupy muszą ze sobą współpracować, razem sprzedawać, razem zaopatrywać się w środki do produkcji. Udział grup w rynku systematycznie rośnie, obecnie w kilku branżach grupy producentów w Polsce mają od ok. 10% do kilkunastu procent udziału w rynku produktów rolnych.

Założenia Wspólnej Polityki Rolnej UE na lata 2014–2020, jako jeden z priorytetów stawiają wzmocnienie pozycji producenta w łańcuchu dostaw, oczywiście zorganizowanego producenta. Producent niezorganizowany nie skorzysta z działań, które mają tę pozycję wzmocniać.

VI. ZAKŁADANIE SPÓŁDZIELNI, JAKO GRUPY PRODUCENTÓW ROLNYCH

48. **Podstawowe wymogi wynikające z ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach.** Przygotowując się do utworzenia grupy należy poznać wymogi określone w ustawie o grupach producentów rolnych i ich związkach.

- **Kto może być członkiem grupy (art. 2)** – osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne prowadzące gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej. **W przypadku prowadzenia gospodarstwa przez małżonków, które jest ich współwłasnością małżeńską majątkową, tylko jedno z nich może być członkiem grupy**, najlepiej ten ze współmałżonków, na którego jest wystawiony numer identyfikacyjny producenta, nadany przez biuro powiatowe ARiMR. **Nie ma znaczenia czy członkami grupy są rolnicy rozliczający podatek VAT na zasadach ogólnych, czy tzw. rolnicy ryczałtowi – mogą być jedni i drudzy.**
- **Cele, dla których grupa jest zorganizowana (art. 2)** – ustawa stanowi, że grupa powinna być zorganizowana w następujących celach:
 - √ wspólnego dostosowania produkcji artykułów rolnych do warunków rynkowych,
 - √ poprawy efektywności gospodarowania,
 - √ planowania produkcji ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości,
 - √ koncentracji podaży,
 - √ organizowania sprzedaży produktów rolnych,
 - √ ochrony środowiska naturalnego.

W statucie grupa może również zawrzeć inne cele, jeżeli zamierza je realizować.

- **Grupa musi mieć osobowość prawną (art. 3 ust. 1)** – ustawa określa, że grupa ma prowadzić działalność, jako „przedsiębiorca posiadający osobowość prawną”.

- **Inne wymogi stawiane grupie:**

- ✓ **demokratyczny charakter grupy** (*art. 3 ust. 1 pkt 1 i 3*) – grupa producentów musi być utworzona z własnej inicjatywy członków, a członkostwo w grupie musi być dobrowolne. Statut powinien jasno określać warunki członkostwa. Zgodnie z zasadą spółdzielczą, decyzje podejmowane są w sposób demokratyczny, każdy członek ma jeden głos, bez względu na ilość wpłaconych udziałów. Grupy, które uzyskały osobowość prawną w oparciu o Kodeks spółek handlowych muszą zagwarantować, aby żaden wspólnik nie miał więcej niż 20% głosów na zgromadzeniu wspólników. W ten sposób żaden z członków nie zdobędzie dominującej pozycji w grupie;
- ✓ **struktura przychodów grupy** (*art. 3 ust. 1 pkt 4*) – przychody ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy muszą stanowić więcej niż połowę przychodów grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona. Nie są brane pod uwagę przychody z innych działalności poza przychodami ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona (np. sprzedaży innych produktów rolnych, zaopatrzenia w środki do produkcji, świadczonych usług, przetwórstwa itp.), np. grupa, która sprzedała ziarno zbóż ogółem za 6 mln PLN, musi wykazać się sprzedażą tego ziarna pochodzącego z gospodarstw członków, za co najmniej 3 mln i złotówkę;
- ✓ **wymagany okres członkostwa** (*art. 4 ust. 1 pkt 1 oraz art. 4 ust. 1a*) – ustawa o grupach producentów rolnych nakłada na grupy ubiegające się o decyzję marszałka województwa, obowiązek minimalnego okresu członkostwa, który nie może być krótszy niż trzy lata działalności grupy, licząc od dnia wydania decyzji przez marszałka województwa. Jednocześnie ustawa nakłada na członka obowiązek złożenia na piśmie informacji o zamiarze wystąpienia z grupy, co najmniej na 12 miesięcy przed końcem danego roku działalności grupy;
- ✓ **zasady zbywania akcji lub udziałów w spółkach** (*art. 4 ust. 1 pkt 2*) – w umowie spółki z o.o. wymagane jest określenie zasad zbywania udziałów w taki sposób, by ich właścicielami nie stały się osoby nie spełniające warunków członkostwa. W przeciwnym przypadku grupa przestałaby spełniać wymogi ustawy.
- ✓ **członkostwo tylko w jednej grupie** (*art. 4 ust. 1 pkt 3*) – rolnik może być członkiem tylko jednej grupy w zakresie danego produktu lub grupy produktów; rolnik wytwarzający w swoim gospodarstwie, na skalę towarową, różne produkty, np. tytoń, owoce, mleko, zboża, może być członkiem grupy, w każdym z tych produktów. Nie wyklucza to oczywiście członkostwa producenta w organizacjach niemających statusu grupy producentów rolnych;
- ✓ **wymóg sprzedaży poprzez grupę** (*art. 4 ust. 1 pkt 4*) – statut lub umowa spółki powinny nakładać na członka wymóg sprzedaży całości produkowanej w gospodarstwie ilości produktów, dla których grupa została utworzona, a także odstępstwa od tej zasady, jeżeli grupa chce odstępstwa stosować;
- ✓ **zasady dostarczania informacji grupie** (*art. 4 ust. 1 pkt 5*) – członek grupy powinien być statutowo zobowiązany do przekazywania informacji dotyczących wielkości sprzedaży i cen uzyskiwanych za produkty sprzedawane poza grupą. Wymóg ten jest związany z odstępskami od sprzedaży całości produktów poprzez grupę i ma na celu kontrolę, przez grupę, ich realizacji;

- √ **tworzenie i wykorzystanie funduszu specjalnego** (*art. 5 w kontekście art. 4 ust. 1 pkt 6*) – fundusz specjalny jest nieobowiązkowym funduszem, jaki mogą tworzyć grupy w celu wypłacania zaliczek członkom grupy za dostarczone produkty (szczególnie, jeżeli odbiorca nie płaci na czas), a także na inne cele określone przez grupę w akcie założycielskim. Grupy, które nie zamierzają tworzyć tego funduszu nie muszą zamieszczać w akcie założycielskim przepisów jego dotyczących;
- √ **sankcje** (*art. 4 ust. 1 pkt 7*) – ważnym elementem przepisów aktu założycielskiego jest określenie sankcji wobec członka grupy, który nie wypełnia nałożonych na niego obowiązków. Sankcje mogą przyjąć np. formę upomnienia, nagany, odmowy sprzedaży przez grupę nadwyżki produkcji wytworzonej w gospodarstwie członka w czasie określonym stosowną uchwałą podjętą przez walne zgromadzenie, kary pieniężnej, skreślenia z listy członków lub wykluczenia ze spółdzielni, albo przymusowego umorzenia udziałów w spółce z o.o. Szczegółowe zasady stosowania sankcji powinien określać regulamin;
- √ **nieobowiązkowe postanowienia statutu** (*art. 4 ust. 2*) – ustawa o grupach producentów rolnych i ich związkach wskazuje na możliwość zapisania w statucie bądź umowie dodatkowych uregulowań. Warto zwrócić szczególną uwagę na postanowienia dotyczące: zaopatrzenia w środki do produkcji, wspólnego użytkowania sprzętu rolniczego, promocji produktów, przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów;
- √ **porozumienie/umowa członkowska** (*art. 3 ust. 1 pkt 5*) – grupa musi określić obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grup produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży. Zasady te powinny być częścią umowy członkowskiej. Umowa członkowska powinna określać, co najmniej: wymagane zasady produkcji (odmiany, technologia, itp.), jakie wymagania jakościowe musi spełniać produkt, sposoby przygotowania produktów do handlu, jaki będzie harmonogram dostaw oraz sposób rozliczeń za produkt, jak będą regulowane należności za usługi świadczone przez grupę na rzecz członka.

49. **Produkty i grupy produktów, dla których mogą być tworzone grupy oraz minimalne kryteria ilościowe wpisu do rejestru grup.** Wykaz produktów i grup produktów zawiera 29 pozycji, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych. Wykaz ten określony został Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych. (Dz.U. z 2008 roku, nr 72, poz. 424 z późn. zm.).

Wykaz produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalna roczna wielkość produkcji towarowej oraz minimalna liczba członków grupy producentów rolnych

*(zgodnie z Załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2011 r. (Dz.U. nr 62, poz. 318))
– według stanu prawnego na dzień 31.07.2012 r.*

Lp.	Wykaz produktów i grup produktów	Minimalna roczna wielkość produkcji towarowej (w tonach, sztukach, hektarach, złotych)			Minimalna liczba członków grupy producentów rolnych
		dla województw: małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego	dla województw: lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, mazowieckiego, opolskiego	dla województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, podlaskiego, pomorskiego, warmińsko-mazur., wielkopolskiego, zachodniopomorskiego	
1	Konie żywe, mięso końskie: świeże, chłodzone, mrożone	24 sztuki			5
2	Bydło żywe: zwierzęta rzeźne i hodowlane, mięso wołowe: świeże, chłodzone, mrożone	50 sztuk	80 sztuk	80 sztuk	5
3	Świnie żywe, prosięta, warchlaki, mięso wieprzowe: świeże, chłodzone, mrożone	2 000 sztuk	4 000 sztuk	4 000 sztuk	5
4	Owce lub kozy żywe, zwierzęta rzeźne lub hodowlane, wełna owcza lub kozia strzyżona potna, mięso owcze lub kozie: świeże, chłodzone, mrożone, skóry owcze lub kozie surowe (suszone)	200 sztuk	400 sztuk	600 sztuk	5
5	Drób żywy (bez względu na wiek), mięso lub jadalne podroby drobiowe: świeże, chłodzone, mrożone:				
	Kurczaki lub	500 000 sztuk			5
	Kaczki, lub	4 000 sztuk			5
	Gęsi, lub	4 000 sztuk			5
	Indyki, lub	4 000 sztuk			5
	Przepiórki, lub Perliczki, lub Strusie ¹⁾	4 000 sztuk 4 000 sztuk 500 sztuk			5 5 5
6	Króliki żywe, mięso lub jadalne podroby królicze: świeże, chłodzone, mrożone	4 000 sztuk			5
7	Nutrie żywe, mięso jadalne lub podroby nutriowe: świeże, chłodzone, mrożone, skóry surowe (suszone)	2 000 sztuk			5
8	Szynszyle żywe, skóry surowe (suszone)	1 000 sztuk			5
9	Lisy pospolite lub polarne, norki, tchórze, jenoty żywe, skóry surowe (suszone)	2 000 sztuk	4 000 sztuk	5 000 sztuk	5
10	Jaja ptasie	500 000 sztuk			5
11	Mleko:				
	krowie owcze lub kozie	100 000 litrów 30 000 litrów	100 000 litrów 60 000 litrów	100 000 litrów 90 000 litrów	5 5
12	Miód naturalny lub inne produkty pszczele	50 000 zł			5
13	Kwiaty świeże – cięte, doniczkowe	800 000 zł			5
14	Ziemniaki świeże lub chłodzone	250 ton	500 ton	750 ton	5
15	Ziarno zbóż	200 ton	400 ton	600 ton	5
16	Nasiona roślin oleistych	300 ton	600 ton	900 ton	5

¹⁾ Jeżeli grupa zrzesza producentów drobiu ze względu na różne gatunki, liczba sztuk drobiu dla każdego gatunku wynosi co najmniej połowę,

17	Ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych	400 ton	800 ton	1 200 ton	5
18	Rośliny przeznaczone do produkcji zielarskiej i farmaceutycznej ²⁾	200.000 zł			5
19	Ozdobne rośliny ogrodnicze, szkółkarstwo roślin – sadowniczych i ozdobnych, rozsada roślin warzywnych	500 000 zł	1 000 000 zł	1 500 000 zł	5
20	Buraki cukrowe	2 000 ton	4 000 ton	6 000 ton	5
21	Len lub konopie - uprawiane na włókno	10 hektarów	20 hektarów	20 hektarów	5
22	Szyszki chmielowe	45 hektarów			7
23	Liście tytoniu suszone	380 ton			50
24	Materiał siewny lub sadzeniaki	300 000 zł	600 000 zł	900 000 zł	5
25	Rośliny w plonie głównym, całe lub rozdrobnione, uprawiane z przeznaczeniem na cele energetyczne lub do wykorzystania technicznego	50 000 zł			5
26	Produkty rolnictwa ekologicznego	40 000 zł			5
27	Produkty rolne, zarejestrowane w Komisji Europejskiej, zgodnie z przepisami o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych	100 000 zł			5
28	Ślimaki żywe, świeże, schłodzone, zamrożone, z wyłączeniem ślimaków morskich	500 000 sztuk			5
29	Daniele lub jelenie żywe, ich mięso: świeże, chłodzone, mrożone, skóry surowe (suszone)	40 000 zł			5

²⁾ Z wyłączeniem bazylii, melisy, mięty, *Origanum vulgare* (lebiodka pospolita/dziki majeranek), rozmarynu, szalwii, tymianku i szafranu.

Źródło: Opracowano w KRS zgodnie z Załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2011 r. (Dz.U. nr 62, poz. 318)

50. Od czego rozpocząć tworzenie grupy? Musi być osoba/grupa inicjatywna, tj. pierwsi chętni do założenia grupy. Następnie, gdy uda się zebrać co najmniej wymaganą minimalną liczbę chętnych osób, o wystarczającym łącznym potencjale produkcyjnym w danym produkcie lub grupie produktów, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem MRiRW, można przystąpić do zakładania grupy. Zdecydowanie najtrudniejszy jest okres przed zebraniem założycieli grupy tj. spotkania robocze, uzgodnienia w zakresie działania grupy na rynku, wyznaczenie celów gospodarczych, itd.

Zanim przystąpimy do zakładania grupy producentów, **musimy mieć jasno wytyczony cel oraz określone korzyści**, jakie będą mogli osiągnąć producenci. Warunkiem powstania nowej grupy jest porozumienie się producentów przekonanych, że wspólny marketing jest najlepszym sposobem poprawy pozycji rynkowej gospodarstw. **Celem może być zwiększenie dochodów indywidualnych producentów lub obniżenie kosztów. Dobrze, jeżeli producenci tworzący grupę znają się i darzą zaufaniem.** Główne powody, dla których rolnicy powinni się organizować, można określić następująco:

- ✓ gospodarstwa rolne niezależnie od swojej wielkości są na rynku jednostkami małymi,
- ✓ postępuje proces globalizacji – zmniejsza się liczba odbiorców produktów rolnych,
- ✓ odbiorcy potrzebują dużych, jednorodnych partii produktów rolnych,

- √ **wspólna sprzedaż większych partii produktów powinna zapewnić korzystniejsze ceny i lepszą pozycję na rynku,**
- √ **wspólne, tańsze zakupy środków produkcji rolnej obniżają wysokie koszty produkcji.**

Powstanie i powodzenie działania grupy będzie zależało od sytuacji rynkowej. Od samego początku należy ustalić, jakie są możliwości sprzedaży. Warunkiem dobrego przebiegu organizowania się grupy, a później jej działania, jest posiadanie **lidera/liderów**, osoby/osób, które mając zaufanie pozostałych członków, zdecydują się kierować jej działalnością.

Grupa musi jasno sprecyzować, jakie korzyści może zaoferować nabywcy, których nie mogą zapewnić mu inni producenci, ani inne grupy.

Grupa producentów zazwyczaj ma na celu dodanie wartości do produktu, aby móc osiągnąć lepszą cenę. Może to obejmować wspólne przygotowanie produktu do sprzedaży, mycie, suszenie, sortowanie, pakowanie, transport. Koszty tych działań mogą być podzielone pomiędzy członków zgodnie z tym, w jakim stopniu korzystają oni z maszyn i urządzeń. Jednakże grupa musi uzgodnić prosty plan działalności wraz z oszacowaniem kosztów.

Grupa producentów odniesie sukces, jeżeli jej powstanie będzie wynikało z rynkowych potrzeb przyszłych członków.

Dobre przygotowanie grupy do rejestracji, jak również jej dalsze działanie zależy od zaangażowania lidera (liderów), którzy zechcą poświęcić swój czas, a nierzadko i pieniądze, na pokierowanie pracami i praktyczne ich wykonanie.

51. Kolejność prac przy tworzeniu grupy. Utworzenie grupy producentów powinno być poprzedzone dokładnym planowaniem i przygotowaniem. Należy wykonać następujące kroki:

- **zidentyfikujcie możliwości działania grupy na rynku** – zbadanie potencjalnych możliwości rynkowych, powinno dotyczyć m.in. poszukiwania odpowiedzi na pytania:
 - √ jakiego rodzaju nabywcy wchodzi na rynek, jacy się rozwijają,
 - √ jakie są główne kryteria zakupu stosowane przez nabywców, a w szczególności, za co skłonni są płacić wyższą cenę,
 - √ jakie są możliwości zaprezentowania nabywcy produktu lepszego od tego, który oferuje konkurencja (tzn. inni producenci i inne grupy producentów),
- **poszukajcie dodatkowych informacji** – z dostępnych źródeł (raporty, informatory itp.) należy dowiedzieć się, gdzie się znajdują główni nabywcy oraz jaka jest potencjalna wielkość rynku, odwiedźcie nabywców i uzyskajcie informacje na temat ich potrzeb i długoterminowych planów, przedstawcie nabywcom swoją koncepcję oraz plany działania, by uzyskać informacje czy są oni potencjalnie zainteresowani współpracą z grupą;
- **zaplanujcie swoje działania** – określcie produkcję w gospodarstwach potencjalnych członków oraz ich środki finansowe, jakie mogą przeznaczyć na tworzenie grupy, przedyskutujcie możliwe sposoby działania grupy na rynku, opracujcie wstępną wersję umowy członkowskiej (zasad współpracy), opracujcie program zadań do wykonania z wyszczególnieniem, przez kogo i kiedy zostaną zrealizowane;
- **przygotujcie plan działania** – niedopuszczalne jest tworzenie grupy bez opracowania realnej wizji jej działania, a także finansowania jej działalności. Niestety wciąż

jeszcze można spotkać się z sytuacją, że grupa rejestruje się w KRS, przyjmując założenie, że później „jakoś to będzie”. Plan nie musi być długi, powinien jednak zawierać przynajmniej następujące informacje:

- √ jasno określone krótko- i długoterminowe cele grupy – przy ich formułowaniu nie należy być nadmiernie ambitnym – powinny one być realistyczne, możliwe do osiągnięcia,
 - √ informacje z rynku – kim będą główni nabywcy i jakie są ich wymagania,
 - √ informacje dotyczące konkurencji – kim jest i co aktualnie oferuje konkurencja, dlaczego wasza grupa będzie lepsza,
 - √ informacje na temat produktu – jakie technologie i sposoby ich stosowania we wszystkich gospodarstwach zostaną przyjęte, aby utrzymać jednolitą, stałą jakość produktu,
 - √ informacje dotyczące podaży – jaką ilością produktu będziecie dysponować,
 - √ informacje dotyczące struktury organizacyjnej grupy – jaki będzie podział kompetencji (kto będzie za co odpowiedzialny),
 - √ informacje na temat technologii uprawy i zbiorów, przechowywania, transportu oraz dodawania wartości do produktu – jakie techniki i technologie zostaną przez grupę przyjęte i jak będzie wyglądała strona organizacyjna przedsięwzięcia,
 - √ informacje dotyczące biura, administracji, ubezpieczenia, księgowości i przechowywania danych – jak to zorganizujecie i przeprowadzicie,
 - √ informacja na temat reguł – jakie postanowienia zostaną zawarte w umowach członkowskich, tak aby grupa mogła efektywnie działać na rynku, zaś wszystkie spory mogły być rozstrzygane;
- **w jaki sposób będzie finansowana działalność** – na tym etapie musicie zdecydować, jak grupa będzie finansowana. Pamiętać należy, że kluczowym celem jest zapewnienie członkom grupy lepszych przychodów niż mogliby oni uzyskać działając indywidualnie, przy jednoczesnym utrzymaniu rentowności całej grupy. Należy oszacować:
 - √ jakie ceny będą możliwe do uzyskania za produkt,
 - √ jakie mogą być (dodatkowe) koszty z tytułu wspólnego wprowadzania produktu na rynek,
 - √ jaka wysokość opłat operacyjnych (marży) od obrotu umożliwi pokrycie kosztów działalności grupy,
 - √ jakich warunków płatności za produkty może się spodziewać grupa,
 - √ jakie nakłady finansowe mogą być konieczne ze strony członków lub z innych źródeł (np. banków), aby założyć grupę i rozpocząć jej działalność.

Należy pamiętać, że są to wielkości planowane, a nie gwarancje przychodów i kosztów;

- **wyberzcie formę prawną** – polskie prawo przewiduje szereg form prawnych zrzeszania się producentów są to m.in.: spółdzielnie, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, rolnicze zrzeszenia branżowe, stowarzyszenia. Każda z tych form działa w oparciu o inne uregulowania ustawowe.

Pamiętać należy, że nie istnieje forma prawna, która zagwarantuje nam sukces na rynku tylko z tego powodu, że właśnie ją wybraliśmy.

Europejskie i światowe doświadczenia współpracy gospodarczej rolników jasno wskazują, że najczęściej występującą formą prawną jest spółdzielnia. Jest to forma niewątpliwie najlepiej dostosowana do realizacji gospodarczych interesów producentów rolnych. Jaka jest podstawowa różnica między spółdzielnią a spółką z o.o.? Jak już wcześniej wspomniano **spółdzielnia jest zrzeszeniem osób, spółka z o.o. jest zrzeszeniem kapitału.**

Zwolennicy spółdzielni wskazują wiele zalet tej formy organizowania się producentów. Do najważniejszych z nich należą niewątpliwie następujące:

- √ podejmowanie decyzji zgodnie z zasadą „jeden członek – jeden głos”, co daje członkom faktyczną równość w decydowaniu o firmie,
- √ spółdzielnia jest przedsiębiorstwem użytkowników a nie kapitału,
- √ sami członkowie ustalają ile zgromadzić potrzebnego kapitału i jak podzielić nadwyżkę,
- √ łatwość wstępowania i występowania,
- √ łatwość wykluczania,
- √ łatwiejsza i tańsza procedura tworzenia i prowadzenia,
- √ realizacja celów członków i przynoszenie im korzyści,
- √ troska o społeczność lokalną.

Decydując o wyborze formy prawnej, wybierając między spółdzielnią a spółką z o.o., należy odpowiedzieć sobie na pytanie: czy chcemy być w swojej organizacji osobami na równi z innymi, czy też chcemy oddać głos naszym pieniądzom zainwestowanym w spółkę, w imieniu których sprawujemy prawo głosu;

- **opracujcie statut/umowę** – statut/umowa to reguły organizacji, które określają jej prawne zasady działania. Chociaż istnieje pewna elastyczność, co do postanowień, które mogą być zawarte w przepisach wewnętrznych, kluczowe dziedziny, które trzeba uwzględnić są uregulowane w poszczególnych ustawach, w oparciu, o które organizująca się grupa uzyskuje osobowość prawną. Stąd przystępując do przygotowywania statutu lub umowy spółki należy bardzo dokładnie zapoznać się z ustawą, w oparciu, o którą będzie działać grupa. W każdym przypadku bardzo ważne jest precyzyjne określenie celów i zadań grupy oraz sposobu ich realizacji, warunków członkostwa, sposobów finansowania działalności oraz określenie władz grupy, a także zasad podejmowania uchwał (w głosowaniu jawnym czy tajnym, wymagana większość). Należy zwrócić uwagę, iż w sprawach osobowych, dotyczących odwołania lub powołania członków władz spółdzielni/spółki – obligatoryjne jest głosowanie tajne.

W statucie/umowie, jeżeli spółdzielnia/spółka zamierza ubiegać się o status grupy producentów, należy uwzględnić wymogi ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach, o których mowa powyżej;

- **zorganizujcie zebranie założycieli** – spółdzielnia działa na podstawie przepisów prawa spółdzielczego. W przypadku zakładania spółdzielni, która ma być grupą producentów rolnych, liczba założycieli spółdzielni musi wynosić minimum 5. Aby przeprowadzić zebranie założycielskie, należy ustalić miejsce i termin zebrania oraz skutecznie poinformować wszystkich zainteresowanych (zazwyczaj dokonuje tego grupa inicjatywna). Należy też przeprowadzić co najmniej kilka spotkań roboczych dla uzgodnienia stawianych sobie celów działania poprzez spółdzielnie oraz przygotowania i omówienia zapisów dokumentów przyjmowanych/podpisywanych na zebraniu założycielskim. W praktyce do założenia spółdzielni potrzebne są następujące dokumenty:
 - √ Zaproszenie do wzięcia udziału w zebraniu założycieli spółdzielni (nie obowiązkowo).
 - √ Projekt statutu spółdzielni.
 - √ Protokół z zebrania założycielskiego.
 - √ Uchwała w sprawie utworzenia spółdzielni i przyjęcia jej statutu.
 - √ Protokół Komisji Skrutacyjnej z wyboru Rady Nadzorczej (jeśli dotyczy).
 - √ Protokół Komisji Skrutacyjnej z wyboru prezesa Zarządu.
 - √ Protokół Komisji Skrutacyjnej z wyboru wiceprezesów (członków) Zarządu.
 - √ Lista członków – założycieli spółdzielni.
 - √ Protokół z zebrania założycieli – zmiana statutu na wezwanie sądu.

Proponowany porządek zebrania najczęściej przedstawia się następująco:

1. Otwarcie zebrania.
2. Wybór przewodniczącego i sekretarza.
3. Przyjęcie porządku obrad.
4. Przedstawienie i przedyskutowanie projektu statutu.
5. Podjęcie uchwały w sprawie utworzenia spółdzielni i przyjęcia jej statutu.
6. Wybór organów statutowych spółdzielni, których wybór należy do kompetencji walnego zgromadzenia.
7. Sprawy różne – wolne wnioski.
8. Zakończenie obrad.

Na zebraniu powinny być podjęte następujące uchwały:

- √ o założeniu spółdzielni z określeniem jej nazwy,
- √ o przyjęciu statutu spółdzielni.

Po uchwaleniu statutu i złożeniu pod nim swoich podpisów, członkowie–założyciele dokonują wyboru organów spółdzielni, tj. rady nadzorczej i zarządu. Należy pamiętać, że zasadą jest wybór osób w głosowaniu tajnym. Jeśli liczba członków spółdzielni jest mniejsza niż 10, rada nadzorcza nie musi być powoływana. Wówczas nadzór nad zarządem

bezpośrednio sprawuje walne zgromadzenie członków (wszyscy członkowie, współwłaściciele spółdzielni). Natomiast z przyczyn praktycznych, jeśli grupa zamierza się rozwijać, zwiększać liczbę członków do 10 i więcej, radę nadzorczą powołuje się (bo wówczas wymóg ten określa ustawa Prawo spółdzielcze).

Przebieg zebrania powinien być spisany w formie protokołu i podpisany przez przewodniczącego oraz sekretarza zebrania. Tworzenie grupy w formie spółki z o.o. wymaga przyjęcia umowy spółki w formie aktu notarialnego;

- **zarejestrujcie spółdzielnię/spółkę** – uzyskanie przez spółdzielnię czy spółkę osobowości prawnej wymaga zarejestrowania jej w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. **Zgodnie z przepisami, rejestracji dokonuje właściwy dla siedziby organizacji Wydział Gospodarczy KRS, po złożeniu właściwych wniosków wraz z załącznikami na urzędowych drukach KRS i wymaganymi dokumentami oraz wniesieniu stosownej opłaty sądowej.**

Opłaty za wpis do Rejestru Przedsiębiorców KRS wynoszą 500 złotych, a za dokonanie rejestracji zmiany – 250 złotych. Opłaty za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym wynoszą 500 złotych przy pierwszej rejestracji oraz 250 złotych przy rejestracji zmiany. Formularze wniosków można otrzymać w siedzibie każdego Wydziału Gospodarczego KRS lub na stronach internetowych: <http://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/okrajowy-rejestr-sadowy/formularze-wnioskow-wykorzystywanych-w-krs/>; <http://www.krs-online.com.pl/formularze.html>

Złożenie wniosku do KRS jest zadaniem zarządu. Zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi tzw. „jednego okienka” do wydziału KRS, należy złożyć też wnioski o wpis do Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarczych – uzyskanie numeru REGON, wnioski o rejestrację w Urzędzie Skarbowym – uzyskanie numeru NIP oraz zgłoszenie w Oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – otwarcie rachunku (w przypadku zatrudnienia pracownika).

Każdy podmiot gospodarczy zatrudniający pracowników zobowiązany jest do otwarcia rachunku w Oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwym dla adresu siedziby jednostki w ciągu 7 dni od dnia zatrudnienia pracowników, a także powinien być zgłoszony w Państwowej Inspekcji Pracy oraz Terenowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (Sanepid).

Grupa płaci „składkę na ZUS” tylko od zatrudnionych pracowników. **Producenci-członkowie grupy z racji stania się członkami spółdzielni, czy spółki nie przechodzą z ubezpieczenia w KRUS na ubezpieczenie w ZUS, ponieważ to członkostwo nie jest podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej;**

- **wprowadźcie plan w działanie** – teraz macie już plan działalności oraz zarejestrowaną grupę. Należy pomyśleć o wdrożeniu tego planu w życie. Nie opóźniajcie rozpoczęcia działalności, jak już grupa będzie zarejestrowana. Systematycznie odwiedzajcie nabywców i finalizujcie umowy. Aby grupa mogła skutecznie działać, trzeba będzie poświęcić sporo swojego czasu. **Pierwsze miesiące są niezwykle istotne dla dalszego rozwoju grupy.**

52. **Gminna spółdzielnia staje się grupą producentów.** Zmiana ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach wprowadzona ustawą z dnia 15 grudnia 2006 roku (Dz.U. nr 251 z 2006 roku, poz. 1847), **umożliwia spółdzielniom (np. GS „SCh”, SKR, SM w produktach innych niż mleko), których członkami, obok innych osób, są producenci rolni, ubieganie się o status grupy producentów rolnych pod warunkiem, że:**

- w skład spółdzielni wchodzi, co najmniej 5 producentów jednego produktu lub grupy

- produktów, którzy są producentami rolnymi zgodnie z art. 2 ustawy,
- przedmiot działalności spółdzielni jest zgodny z celami określonymi w art. 2 ustawy,
- spółdzielnia działa na podstawie statutu, który w stosunku do członków grupy spełnia wymagania określone w art. 4 ustawy,
- przychody spółdzielni ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy, stanowią więcej niż połowę przychodów spółdzielni ze sprzedaży tych produktów lub grup tych produktów,
- spółdzielnia określi obowiązujące członków grupy zasady produkcji produktów lub grup produktów, w tym dotyczące ich jakości i ilości oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży.

53. Forma prawna a odpowiedzialność członka za zobowiązania grupy. Fakt, że podmiot, który staje się grupą producentów musi posiadać osobowość prawną, od początku jego istnienia, przesądza o sposobie odpowiedzialności członka za jego zobowiązania. **Otóż w przypadku każdej osoby prawnej występuje rozdzielnosc majątku członka i tej osoby prawnej.** Członek nie odpowiada całym swoim majątkiem, jak to jest np. w przypadku spółek osobowych, tylko **odpowiedzialność ta wygląda następująco: – w spółdzielni – do wysokości zadeklarowanych udziałów, w spółce z o.o. – do wartości objętych udziałów.**

54. Procedura ubiegania się o decyzję administracyjną marszałka województwa. Zarejestrowana spółdzielnia/spółka działa na rynku, jak każdy przedsiębiorca. Uzyskanie statusu grupy wymaga przygotowania i złożenia wniosku o wpis do rejestru grup producentów rolnych, przez marszałka województwa właściwego ze względu na siedzibę grupy. Wystąpienie z tym wnioskiem wskazane jest w momencie, kiedy grupa prowadzi już wspólną sprzedaż, by od początku grupa miała podstawę do uzyskiwania pomocy. **Marszałek województwa, stwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, spełnienie przez grupę warunków określonych w art. 3 albo 3a oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 6 ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach i dokonuje wpisu do rejestru grup (art. 7 ust. 1 ustawy).** Poniżej przedstawiona została procedura ubiegania się o tę decyzję.

Procedura opisana dla grupy dotyczy również związku, który utworzyły grupy zgodnie z art. 14 i 15 ustawy. Organem właściwym do stwierdzenia spełnienia przez związek warunków określonych w art. 15 i dokonania wpisu do rejestru związków jest minister właściwy do spraw rynków rolnych, zgodnie z art. 16 ustawy. Jak wspomniano wcześniej dotychczas powstał jeden taki związek.

55. Wniosek o wydanie grupie decyzji administracyjnej. Ustawa o grupach producentów rolnych stanowi, że wniosek składany przez grupę powinien zawierać (art. 8 ust. 1):

- nazwę i siedzibę grupy,
- dane osobowe osób upoważnionych do reprezentowania grupy zgodnie z jej statutem/umową,
- oznaczenie produktu lub grupy produktów, dla których grupa jest tworzona,
- listę członków grupy;

do wniosku należy dołączyć (art. 8 ust. 3):

- wypis z rejestru sądowego dotyczący wnioskodawcy (odpis aktualny z Rejestru Przedsiębiorców),
- akt założycielski grupy (statut lub umowa spółki),

- plan działania grupy, opracowany na okres 5 lat, zgodny ze statutem/umową,
- oświadczenie każdego z członków grupy o prowadzeniu gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub o prowadzeniu działu specjalnego produkcji rolnej.

Poza wymienionymi wyżej załącznikami, w celu sprawnej weryfikacji wniosku marszałkowie wymagają najczęściej jeszcze następujących dokumentów:

- podpisanej między grupą a poszczególnymi członkami umowy członkowskiej, określającej m.in. zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży, co wynika z art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy o grupach,
- oświadczeń członków o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych,
- uchwały statutowo upoważnionego organu, upoważniającej zarząd grupy do złożenia wniosku.

Należy zastrzec, że ustawodawca w ustawie o grupach producentów rolnych suwerenem w zakresie jej wdrażania, a więc i interpretacji, uczynił marszałka województwa, właściwego ze względu na siedzibę grupy – stąd w poszczególnych województwach ustawa jest różnie interpretowana, w tym, w zakresie rodzajów załączników, jakie grupa musi dołączyć do wniosku o wpis do rejestru grup, których wymagana liczba dochodzi nawet do piętnastu. **Należy więc, przed złożeniem wniosku dowiedzieć się, we właściwym urzędzie marszałkowskim, jakie załączniki trzeba przygotować i dołączyć do wniosku.** Na stronach internetowych większości urzędów marszałkowskich znajdują się informacje o załatwianiu sprawy oraz wzory wniosków i wykazy wymaganych załączników.

Opłata za wydanie decyzji administracyjnej wynosi 10 zł i jest wpłacana na rachunek bankowy, którego nazwę i numer należy uzyskać we właściwym urzędzie marszałkowskim.

56. **Przygotowanie planu działania.** Plan nie jest sporządzany tylko po to, by grupa uzyskała decyzję marszałka województwa, ale głównym jego celem jest wykorzystywanie go w codziennej pracy grupy dla osiągnięcia przez nią założonych celów i prowadzenia bieżącej kontroli pracy. Dobre jego przygotowanie jest, zatem niezbędne.

Plan działania grupy opracowywany jest na okres 5 lat, zapisy w nim zawarte winny być zgodne z aktem założycielskim – cel grupy i wszystkie działania dążące do zrealizowania tego celu zarówno w układzie przedsięwzięć jak i kwestii finansowych. Ponieważ grupa po spełnieniu kryteriów ustawy ma obowiązek systematycznie ulepszać swoje funkcjonowanie na rynku, istotnym jest rozsądne zaplanowanie swoich przedsięwzięć każdego roku.

57. Zawartość planu działania: Przepisy nie określają, co powinien zawierać plan działania, ale w praktyce przyjęto, że powinien on zawierać, co najmniej następujące zagadnienia:

- Informacje podstawowe o grupie: nazwa, forma prawna i adres grupy, określenie nazwy produktu, zgodnie z rozporządzeniem MRiRW, struktura organizacyjna – aktualna lista członków z określeniem wielkości produkcji każdego z nich, skład zarządu, zatrudnienie.
- Cel działania grupy – zgodny z aktem założycielskim.
- Opis sytuacji początkowej.
- Struktura i wielkość sprzedaży: zaopatrywanie w środki do produkcji, stan wyposażenia technicznego grupy, aktualna sprzedaż i opis aktualnie prowadzonej działalności handlowej.
- Opis sytuacji końcowej (na koniec okresu planowania): zakładana liczba członków, zakładana struktura organizacyjna – liczba członków, skład zarządu, zatrudnienie, zakładana struktura i wielkość sprzedaży, zaopatrywanie w środki do produkcji, zakładany stan wyposażenia technicznego grupy, zakładana sprzedaż i opis zakładanego sposobu prowadzenia działalności handlowej.
- Wskazane jest ustalenie zakładanej sytuacji na koniec każdego roku planu działania grupy.
- Sposób osiągnięcia sytuacji końcowej: działania, które będą podejmowane przez grupę w poszczególnych latach dla osiągnięcia zakładanych celów, źródła środków finansowych niezbędnych do realizacji celów w poszczególnych latach, harmonogram działań w kolejnych latach realizacji planu.
- Analiza finansowa powinna obejmować: bilans majątkowy, dotychczasowe i przewidywane kredyty, wydatki na działalność operacyjną, harmonogram inwestycji w poszczególnych latach realizacji planu, przepływy finansowe.

58. Niezbędne formalności po decyzji marszałka. Z dniem uzyskania decyzji marszałka województwa stwierdzającej spełnienie przez grupę warunków określonych w art. 3 albo 3a oraz przepisach wydanych na podstawie art. 6 i dokonaniu wpisu grupy do rejestru grup, grupa uzyskuje prawo do pomocy przewidzianej przepisami dla grup producentów rolnych. Jednak żeby grupa mogła wystąpić do ARiMR o wypłatę tej pomocy po kolejnych latach działania konieczne jest **złożenie do dyrektora oddziału regionalnego Agencji, w terminie do 6 miesięcy licząc od daty decyzji marszałka, wniosku o przyznanie pomocy.** Wcześniej grupa musi wystąpić do biura powiatowego ARiMR o **nadanie grupie numeru identyfikacyjnego producenta.** Na podstawie tego wniosku dyrektor oddziału regionalnego Agencji wydaje decyzję o przyznaniu grupie pomocy na okres pięciu lat. – **Bez tej decyzji niemożliwe jest składanie wniosków o wypłatę pomocy za kolejne lata działania grupy.**

59. Działalność grupy, jako zrzeszenia osób. Sukces grupy zależy od zaangażowania i profesjonalizmu ich członków. Jednak większość producentów–członków grup ma niewielkie doświadczenie w zarządzaniu przedsięwzięciem gospodarczym, istotnie różniącym się od zarządzania własnym gospodarstwem.

Ważne jest wyraźne zróżnicowanie roli członków, zarządu i pracowników w grupie. **Członkowie są jedynymi właścicielami grupy i muszą zapewnić, aby działalność grupy skupiała się na osiągnięciu celów, dla których została utworzona.** Ważne jest również, aby członkowie wypełniali swe zadania w grupie zgodnie z postanowieniami statutu i warunkami umowy zawartymi pomiędzy każdym z nich a grupą. **Członkowie powinni**

być świadomi istnienia wielu praw i obowiązków wynikających z faktu uczestnictwa w grupie.

Podstawowym obowiązkiem członka grupy jest sprzedaż poprzez grupę produktów wyprodukowanych w gospodarstwie – inaczej tworzenie i działanie grupy traci sens.

Najbardziej pożądaną formą przywództwa w demokratycznie zarządzanej grupie jest tzw. **przywództwo dzielone**, polegające na tym, że każdy z członków grupy czując się odpowiedzialny za grupę i efekty jej działania, w momencie realizacji przydzielonego zadania staje się w tym zakresie jej przywódcą.

Im bardziej członkowie grupy dzielą między sobą funkcje przywódcze, tym większa jest ich motywacja, tym bardziej są gotowi do solidarnego działania oraz tym lepsze są wspólnie podejmowane decyzje.

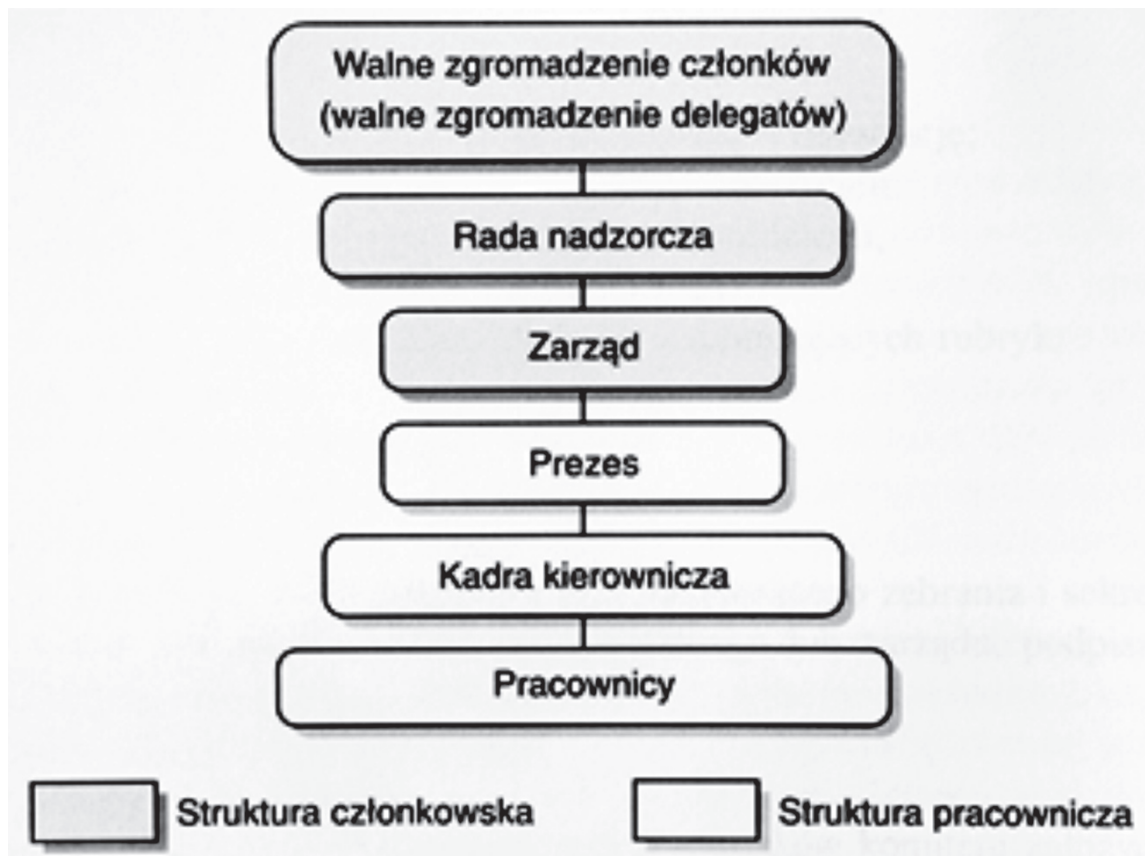
Działanie w grupie opiera się na wspólnym podejmowaniu decyzji. W demokracji zjawiskiem naturalnym jest sytuacja, w której poszczególne osoby – członkowie grupy mają różne poglądy na dany temat. Mimo tych różnic **konieczne jest sprawne i skuteczne podejmowanie decyzji zgodnych z wolą większości i poszanowaniem mniejszości.** Aby było to możliwe, konieczne jest uzgodnienie, przyjęcie przez wszystkich i wdrożenie jednoznacznie określonych procedur, obowiązujących przy podejmowaniu każdej decyzji.

Jednoznaczne określenie wszelkich spraw dotyczących zasad funkcjonowania i współpracy w ramach grupy powinno być zawarte w przyjętych przez Walne Zgromadzenie organizacji i podpisanych przez wszystkich członków umowach członkowskich i regulaminach wewnętrznych, które nie podlegają rejestracji, a stanowią jedynie wewnętrzne uregulowania pracy grupy. Regulaminy takie powinny obejmować wszelkie obszary działania i funkcjonowania grupy (regulaminy pracy walnego zgromadzenia oraz innych organów statutowych, regulamin wyborów, ponadto zależnie od prowadzonej przez grupę działalności powinno uchwalić się inne niezbędne regulaminy).

60. **Działalność grupy, jako firmy na rynku.** Na początek warto zatroszczyć się o **pomieszczenie na biuro grupy, zawiesić tablicę informacyjną, podać do publicznej wiadomości numer telefonu, faksu, adres poczty elektronicznej, wyposażyć przedstawicieli grupy w wizytówki, przygotować ulotkę informującą o naszej ofercie handlowej.** Nie jest to dzisiaj skomplikowane ani drogie, a zupełnie inaczej prezentujemy się w oczach kontrahentów handlowych i otoczenia – jesteśmy firmą!

Zarząd grupy jest m.in. odpowiedzialny za planowanie i realizację zadań oraz rozliczenia zewnętrzne grupy. Jest bardzo ważne, aby zarząd szybko ustalił system ciągłego monitorowania i kontroli prowadzonej przez grupę działalności, pozwoliłoby to na bieżącą kontrolę realizacji zadań, w tym finansowych oraz podejmowanie decyzji.

W celu kierowania bieżącą działalnością grupy zarząd upoważnia do tego jednego ze swoich członków, rolę tę może spełniać ktoś z członków grupy przygotowany do pełnienia tej funkcji lub zarząd może zatrudnić osobę z zewnątrz. **Grupa nie musi zatrudniać pracowników i w początkowym okresie działania, grupy najczęściej nie zatrudniają pracowników, ale również w tym czasie szczególnie ważne jest właściwe zorganizowanie obsługi handlowej, księgowej i prawnej grupy.**

Źródło: Opracowanie własne KRS

Powyższy schemat prezentuje strukturę członkowską i pracowniczą w dobrze działającej, ustabilizowanej spółdzielni.

Majątek grupy musi odpowiadać potrzebom realizowanych zadań. Dzisiaj mało grup dysponuje własnym majątkiem, jednak jego posiadanie często jest nieodzowne, aby skutecznie działać na rynku. Dotyczy to szczególnie grup, które muszą produkt w specjalny sposób przygotować do handlu, czy przetworzyć. Nie zawsze od razu trzeba budować nowe obiekty, można je wdzierżawić.

Każda grupa producentów przygotowując się do działalności lub później rozpoczynając jakieś konkretne przedsięwzięcie musi je dobrze zaplanować. **Optymizm i wiara w sukces, które najczęściej cechują podejmujących działania są bardzo ważne, a nawet niezbędne, ale nie wystarczą do osiągnięcia zakładanych efektów końcowych.**

Osiągnięcie sukcesu na rynku wymaga dostosowania metod pracy, organizacji i zarządzania do wymagań gospodarki rynkowej.

Działalność grupy powinna być postrzegana, **jako przedłużenie działalności gospodarstwa członka. Członkowie powinni uzyskiwać korzyści z tytułu udziału w grupie proporcjonalnie do obrotu lub korzystania z usług, nie zaś zainwestowanego kapitału.** W praktyce działania grupowe powinny dać efekt ekonomiczny wyrażający się niższymi kosztami produkcji i korzystniejszą sprzedażą wyprodukowanych towarów. Grupa musi tak działać na rynku, aby te efekty osiągnąć.

Chcąc dobrze zaplanować działalność grupy musimy odpowiedzieć na następujące pytania:

- co chcemy robić? jak chcemy to wykonać? czym dysponujemy? czego nam brakuje?

Należy dokładnie określić wszystkie zasoby rzeczowe, finansowe i ludzkie niezbędne do właściwej realizacji zadań.

Planowanie, szczególnie finansowe, nie jest mocną stroną większości grup. Dlaczego jednak jest ono tak ważne? Otóż planujemy przede wszystkim by:

- przekonać się czy końcowy efekt podejmowanych działań będzie nas zadawalał,
- pomóc kierownictwu grupy w bieżącym zarządzaniu,
- pomóc w określeniu kierunków dalszego rozwoju grupy.

Posiadanie planu ułatwi też prezentację grupy na zewnątrz, np. partnerom handlowym, kredytodawcom, itp. Sporządzając plan naszej działalności musimy pamiętać, że wykonujemy go przede wszystkim dla siebie, że ma nam on pomóc w skutecznym działaniu.

Ustalenie celów strategicznych i kierunków rozwoju grupy umożliwia przejście do budowania planów marketingowych. Plany takie stanowią przede wszystkim zbiór decyzji ustalających pożądane cele rynkowe i sposób ich realizacji. Decyzje te są podejmowane w oparciu o wszechstronną analizę bieżącej i przewidywanej sytuacji grupy na danym rynku. Decyzje planistyczne powinny odpowiedzieć na pytanie: co i jak należy osiągnąć? Integralnym i jednocześnie najważniejszym elementem planu marketingowego, jest **strategia marketingowa**, stanowiąca szczegółowy plan działań rynkowych, które powinny być zrealizowane w drodze do osiągnięcia zamierzonych celów.

61. Przykładowe wyliczenia korzyści działania rolników, jako Spółdzielcza Grupa Producentów Trzody Chlewnej – w oparciu o praktykę działania grup

Poniżej przedstawiony przykład wyliczenia służy zobrazowaniu. W praktyce uzyskiwane korzyści członków grupy zależą od m.in. zarządzania grupą, indywidualnych lokalnych/ regionalnych uwarunkowań, współpracy z odbiorcami i dostawcami itp.

Produkcja wszystkich członków GPR: **6 tys. szt. rocznie**

Obrót: 6 tys. szt. X ~ 580 zł netto/szt.*=

3 500 000 zł netto

Koszty produkcji: ok. 80%, tj.

2 800 000 zł

Wspólne zakupy środków produkcji (ok. 80% kosztów)

2 200 000 zł

Rabaty cenowe przy wspólnych zakupach (- 5%)

110 000 zł średnio rocznie

Wyższe ceny przy wspólnej sprzedaży dużych partii (+ 5%)

175 000 zł średnio rocznie

Pomoc finansowa (5% wartości sprzedaży netto)

175 000 zł za I rok
działania grupy

460 000 zł razem
I rok działania

Łącznie w ciągu 5 lat działania (przy stałych założeniach):

Kwota rabatów przy wspólnych zakupach (od skali zakupów)	550 000 zł	rabaty cenowe średnio 5%
Kwota dodatkowych przychodów przy wspólnej sprzedaży	875 000 zł	wyższe ceny średnio 5%
Pomoc finansowa (za I-V rok działania grupy: 5; 5; 4; 3; 2%)	665 000 zł	możliwa zaliczka 43 750 zł w I roku

Razem	2 090 000 zł	

Koszty administracyjne działania GPR 400 000 zł** (obsługa biura rachunkowego, telefony, paliwo, wyposażenie, doradztwo, wynagrodzenie prezesa Zarządu, koszty promocji, inne – przy tej skali produkcji od 60 do 100 tys. rocznie, średnio 80 tys. zł rocznie).

PODSUMOWANIE:	2 090 000 zł	
	- 400 000 zł	

	1 690 000 zł	Korzyści finansowe (od I do V roku działania grupy, po odliczeniu kosztów administracyjnych)

Jak rozliczane są korzyści finansowe w ciągu 5 lat działania grupy ?**

Bezpośrednio dla członków grupy:

Kwota 550 000 zł w ramach wspólnych zakupów środków do produkcji – stanowi łączne oszczędności członków grupy na niższych cenach zakupów – każdy członek proporcjonalnie do wielkości swoich zakupów ma udział w tej kwocie na bieżąco przy zakupach.

Kwota 525 000 zł – dodatkowa kwota środków pieniężnych uzyskana z wyższych cen wspólnej sprzedaży, większych partii tuczników, o podobnych parametrach jakościowych (przy założeniu, że 2% przychodów grupy członkowie przeznaczają na jej działalność).

Razem członkowie: 1 075 000 zł – każdy z członków ma udział w tej kwocie, proporcjonalnie do wielkości swoich zakupów i sprzedaży.

Dla grupy jako firmy:

Kwota 350 000 zł w ramach pozostawianych 2% przychodów grupy na jej działalność.

Kwota 665 000 zł łączna kwota dotacji przyznana w ciągu 5 lat działania grupy.

Razem na działalność grupy: 1 015 000 zł – w ciągu 5 lat działania. Po odliczeniu 400 000 zł wydatkowanej na koszty administracyjne, pozostała część może być wykorzystana na zakup wspólnego wyposażenia, jako wkład własny do inwestycji lub zakup środków do produkcji dla członków grupy.

! Aby pokrywać na bieżąco koszty działania grupy, często stosowanym rozwiązaniem jest pozostawienie od 1 do 3% przychodów grupy ze sprzedaży trzody, na ten cel. Rozwiązanie to znacznie usprawnia prowadzenie działalności grupy, szczególnie ważne w pierwszym roku działania.

Występują również **inne formy wsparcia ze środków UE i możliwości działania GPR (w tym na działania inwestycyjne) oraz korzyści pozafinansowe (w tym oszczędność czasu, wspólna logistyka, zarządzanie itd.).**

- * *Przyjęta cena 580 zł netto za sztukę tuczniaka służy wyłącznie zobrazowaniu wyliczenia; w praktyce średnia cena uzyskiwana przez grupy wynika z aktualnego poziomu cen, lecz zazwyczaj średnio jest od 3 do 8% wyższa od średnich cen uzyskiwanych przez indywidualnych rolników,*
- ** *przyjęto wersję oszczędną kosztów (m.in. obsługa księgową w biurze rachunkowym, niskie wynagrodzenie prezesa Zarządu).
Przy innych założeniach lub większej skali działania, koszty administracyjne mogą wzrosnąć. Jednocześnie przy zwiększeniu skali obrotów (zwiększenie produkcji, zwiększenie liczby członków grupy w kolejnych latach działania, utrzymywaniu stałej współpracy z dostawcami środków produkcji oraz odbiorcami produktów, korzyści finansowe i efekty skali odpowiednio zwiększą się).*

VII. FORMY WSPARCIA DLA GRUP Z PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2007–2013 ORAZ POMOCY KRAJOWEJ

- 62. Wsparcie ryczałtowe dla grup producentów rolnych.** Pomoc ryczałtowa dla GPR na ułatwienie tworzenia i działalności administracyjnej realizowana jest obecnie w ramach działania „Grupy Producentów Rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007–2013** finansowany jest z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Wsparcie mogą uzyskać grupy wpisane do rejestrów grup prowadzonych przez marszałków województw. Pomoc realizowana jest w formie rocznych płatności przez okres pierwszych 5 lat działania, w wysokości zależnej od wartości netto sprzedanych produktów, dla których grupa jest utworzona, wyprodukowanych w gospodarstwach jej członków. Wielkość wsparcia przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Rok działalności	Pomoc od wartości sprzedaży do równowartości w PLN 1 mln EURO (%)	Pomoc od wartości sprzedaży powyżej równowartości w PLN 1 mln EURO (%)	Maksymalna roczna kwota pomocy (w tys. EURO)
1.	pierwszy	5,0	2,5	100
2.	drugi	5,0	2,5	100
3.	trzeci	4,0	2,0	80
4.	czwarty	3,0	1,5	60
5.	piąty	2,0	1,5	50
Maksymalna kwota pomocy, jaką grupa może uzyskać w okresie pierwszych 5 lat działania grupy				390

Źródło: Opracowano w KRS na podstawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013

W pierwszym roku działania grupy mogą ubiegać się o tzw. wyprzedzające finansowanie na podstawie znowelizowanej ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchomieniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz.U. nr 187, poz. 1381 z późn. zm.).

- 63. Wykorzystanie wsparcia ryczałtowego.** Zgodnie z art. 35 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 roku w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w nowych państwach członkowskich, w tym w Polsce, grupy producentów otrzymują wsparcie na:

- ułatwienie tworzenia i działalności administracyjnej grup producentów do celów:
 - a) dostosowania do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produkcji producentów – członków grup,

- b) wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych,
- c) ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności.

Otrzymana pomoc może być przeznaczona na inwestycje, o ile grupa realizuje cele wynikające z przepisów Rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, w szczególności warunki ww. art. 35 tego rozporządzenia. Zgodnie ze stanowiskiem KE wysokość kwoty na inwestycje zależy od decyzji grupy. Grupa sama decyduje o przeznaczeniu tych środków, zachowując powyższe wymogi.

64. Statystyka pomocy dla GPR. Budżet ogółem działania „Grupy Producentów Rolnych” w ramach PROW 2007–2013 wynosi 146 mln EURO (109,5 milionów udział UE + 36,5 mln udział Polski). Z uwagi na znaczącą liczbę powstających grup budżet działania został dotychczas zwiększony o 6 mln Euro. Z publikowanych przez ARiMR danych wg stanu na dzień 31.12.2011 roku, wartość netto produkcji sprzedanej przez grupy producentów rolnych, które otrzymały pozytywne decyzje o przyznaniu płatności, wyniosła 5 604 719 523 zł. Średnia wartość obrotu uzyskanego przez grupę producentów rolnych wynosiła 8,84 mln zł. Od początku realizacji PROW 2007–2013 znacząco rosła dynamika tworzenia GPR, a wraz z nią liczba wydawanych decyzji o przyznaniu płatności w ramach działania „Grupy Producentów Rolnych”. Analogicznie szybko zwiększa się kwota zrealizowanych płatności w ramach tego działania PROW. Przedstawia to poniższa tabela na przykładzie lat 2008–2011 oraz danych wg stanu na 31.07.2012 r.:

Rok	Kwota zrealizowanych płatności (narastająco) w ramach działania „Grupy Producentów Rolnych” PROW 2007–2013
2008	24 555 144 zł
2009	79 138 106 zł
2010	146 210 684 zł
2011	230 237 036 zł
do 31.07.2012	286 712 032 zł

Źródło: Publikowane przez MRiRW sprawozdania z realizacji PROW 2007–2013

65. Planowane wsparcie dla grup producentów rolnych w perspektywie finansowej 2014–2020. Zgodnie z art. 28 (wraz z załącznikiem) Wniosku Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) z dnia 12.10.2011 r., w okresie 2014–2020 grupy producentów rolnych mają otrzymywać wsparcie na ułatwienie tworzenia grup producentów w sektorze rolnym, w wysokości określonej w poniższej tabeli. Wsparcie to jest wyższe od wsparcia udzielanego w ramach działania „Grupy Producentów Rolnych” PROW 2007–2013. Z propozycji KE wynika, że nie zmienią się ogólne cele wsparcia, natomiast częściowej zmianie ulegną zasady jego uzyskania. Wsparcie otrzymają grupy producentów, które zostały oficjalnie uznane przez właściwy organ państwa członkowskiego na podstawie planu operacyjnego, od jego prawidłowej realizacji zależy wypłata ostatniej raty pomocy (za piąty rok). Państwa członkowskie mają to sprawdzać. Wsparcie będą mogły otrzymać podmioty, które będą mieściły się w definicji małych i średnich przedsiębiorstw (mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa).

Lp.	Rok działalności	Pomoc od wartości sprzedaży do równowartości w PLN 1 mln EURO (%)	Pomoc od wartości sprzedaży powyżej równowartości w PLN 1 mln EURO (%)	Maksymalna roczna kwota pomocy (tys. EURO)
1.	pierwszy	10,0	5,0	100
2.	drugi	10,0	5,0	100
3.	trzeci	8,0	4,0	100
4.	czwarty	6,0	3,0	100
5.	piąty	4,0	2,0	100
Maksymalna kwota pomocy, jaką grupa może uzyskać w ciągu 5 lat				500

Źródło: Wniosek Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) z dnia 12.10.2011 r.

Tak, jak dotychczas wsparcie będzie wypłacane w formie zryczałtowanej, w formie rocznych rat, w wysokości zależnej od faktycznie zrealizowanej sprzedaży produkcji grupy. Państwa członkowskie będą miały prawo wypłaty wsparcia w pierwszym roku na podstawie wartości produkcji sprzedanej przez członków w ostatnich trzech latach przed przystąpieniem do grupy.

Projekt rozporządzenia zakłada też uznawanie organizacji producentów we wszystkich sektorach rolnych, nie precyzuje jednak wprost, jakie korzyści będą wynikały z faktu uzyskania uznania.

Odpowiedzi na szereg pytań dotyczących funkcjonowania zorganizowanych producentów i pomocy dla nich w latach 2014–2020 musimy szukać w przepisach, które zostaną opublikowane jesienią 2012 roku i w roku 2013. Fakt, że KE uznała grupy producentów za jeden z priorytetów przyszłej WPR napawa optymizmem.

66. Inne formy wsparcia grup producentów rolnych – PROW oraz pomoc krajowa.

- **zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej** – wsparcie przetwórstwa i sprzedaży hurtowej produktów rolnych, do 50 % kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Kwota pomocy dla grup producentów wynosi maksymalnie 20 mln zł, natomiast dla podmiotów skonsolidowanych (w tym wspólnych podmiotów utworzonych przez grupy producentów) wynosi maksymalnie 50 mln zł. O pomoc mogą ubiegać się grupy prowadzące działalność związaną z przetwórstwem i sprzedażą hurtową produktów rolnych, a także ich usługowym zamrażaniem wraz z przechowywaniem. Zakres inwestycji objętych pomocą finansową obejmuje m.in. koszty budowy budynków i budowli, zakupu maszyn i urządzeń oraz środków transportu wykorzystywanych na potrzeby prowadzenia działalności objętej wsparciem, a także kosztów przygotowania dokumentacji na potrzeby realizacji operacji;
- **tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw** – wsparcie konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy. Pomoc udzielana

jest podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw i ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych operacji, maksymalnie 50% tych kosztów. Kwota dotacji wynosi maksymalnie 300 tys. zł (PROW);

- **działania informacyjne i promocyjne** – celem działania jest: zwiększenie popytu na produkty rolne i środki spożywcze objęte mechanizmami jakości żywności, pogłębienie wiedzy konsumentów o zaletach produktów objętych mechanizmami jakości żywności, wspieranie grup producentów skupiających podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności. Beneficjenci działania mogą uzyskać refundację 70% kosztów kwalifikowalnych faktycznie poniesionych na realizację operacji (PROW);
- **kredyty preferencyjne** – specjalna linia kredytowa na inwestycje grup producentów rolnych, kwota kredytu max. 16 mln zł, oprocentowanie 2% rocznie (pomoc krajowa). O kredyt mogą ubiegać się grupy producentów rolnych utworzone, zgodnie z ustawą o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw, wpisane do rejestru grup producentów rolnych prowadzonych przez marszałków województw właściwych ze względu na siedzibę grupy;
- **zwolnienia podatkowe** – od dnia 1 stycznia 2007 roku przepisy przewidują zwolnienie podatkowe dla grup w zakresie podatku od nieruchomości i podatku dochodowego od osób prawnych;
 - √ **zwolnienie z podatku od nieruchomości** budynków i budowli zajętych przez grupę producentów rolnych, wykorzystywanych wyłącznie na prowadzenie działalności w zakresie sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy,
 - grupy producentów rolnych, pod pewnymi warunkami, nie podlegają opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. nr 121, poz. 844, z późn. zm.) „Zwalnia się od podatku od nieruchomości budynki i budowle zajęte przez grupę producentów rolnych wpisaną do rejestru tych grup, wykorzystywane wyłącznie na prowadzenie działalności w zakresie sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy lub w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. nr 88, poz. 983, z późn. zm.), zgodnie z jej aktem założycielskim,
 - budynki i budowle zwolnione od podatku od nieruchomości służyć mogą też, zgodnie z brzmieniem powyższego przepisu, na cele związane m.in. z zaopatrzeniem członków grupy w środki do produkcji, przechowywaniem, konfekcjonowaniem i standaryzacją produktów lub grupy produktów;
 - √ **zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych** dotyczy dochodów grupy producentów rolnych wpisanej do rejestru, pochodzących ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona, wyprodukowanych w gospodarstwach jej członków, w części wydatkowanej na rzecz członków tej grupy w roku podatkowym lub w roku po nim następującym. Za wydatki, o których mowa powyżej, uznaje się wydatki na:
 - zakup środków do produkcji przekazanych członkom grupy producentów rolnych,
 - szkolenie członków grupy producentów rolnych.

VIII. PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ W GPR, ROZLICZENIA Z CZŁONKAMI I URZĘDEM SKARBOWYM

67. **Finansowanie grup producentów.** Finansowanie grupy od początku jej działalności musi być zgodne z zawartymi przez członków postanowieniami statutu w przypadku tworzenia spółdzielni lub umowy w przypadku spółki z o.o.

Grupy producentów powinny być głównie finansowane przez swoich członków. Praktyczne doświadczenie pokazuje, że producenci są bardziej skłonni wspierać swoją organizację wówczas, gdy jest ona finansowana z ich własnych środków.

- **członkowie–założyciele wnoszą kapitał.** Na fundusze te składają się:
 - **wpisowe** – w spółdzielni, członkowie wnoszą niepodlegające zwrotowi wpisowe. Od nowych członków można wymagać wniesienia wyższego wpisu, odzwierciedlającego korzyści z dołączenia do istniejącej już organizacji. Ustalenie nowej wartości wpisu wymaga zmiany statutu.
 - **udziały** – w spółdzielni i w spółce z o.o., jakkolwiek wnoszone na innych zasadach, stanowią źródło finansowania działalności grupy w jej początkowym okresie działania. W obu przypadkach członkowie – założyciele spółdzielni, czy wspólnicy (spółka z o.o.) decydują o ilości, wysokości, a w przypadku spółki z o.o., również o formie (gotówka, aport) wniesienia udziałów. **W przypadku spółki z o.o. kapitał zakładowy nie może być niższy niż 5 000 złotych, a wartość udziału nie niższa niż 50 złotych, wysokość udziału wpłacanego przez członka przystępującego do spółdzielni określają sami członkowie.**
- **pozostałe źródła finansowania:**
 - pożyczki od członków grupy,
 - wkłady członkowskie i nadobowiązkowe udziały w spółdzielni,
 - dopłaty do udziałów w spółce z o.o.,
 - marża od sprzedaży,
 - kredyty bankowe,
 - wpisowe i udziały wnoszone przez nowych członków,
 - pomoc finansowa dla grup ze środków publicznych.

Producenci są współwłaścicielami majątku grupy, stąd siłą rzeczy, muszą łożyć na jego tworzenie i utrzymanie, tak, jak łożą na tworzenie i utrzymanie majątku we własnych gospodarstwach. Tymczasem nie zawsze członkowie tak rozumieją istotę grupy i swoje obowiązki wobec niej.

68. **Obowiązek prowadzenia księgowości.** Rachunkowość w grupach producentów rolnych prowadzona jest w oparciu o **ustawę z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości** (Dz.U. z 2009 r. nr 152, poz. 1223 z późn. zm.). Art. 4 ust. 1 ustawy mówi, że „Jednostki obowiązane są stosować przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, rzetelnie i jasno

przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy”. Natomiast zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy „**Rachunkowość jednostki obejmuje:**

- 1) przyjęte zasady (politykę) rachunkowości;
- 2) prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- 3) okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- 4) wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego;
- 5) sporządzanie sprawozdań finansowych;
- 6) gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą;
- 7) poddanie badaniu, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych w przypadkach przewidzianych ustawą (*punkt 7 w takim brzmieniu obowiązuje od 1.01.2013 r.*)”.

Potrzeba dokumentowania poszczególnych operacji gospodarczych wynika nie tylko z określonych przepisów, pod rygorem poniesienia dotkliwych konsekwencji w razie nie dostosowania się do tych wymagań, ale i z punktu widzenia grupy, która przy braku odpowiedniej dokumentacji, przy prowadzeniu setek, czy też tysięcy operacji gospodarczych, szybko straciłaby panowanie nad swoją działalnością.

69. Zasady rachunkowości: Naczelnym zadaniem rachunkowości jest gromadzenie, opracowanie i dostarczenie wszelkim odbiorcom wiarygodnych i rzetelnych informacji odzwierciedlających sytuację majątkową i finansową jednostki oraz stworzenie podstaw efektywnego zarządzania przedsiębiorstwem. Zadanie to wynika wprost z nadrzędnej zasady rachunkowości, a mianowicie z zasady prawdziwego i wiernego obrazu, która nakłada na jednostkę gospodarczą obowiązek odzwierciedlenia jej rzeczywistej sytuacji majątkowej i finansowej. Realizacja nadrzędnej zasady rachunkowości uwarunkowana jest przestrzeganiem podstawowych zasad rachunkowości, do których należą zasady:

- kontynuacji działalności,
- ciągłości,
- memoriałowa,
- ostrożności,
- wyższości treści nad formą,
- istotności,
- periodyzacji.

70. Wynik finansowy. Wynik finansowy jednostki ustalany jest z zachowaniem zasady współmierności, zwanej także zasadą doboru przyczynowego. Według tej zasady przy wyznaczaniu wyniku finansowego koszty są przeciwstawiane tym przychodom, na osiągnięcie, których zostały poniesione. Koszty są przypisywane do okresu, w którym zarejestrowano przychody, na osiągnięcie których koszty zostały poniesione.

Procedurę ustalania wyników cząstkowych oraz końcowego wyniku finansowego można zaprezentować na przykładzie, w którym przyjęto uproszczone założenia liczbowe:

A. Przychody ze sprzedaży produktów i usług	1 000 000
B. Koszt własny sprzedanych produktów i usług	600 000
I. Wynik ze sprzedaży produktów (A-B)	400 000
C. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	800 000
D. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	600 000
II. Wynik ze sprzedaży towarów i materiałów (C-D)	200 000
III. Wynik ze sprzedaży (I+II)	600 000
E. Pozostałe przychody operacyjne	900 000
F. Pozostałe koszty operacyjne	700 000
IV. Wynik pozostałej działalności operacyjnej (E-F)	200 000
V. Wynik na działalności operacyjnej (III+IV)	800 000
G. Przychody finansowe	300 000
H. Koszty finansowe	250 000
VI. Wynik działalności finansowej (G-H)	50 000
VII. Wynik brutto działalności gospodarczej (V+VI)	850 000
J. Zyski nadzwyczajne	150 000
K. Straty nadzwyczajne	250 000
VIII. Wynik operacji nadzwyczajnych (J-K)	100 000
IX. Wynik brutto podmiotu gospodarczego (VII+VIII)	750 000
L. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	250 000
X. Wynik netto (IX-L)	500 000

Wynik finansowy netto jest, zatem ustalany w sposób umożliwiający określenie wpływu różnych elementów działalności podmiotu na ostateczny rezultat netto. Grupa działa jednak dla korzyści członków, jej zadaniem nie jest maksymalizowanie zysku.

71. Sprawozdanie z działalności. Sprawozdanie finansowe jednostki sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych (ostatni dzień roku obrotowego). Sprawozdanie finansowe składa się z:

- bilansu,
- rachunku zysku i strat,
- informacji dodatkowej.

W przypadku spółek kapitałowych i spółdzielni, kierownik jednostki sporządza wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym, sprawozdanie z działalności jednostki. Sprawozdanie z działalności jednostki powinno obejmować istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej, a w szczególności:

- zdarzenia istotne wpływające na działalność jednostki, jakie nastąpiły w roku obrotowym,
- przewidywany rozwój jednostki,
- ważniejsze osiągnięcia w dziedzinie badań i rozwoju,

- aktualnej i przewidywanej sytuacji finansowej,
- nabyciu udziałów,
- posiadanych przez jednostkę oddziałów.

Roczne sprawozdanie finansowe firmy podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający (walne zgromadzenie, zgromadzenie wspólników). Przed zatwierdzeniem roczne sprawozdanie finansowe podlega badaniu, jeżeli spełnia kryteria wymienione w Ustawie o Rachunkowości. Sprawozdanie finansowe składamy do:

- urzędu skarbowego – w ciągu 10 dni od daty zatwierdzenia,
- sądu rejestrowego – w ciągu 14 dni od przeprowadzenia zwyczajnego walnego zgromadzenia (zgromadzenia wspólników).

72. Podatek dochodowy od osób prawnych. Pełna ewidencja księgową zobowiązuje do stosowania przepisów Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Grupa do dwudziestego dnia kolejnego miesiąca, następującego po miesiącu rozliczeniowym odprowadza zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób prawnych. Za rok podatkowy należy złożyć zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu na druku CIT 8, jako wstępne (do końca trzeciego miesiąca roku następnego i w tym terminie wpłacić podatek należny, albo różnicę między podatkiem należnym od dochodu wykazanego w zeznaniu, a sumą należnych zaliczek za okres od początku roku), a po zatwierdzeniu przez uprawnione organy, jako zeznanie ostateczne wraz ze sprawozdaniem finansowym (bilansem, rachunkiem zysków i strat, informacją dodatkową) oraz odpisem uchwały walnego zgromadzenia członków (zgromadzenia wspólników) zatwierdzającej roczne sprawozdanie finansowe (w terminie 10 dni od jego zatwierdzenia, lecz nie później niż przed upływem dziewięciu miesięcy od zakończenia roku podatkowego). W sytuacjach określonych w przepisach grupa producentów rolnych może być zwolniona z płacenia podatku dochodowego od osób prawnych.

Sprawozdanie składa się we właściwym Urzędzie Skarbowym, a odpowiedzialnym, za ich złożenie jest kierownik jednostki (zarząd).

73. Inne podatki płacone przez grupę. Należą do nich:

- **podatek od nieruchomości** – płacony jest w przypadku, gdy grupa posiada własne grunty, budynki i ich części związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, nie podlegające zwolnieniu z tego podatku. Podstawa prawna – ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 roku, nr 95, poz. 613 z późn. zm.).

Wysokość stawek podatku ustala rada gminy, z tym, że stawki te za 1m² nie mogą przekroczyć wysokości ustalonej w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych;

- **podatek od środków transportowych** – w przypadku, gdy grupa posiada środki transportowe, zobowiązana jest ona do płacenia podatku od środków transportowych;
- **podatek dochodowy od osób fizycznych** – w przypadku zatrudnienia pracowników na umowę o pracę, umowy-zlecenia lub o dzieło, grupy producentów, zobowiązane są do naliczania i odprowadzania należnych zaliczek miesięcznych podatku dochodowego od osób fizycznych oraz sporządzania i składania deklaracji PIT-4. Za rok podatkowy grupa składa do urzędu skarbowego oraz przekazuje pracownikowi informację o osiągniętych przychodach i pobranych zaliczkach na podatek dochodowy od osób fizycznych, do końca drugiego miesiąca następującego po roku podatkowym;
- **podatek od czynności cywilnoprawnych.** Podstawą prawną określającą stawki podatku od czynności cywilnoprawnych jest ustawa z dnia 9 września 2000 roku

o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. nr 101, poz. 649 z późn. zm.) – art. 7.

- 74. Podatek od towarów i usług (VAT) w grupach producentów.** Na grupy producentów, podobnie jak i na inne firmy, nałożone są obowiązki podatkowe, w tym w zakresie **podatku od towarów i usług, tzw. VAT**, unormowanego ustawą z 11 marca 2004 roku (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. nr 177, poz. 1054 z późn. zm.).

Grupa dokonując zakupu płodów rolnych od swoich członków lub dostawców niebędących członkami grupy, ale będącymi rolnikami ryczałtowanymi (niebędącymi podatnikami podatku VAT) wystawia dokument fakturę VAT RR, w której wykazuje VAT według stawki 7%, który jest podatkiem naliczonym i podlegającym rozliczeniu w składanej comiesięcznej deklaracji VAT-7. Deklarację tę grupa składa do urzędu skarbowego, do 25 dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym miesiącu. Podstawą rozliczenia jest fakt sprzedaży przez grupę tego towaru odbiorcy z naliczeniem VAT wg stawki określonej w ustawie lub dokonania eksportu towaru oraz dostawy wewnątrzwspólnotowej, na którą obowiązuje stawka 0%. Zwrot powiększony jest również o VAT od zakupionych materiałów i usług związanych z działalnością prowadzoną przez grupę. Są to w szczególności opłaty za telefon, energię, artykuły zużyte na potrzeby grupy, środki trwałe, wyposażenie, itp. Rozliczenie VAT z tytułu zakupu od rolników ryczałtowych następuje pod warunkiem zapłaty faktur RR na rachunek bankowy rolnika, w miesiącu, którego dotyczy.

- 75. Rozliczenie VAT naliczonego i należnego z Urzędem Skarbowym.**

Przykład rozliczeń podatku VAT **w grupie producentów zbóż** w danym miesiącu.

Obrót w danym miesiącu (dla pełniejszego zobrazowania wyliczeń przyjęto, że połowa obrotu pochodzi od członków grupy będących płatnikami VAT, a połowa od rolników ryczałtowych):

	<u>VAT NALICZONY</u>	
Zakup 80 000 zł netto od członków (ryczałt)	5600 zł	(7%)
Zakup 80 000 zł netto od członków (VAT)	4000 zł	(5%)
Razem	9600 zł	

	<u>VAT NALEŻNY</u>	
Sprzedaż grupy do odbiorcy 163 200 netto zł	8160 zł	(5%)

Różnica VAT (należnego i naliczonego): 8160 zł – 9600 zł = – 1440 zł (z obrotu produktem, dla którego grupa powstała, uwzględniając, że 2% kwoty sprzedaży netto pozostaje na zapewnienie płynności działania grupy, w szczególności koszty administracyjne, terminowe regulowanie zobowiązań itd.).

W tym przypadku powstała nadwyżka VAT-u naliczonego wynosząca:

1440 zł do niej dopisujemy, jeśli występują:

184 zł (VAT z faktury za prowadzenie księgowości, założono stawkę za usługi 800 zł netto/miesiąc)

138 zł (VAT z faktur za paliwo służbowe dla zarządu grupy, założono łączną kwotę 600 zł netto/miesiąc)

46 zł (VAT z faktur za paliwo służbowe dla zarządu grupy, założono łączną kwotę 200 zł netto/miesiąc)

1808 zł Kwota VAT do zwrotu z urzędu skarbowego za dany okres rozliczeniowy (lub do przeniesienia do rozliczenia na następny miesiąc).

Podane w przykładzie dane służą zobrazowaniu wyliczenia. Do rozliczenia danej grupy brane są rzeczywiste koszty ponoszone przez daną, konkretną grupę, wynikające z faktur.

76. Opodatkowanie wsparcia ryczałtowego grup.

Wsparcie ryczałtowe dla GPR nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych, zgodnie z przepisami art. 17 ust. 1 pkt 48 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Są to, bowiem środki finansowe wypłacane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która otrzymuje środki na ten cel z budżetu państwa (art. 212 ustawy o finansach publicznych).

Wydatki grupy producentów rolnych sfinansowane z przychodów uzyskanych z tej pomocy (wolnej od podatku), **nie zalicza się do kosztów podatkowych** (zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 58 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych).

Jeżeli otrzymaną dotację, przeznaczymy na zakup środków trwałych w roku kalendarzowym, nie księgujemy jej w dochodach, lecz tylko i wyłącznie na stronę pasywną bilansu w rozliczenia międzyokresowe.

W przypadku, gdy dotację pozostawimy w postaci środków pieniężnych w pozycji „środki pieniężne w kasie i na rachunkach”, pokazujemy ją, jako „**pozostałe przychody operacyjne**” w pozycji „**dotacje**”, **niestanowiące przychodu opodatkowanego**. Występuje tu zwolnienie przychodu od podatku na podstawie art. 17 ust. 1 pkt. 21 i 23 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Trzeba jednocześnie bezwzględnie pamiętać, że żaden z kosztów poniesionych przy udziale tej dotacji w przeszłości, nie będzie stanowił kosztów uzyskania przychodów.

77. Podatek VAT w zakresie zwolnienia dochodu uzyskanego ze sprzedaży produktów.

Dochód pochodzący ze sprzedaży produktów, dla których grupa została utworzona, pochodzących od członków grupy, przeznaczony na zakup i nieodpłatne przekazanie członkom grupy środków produkcji lub na szkolenia członków grupy jest zwolniony z podatku dochodowego.

Występują jednak różnice związane z przekazaniem bezpłatnie środków produkcji (obdarowaniem) członkowi grupy będącemu płatnikiem VAT i członkowi grupy będącemu na ryczałcie.

Jeżeli obdarowany jest płatnikiem VAT, to **nie przysługuje mu prawo do obniżenia kwoty podatku VAT należnego (od sprzedaży) o kwotę podatku VAT naliczonego od otrzymanych bezpłatnie środków produkcji**. Jest to dość istotna różnica w porównaniu do sytuacji, gdyby obdarowany będący płatnikiem podatku VAT sam zakupił środki produkcji. Poniżej prezentujemy przykłady tej różnicy przy zakupie środków produkcji opodatkowanych różnymi stawkami podatku VAT:

Stawka VAT	Kwota brutto darowizny	Różnica na każdym 1000 zł dla płatnika VAT, gdyby sam zakupił środki produkcji	Brak różnicy przy darowiźnie dla członka grupy będącego na ryczałcie
Środki produkcji 23%	1000 zł	186,99 zł różnica o kwotę VAT 813,01 zł wartość netto	0 zł brak różnicy 1000 zł wartość 100%
Środki produkcji 8%	1000 zł	74,07 zł różnica o kwotę VAT 925,93 zł wartość netto	0 zł brak różnicy 1000 zł wartość 100%
Środki produkcji 5%	1000 zł	47,62 zł różnica o kwotę VAT 952,38 wartość netto	0 zł brak różnicy 1000 zł wartość 100%
Środki produkcji zwolnione	1000 zł	0 zł brak różnicy 1000 zł wartość	0 zł brak różnicy 1000 zł wartość 100%

Źródło: Opracowanie własne KRS

Należy podkreślić, że w powyższym przykładzie **wartość przekazanych bezpłatnie środków produkcji dla członka grupy będącego płatnikiem VAT i członka grupy będącego na ryczałcie jest taka sama i wynosi 1000 zł**. Istotą prezentacji powyższego przykładu jest pokazanie różnicy pomiędzy darowizną a zakupem środków samodzielnie przez członka i rozliczeniem VAT w obydwu przypadkach.

Analizując powyższą sytuację należy stwierdzić, że w grupie najlepiej tak zarządzać cenami za dostarczane przez członków produkty do grupy, aby były one jak najwyższe. Przy takim rozwiązaniu różnica pomiędzy ceną sprzedaży przez grupę odbiorcy a ceną płaconą członowi grupy jest najmniejsza (różnica wówczas pokrywa koszty administracyjne), a dochód grupy jest niski lub występuje zbilansowanie przychodów i kosztów (brak dochodu). Wówczas powyższy problem ww. różnicy związanej z podatkiem VAT w praktyce nie istnieje. Czym niższy dochód grupy, **tylko większe korzyści dla członków** (większe ceny za dostarczane do grupy produkty). **Najłatwiej to osiągnąć w spółdzielniach, które zakładane są przede wszystkim w celu osiągnięcia przez członków jak największych korzyści.**

78. Spółdzielnia a spółka z o.o. – aspekty prawno-ekonomiczne.

Spółdzielnie są tworzone przede wszystkim w celu osiągnięcia jak największych korzyści dla członków, proporcjonalnie do obrotów poszczególnych członków ze swoją spółdzielnią. Czym niższy dochód grupy jako firmy, tym większe korzyści dla członków – z jednej strony najwyższe możliwe płacone członkom ceny za dostarczane do grupy produkty, z drugiej strony, najniższe możliwe ceny zaopatrzenia członków w środki do produkcji przez grupę.

Są jednak sytuacje, w których spółdzielnia powinna wykazać dochód, np. w przypadku planowanego ubiegania się o kredyt na sfinansowanie inwestycji (wówczas znacznie lepiej będzie postrzegana przez bank, a dochód może posłużyć jako wkład własny spółdzielni w inwestycję). Inną sytuacją może być tworzenie zaplanowanej przez członków nadwyżki celowej, na wydatki rozwojowe. Wydatki inwestycyjne, rozwojowe, przynoszą zazwyczaj korzyści w dłuższym terminie. Trzeba pamiętać, aby grupa producentów rolnych, jako firma, utrzymywała dobrą kondycję finansową, była dobrze zarządzana (z zapasem środków systematycznie gromadzonych, jako zabezpieczenie zmian koniunktury gospodarczej). W spółce z o.o. dochody dzielone są wg udziału kapitałowego poszczególnych członków (podział dywidendy po danym okresie obrachunkowym).

Porównując wnoszone kapitały przez członków do spółki z o.o. można stwierdzić, że **podobną funkcję w spółdzielni pełnią wkłady pieniężne lub rzeczowe (głównie pieniężne), które wnoszone są na konkretnie określony cel i czas (rok, kilka lat), jako dofinansowanie działalności spółdzielni lub jej rozwoju**. Są one oprocentowane wg stawki ustalonej przez Walne Zgromadzenie Członków (współwłaściciele spółdzielni).

Wkłady pieniężne członków spółdzielni są w 100% zwrotne, wraz z ustalonym oprocentowaniem. Do czasu zwrotu wkładów, spółdzielnia (członkowie i zarząd poprzez odpowiednie uchwały i działania), musi te środki wypracować. Nabyty, wytworzony w czasie działalności spółdzielni majątek trwały (np. nieruchomości, wyposażenie, maszyny i urządzenia), jest wspólną własnością członków spółdzielni i ma im służyć (zgodnie z przyjętymi wewnętrznymi zasadami, regulaminem w spółdzielni). Na zachodzie Europy spółdzielnie budują swój majątek od wielu lat (następowały przy tym połączenia spółdzielni, celem sprostania wymogom rynku), który przekazywany jest z pokolenia na pokolenie. Członkowie spółdzielni, zgodnie z międzynarodowymi zasadami spółdzielczymi i polskim prawem spółdzielczym, są współwłaścicielami spółdzielni, wraz z jej majątkiem.

Aby grupa była partnerem na rynku, musi tworzyć ją, co najmniej kilkunastu, kilkudziesięciu czy kilkuset członków, w zależności od skali produkcji rolnej członków. W spółdzielni podejmowanie decyzji, co do działalności grupy, kierunków rozwoju, składników majątkowych, potrzebnych inwestycji itd. odbywa się poprzez przyjęcie uchwał większością głosów członków spółdzielni wg zasady „jeden członek–jeden głos”. **Ten demokratyczny charakter oraz podejmowanie decyzji większością głosów (nie zaś większością wniesionych kapitałów), docenili rolnicy w krajach Europy Zachodniej, którzy w zdecydowanej większości zorganizowani są w swoich spółdzielniach rolniczych.**

IX. DOBRE PRAKTYKI DZIAŁANIA W GRUPIE – SPÓŁDZIELNIE BRANŻOWE

79. Spółdzielnia Producentów Ziarna Zbóż i Nasion Roślin Oleistych „AGRO-KŁOS” we Wtelnie.

UL. DWORCOWA 18, 86-011 WTELNO, WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE,
TEL./FAX 52/ 382 83 28, E-MAIL: AGRO-KLOS@WP.PL

Spółdzielnia powstała na bazie GSSCH „ROLNIK”. Jako grupa producentów rolnych istnieje od 20 września 2004 roku. Spółdzielnia zrzesza 10 członków. W zakresie swoich usług prowadzi skup i sprzedaż ziarna zbóż oraz rzepaku, sprzedaż nawozów, koncentratów paszowych, świadczy usługi suszenia, czyszczenia, zaprawiania zbóż i rzepaku, dla członków i okolicznych rolników. Spółdzielnia wychodząc naprzeciw rolnikom oraz z uwagi na zmieniającą się strukturę upraw, planuje poszerzenie działalności o usługowe suszenie kukurydzy.

Przez lata działalności grupie udało się stworzyć atestowane laboratorium, wyposażone w sprzęt najnowszej generacji. Przeprowadzono modernizację magazynów zbożowych, w których znajduje się jedna z suszarni i przystosowano je do składowania ponad 2000 t zbóż. Zrealizowano również inwestycje: dwa silosy zbożowe o pojemności 3600 t i zainstalowano nowoczesną suszarnię. Obecnie spółdzielnia montuje w pełni zautomatyzowaną wagę elektroniczną, która ułatwi pracę i podniesie jakość świadczonych usług. W projekcie na 2012 rok jest również zmiana źródła energii wykorzystywanej do suszarni, z oleju opałowego na gaz.

Roczny obrót spółdzielni wynosi 3,5 mln zł. Działalność i rozwój spółdzielni to zasługa zaangażowania i współpracy członków, organów statutowych spółdzielni i wielu innych osób.

Spółdzielnia zapewnia obsługę administracyjno-księgową trzem spółdzielniom zbożowo-rzepakowym i jednej producentów trzody chlewnej. Ponadto „Agro-Kłós” świadczy usługi rolne dla ponad 100 okolicznych rolników niebędących członkami spółdzielni.

Agro-Kłós jest również właścicielem jedyne w okolicy, w pełni przystosowanego spędu trzody chlewnej, na którym skupu i sprzedaży dokonuje jedna z grup – „Prosiaczek”. Ponadto w celu zwiększenia zysków spółdzielnia wydzierżawiła część swojego terenu pod skład węgla, a także pod nadajnik stacji telefonii komórkowej.

80. Rolniczy Zespół Spółdzielczy „NYSA”

WYSZKÓW ŚLĄSKI 46, 48-321 NIWNICA, WOJ. OPOLSKIE,
TEL. 77/ 435 65 41, TEL./FAX 77/ 435 65 42

Spółdzielnia swoją działalność gospodarczą rozpoczęła w 2000 roku, natomiast, jako grupa została zarejestrowana w 2006 r. Założycielem grupy było 11 rolniczych spółdzielni produkcyjnych z terenu powiatu nyskiego. W marcu 2012 roku grupa połączyła się ze Spółdzielnią Producentów Nasion Roślin Oleistych „EKO-OLEJ”. Ogółem członkowie grupy gospodarują na areale ponad 7 tys. ha, z czego 6,5 tys. ha stanowią grunty orne. Zboża,

głównie pszenica, uprawiana jest na areale 2400 ha. Członkowie grupy dysponują magazynami o łącznej pojemności 18 000 ton. Znaczna część magazynów wyposażona jest w suszarnie oraz urządzenia do oczyszczania ziarna. Posiadana powierzchnia magazynowa oraz zdolności czyszczalnicze pozwalają uzyskać wyższą jakość sprzedawanych produktów.

Grupa zamierza podjąć działania mające na celu uruchomienie własnej oceny jakościowej zakupywanych i sprzedawanych przez grupę produktów. Wielkość sprzedaży jest na poziomie ok. 15 tys. ton pszenicy rocznie, wyprodukowanej prawie w 100% przez członków grupy. Skup i sprzedaż ziarna odbywa się w oparciu o zawarte umowy kontraktacyjne. Grupa jest otwarta na przyjmowanie nowych członków, szczególnie okolicznych rolników.

81. Spółdzielnia Producentów Zbóż i Rzepaku „FARMER” z siedzibą w Rzeszowie.

UL. KS. JAŁOWEGO 6A, 35-010 RZESZÓW,
TEL./FAX 17/852 37 04, E-MAIL: SEKRETARIAT@RZSPR.PL

Spółdzielnia powstała w maju 2011 roku. Powołały ją dwie rolnicze spółdzielnie produkcyjne oraz sześciu rolników indywidualnych. W końcu 2011 roku nastąpiło połączenie Spółdzielni „Farmer” z Grupą Spółdzielczą Producentów Zbóż i Roślin Oleistych „Galicja” z siedzibą w Wietlinie III. Obecnie Spółdzielnia zrzesza 3 rolnicze spółdzielnie produkcyjne oraz 13 rolników indywidualnych. Członkowie grupy posiadają 2600 ha użytków rolnych, zajmują się głównie produkcją zbóż, kukurydzy i rzepaku. W roku 2011/2012 grupa skupiła od członków ponad 10 000 ton zboża i kukurydzy oraz 500 ton rzepaku. Roczny obrót spółdzielni wyniósł ponad 7 mln zł.

W 2011 roku grupa podjęła decyzję o zainwestowaniu w budowę elewatorów zbożowych o łącznej pojemności 6000 ton. W skład kompleksu ma wchodzić również waga 50 tonowa, suszarnia o wydajności 240 ton kukurydzy na godzinę, opalana gazem LPG, czyszczalnia, wiata kosza zasypowo-przyjęciowego oraz budynek sterowni. W budynku tym znajdować się będzie profesjonalnie wyposażone laboratorium do oceny jakościowej zbóż i rzepaku. Koszt całej inwestycji wynosi 5,8 mln zł, w 50% finansowany będzie w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”. Spółdzielnia jest właścicielem działki budowlanej o powierzchni 1,76 ha, posiada pozwolenie na budowę oraz wszystkie niezbędne uzgodnienia związane z inwestycją. Przewidywany czas zakończenia inwestycji – III kwartał 2013 roku. Członkowie będą współfinansować koszty inwestycji w wysokości około 20%.

Strategia rozwoju grupy przewiduje zrzeszenie docelowo około 30 członków oraz produkcję zbóż i rzepaku na poziomie około 18 tys. ton. W dalszej przyszłości planuje się budowę magazynu nawozów, środków ochrony roślin oraz prowadzenie zaopatrzenia rolników w inne środki do produkcji rolnej.

Planowane jest również zorganizowanie w województwie podkarpackim spółdzielni osób prawnych zajmującej się wspólnym zaopatrzeniem grup producenckich w środki do produkcji rolnej, w której Grupa „FARMER” będzie pełnić rolę głównego organizatora.

82. Spółdzielcza Grupa Producentów Trzody Chlewnej „RAZEM BIS”.

UL. KOLEJOWA 36, 64-020 CZEMPIŃ, WOJ. WIELKOPOLSKIE,
TEL./FAX 61/ 28 27 001, E-MAIL: GPRAZEM@OP.PL WWW.GRUPARAZEM.PL

Spółdzielnia powstała w 2010 roku, liczy obecnie 30 członków. Grupa prowadzi wspólną sprzedaż tuczników oraz zaopatrzenie w środki do produkcji członków grupy

i okolicznych rolników, po korzystnych cenach. Posiada własne magazyny ułatwiające tę działalność. Działania te znacznie poprawiają efektywność i opłacalność produkcji trzody w gospodarstwach członków. Produkcja roczna grupy wynosi ok. 10 tys. sztuk. Spółdzielnia jest jednym z podmiotów porozumienia ponad 70 rolników z powiatów: kościańskiego, śremskiego, leszczyńskiego, gostyńskiego – „GRUPA RAZEM”, którzy utworzyli trzy grupy producentów rolnych (2 grupy producentów trzody oraz grupę producentów bydła mięsnego). Porozumienie to ma swój początek w latach 90-tych, powstałe przy wsparciu Wielkopolskiej Izby Rolniczej.

Głównymi zadaniami, jakie członkowie grupy realizują są: poprawa wprowadzania postępu biologicznego, ujednoczenie produkcji, wypracowanie systemu profilaktyki zdrowotnej we współpracy z lekarzami weterynarii, realizowanie szkoleń z zakresu technologii żywienia i problematyki higieny produkcji, podstaw księgowości itp., uzyskiwanie wysokiej jakości produkcji, scentralizowanie sprzedaży i dostaw, obniżanie kosztów produkcji poprzez wspólne zakupy pasz, materiału hodowlanego, środków do produkcji rolnej, paliw i usług. Ponadto analizowanie umów i kontraktów zewnętrznych, raportów i statystyk dotyczących sytuacji na rynku i dostosowanie się do potrzeb, nabór nowych członków celem zwiększenia produkcji, poszerzanie rynków zbytu oraz wypracowanie systemu pomocy socjalnej (dofinansowanie wakacji) dla członków grupy i ich rodzin.

83. Lubawska Spółdzielnia Producentów Trzody „LUB-TUCZ”.

UL. PRZEMYSŁOWA 20, 14-260 LUBAWA, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE,
TEL./FAX 89/645 56 03, E-MAIL: LUBTUCZ@POCZTA.ONET.PL

Lubawska Spółdzielnia Producentów Trzody „LUB-TUCZ”, jako grupa producentów powstała z inicjatywy rolników na bazie Lubawskiego Towarzystwa Producentów Trzody w 2003 roku. Członkowie uznali spółdzielnię, jako najtrwalszą formę do prowadzenia wspólnej działalności. Pierwotnie do grupy przystąpiło 40 członków, obecnie grupa liczy 89 członków.

Głównym zadaniem spółdzielni jest zagwarantowanie członkom najlepszych warunków sprzedaży żywca oraz zaopatrzenia w środki do produkcji (współpraca z największymi producentami, dostawy bezpośrednio do gospodarstw). Spółdzielnia skupuje także trzodę od okolicznych rolników i zaopatruje ich w środki do produkcji. Grupa systematycznie realizuje m.in. program ujednoczenia genetyki trzody.

Spółdzielnia zakupiła budynki po przetwórnicy warzyw oraz w 2008 r. wybudowała, na własnej działce budynki, z dużą powierzchnią magazynową i pomieszczeniami biurowymi, co pozwoliło na rozwinięcie handlu paszami i zbożami. Grupa zakupiła 5 silosów zbożowych i doposażyła się w wagę elektroniczną. Grupa sprzedaje rocznie około 55 tys. sztuk tuczników, tj. ok. 15% tej produkcji w powiecie ławskim.

Spółdzielnia „LUB-TUCZ” organizuje cyklicznie szkolenia na temat produkcji trzody i uprawy roślin. Ostatnio uruchomiła stronę internetową, co istotnie ułatwia kontakty i pomaga w działalności gospodarczej.

84. Spółdzielcza Grupa Producentów „ATUT” w Babinie z siedzibą w Babinie.

BABIN 2, 24-200 BEŁŻYCE, WOJ. LUBELSKIE,
TEL. 81/516 29 67

Grupę założyło 23 członków w 2006 r., dysponujących produkcją 6000 tuczników rocznie.

Obecnie grupa liczy 41 członków, sprzedaje rocznie ok. 14 000 tuczników, 70% członków grupy prowadzi cykl otwarty, a kolejne 30% cykl zamknięty. Grupa zaopatruje swoich członków oraz innych rolników w środki do produkcji: pasze, nawozy, opryski, materiał siewny, części do maszyn oraz wyposażenie chlewni. Tuczniaki sprzedawane są do zakładów mięsnych. Oprócz wsparcia ryczałtowego, grupa pozyskała 100 000 zł dotacji na tworzenie nowych miejsc pracy (z działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” PROW 2007–2013).

Grupa zakupiła nieruchomość (działka 67 arów i powierzchnie magazynowe 700 m²) oraz doposażyła się w potrzebny sprzęt, m.in. w wagę bezfundamentową 50 t, wagę inwentarзовą, wózki widłaki, ciągnik rolniczy dużej mocy, samochód dostawczy, rozsiewacz do nawozów i wóz asenizacyjny oraz wyposażenie biura, w tym sprzęt komputerowy. Grupa sprzedaje wapno i usługowo je rozsiewa. Obecnie grupa zatrudnia 4 pracowników. W planach jest dalsze doposażenie się, m.in. zwiększenie asortymentu sprzedaży (węgiel, olej napędowy). Od 2011 roku w lipcu grupa organizuje Festiwal Mięsa Wieprzowego w Bełżycach, finansowany ze środków Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego.

85. Spółdzielnia Rolników „Mazurska Łąka”.

ŚWIĘTAJNO, UL. DWORCOWA 8, 12-140 ŚWIĘTAJNO, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE,
TEL./FAX 89/622 11 27, E-MAIL: MAZURSKA.LAKA@NEOSTRADA.PL

Grupa została wpisana do rejestru grup producentów rolnych 15 grudnia 2008 roku. Zrzesza 30 członków. Produkcja grupy wynosi ok. 650 szt. bydła mięsnego rocznie. Grupa prowadzi również skup bydła od rolników spoza grupy oraz zaopatrzenie członków oraz okolicznych rolników w środki do produkcji (pasze, dodatki paszowe, folie, środki dezynfekujące, itp.). Spółdzielnia realizuje skup zwierząt 1–2 razy w tygodniu. Współpracuje z innymi grupami w zakresie wymiany informacji, analizy rynku, itp. Grupa doposażyła się m.in. w poskromy do zwierząt oraz siewnik do rozsiewania wapna. Zatrudniony jest jeden pracownik do prowadzenia skupu i księgowości. Grupa posiada własne zaplecze magazynowe i biurowe.

Spółdzielnia przyjmuje nowych członków spełniających wymagania statutu i umowy członkowskiej, celem zwiększania potencjału, a tym samym efektów gospodarczych. Głównymi odbiorcami są: OSI POLAND FOODWORKS (bydło rzeźne), NOWEXIM (cielęta). W ramach środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska Spółdzielnia zrealizowała inwestycję budowy wiat i obiektów do prowadzenia edukacji ekologicznej lokalnej społeczności.

86. Spółdzielnia Owczarska „OVIS”.

SŁUPSK, AL. 3 MAJA 37B/29, 76-200 SŁUPSK, WOJ. POMORSKIE,
TEL. 59/727 92 92, FAX 59/727 92 99, E-MAIL: OWCE@CWIKLINSKI.PL

Spółdzielnia działa od lipca 2007 roku i zrzesza obecnie 16 rolników z województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego zajmujących się ekologicznym chowem owiec. W stadach członków grupy jest około 3,5 tys. owiec głównie ras mięsnych „pomorska” i „czarnogłówek” oraz mieszańce. Odbiorcy otrzymują wysokiej jakości mięso jagnięce tzw. *eko-jagnięcinę*. Do mięsa dołączany jest HDI (handlowy dokument identyfikacyjny) oraz certyfikat ekologiczny rolnika, od którego pochodzą zwierzęta. Grupa dysponuje samochodem przystosowanym do przewozu mięsa, spełniającym wymogi Sanepidu.

Rejon sprzedaży produktów grupy to głównie Pomorze, gdzie *eko-jagnięcina* spółdzielni zyskuje coraz większe uznanie wśród tamtejszych restauratorów. Dodatkowo grupa sprzedaje również wełnę oraz owcze skóry, zarówno surowe zasolone, jak i wygarbowane.

X. NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA

87. Jakimi zasadami należy kierować się podczas głosowań, jak rozumieć pojęcia: większość bezwzględna, większość kwalifikowana, itp.?

Każdorazowo, by głosowanie było ważne, musi być obecna **wymagana liczba członków grupy, czyli musi być quorum**. Głosowanie może być jawne, przez podniesienie ręki, wówczas przewodniczący przypomina treść wniosku lub uchwały i kolejno zadaje pytania: kto jest za wnioskiem (uchwałą)?, kto jest przeciw?, kto się wstrzymał?, a uprawnieni do głosowania uczestnicy zebrania podnoszą rękę w momencie, gdy podane pytanie jest zgodne z ich punktem widzenia. Każda osoba może podnieść rękę tylko raz. Głosy liczy przewodniczący lub inna upoważniona osoba. Wyniki głosowania muszą być zapisane w protokole zebrania.

Głosowanie tajne przeprowadza się w przypadku wyboru do władz (jest to zasadą), a także w innych przypadkach, gdy ten sposób głosowania określa statut lub gdy żądają tego uczestnicy spotkania.

Głosując większość spraw mamy do czynienia ze **zwykłą większością**. Dany wniosek zostaje przyjęty, gdy więcej głosów jest „za” niż „przeciw”, głosy „wstrzymujące się” nie mają znaczenia. Jeżeli liczba głosów „za” jest równa liczbie głosów „przeciw”, wniosek upada. Powszechnie stosowana praktyka, że w takich przypadkach decyduje głos przewodniczącego obradom nie jest zgodna z uznanymi w świecie procedurami demokratycznymi. Przy **większości bezwzględnej** więcej niż połowa głosów musi być „za”, głosy „przeciw” i „wstrzymujące się” traktuje się, jako głosy niepopierające wniosku. Większość bezwzględna z 20, jak i z 21 wynosi 11. Z **większością kwalifikowaną** mamy do czynienia wówczas, gdy „za” musi być więcej niż określona liczba obecnych, np. 2/3 czy 3/4.

88. Czy istniejące spółdzielnie mogą przekształcić się – zakładać grupy producentów?

Największe możliwości w tym zakresie mają Gminne Spółdzielnie „SCH” oraz Spółdzielnie Kółek Rolniczych pod warunkiem, że członkami ich są producenci rolni. GS czy SKR, które są już działającymi firmami mogłyby złożyć wniosek o wpis do rejestru grup, po dostosowaniu statutu do wymogów ustawy o GPR i odpowiedniego rozporządzenia MRiRW. Inną możliwością jest wyodrębnienie GPR wewnątrz spółdzielni (wymaga to również dostosowania statutu do wymogów ustawy i rozporządzenia). Niestety istniejące spółdzielnie korzystają z tej możliwości bardzo rzadko, a wręcz uznają GPR za konkurencję. Jest to sytuacja bardzo niekorzystna w polskim rolnictwie, albowiem majątek spółdzielczy niszczy, a nowe grupy producentów rolnych nie mają bazy do prowadzenia działalności gospodarczej.

Spółdzielnia może zostać wpisana do rejestru właściwego marszałka tylko w jednym produkcie lub grupie produktów, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Jeżeli członkowie spółdzielni produkują więcej niż jeden produkt powinni założyć kolejną spółdzielnię (nową osobę prawną), ale korzystać z infrastruktury biurowej i gospodarczej starej spółdzielni (prowadzenie rozliczeń grupy, itd.).

89. Czy producent rolny może być członkiem kilku grup?

Tak. Według obowiązujących przepisów, producent rolny może być jednocześnie w kilku grupach, ale utworzonych dla różnych produktów lub grup produktów, określonych w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 9 kwietnia 2008 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz.U. nr 72, poz. 424, z późn. zm.). Dla tego samego produktu lub grupy produktów, producent rolny może być członkiem tylko jednej grupy producentów.

90. Czy członek grupy producentów musi ubezpieczać się w ZUS zamiast w KRUS?

Zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. nr 11, poz. 74, z późn. zm.), obowiązki ubezpieczenia w ZUS polegają:

- (art. 8 ust. 4) „członkowie rolniczej spółdzielni produkcyjnej, innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych, zajmujących się produkcją rolną, działających zgodnie z art. 138–178 oraz art. 180 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2003 r. nr 188, poz. 1848 z późn. zm.),” oraz
- (art. 8 ust. 5 pkt. 1 i 4 odpowiednio) „osoby prowadzące pozarolniczą działalność, za które uważa się:
 - osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych;
 - wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej”.

Członkami grupy, zgodnie z ustawą o grupach producentów rolnych i ich związkach, mogą być producenci (osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej) prowadzący gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzący działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej.

Nie są to, więc ani członkowie rolniczej spółdzielni produkcyjnej, ani innej spółdzielni produkcji rolnej, czy SKR, ani też osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą w sposób wyżej określony. Członkostwo w grupie producentów nie zmienia, więc w żaden sposób zasad dotychczasowego ubezpieczenia rolnika, dalej jest to ubezpieczenie w KRUS.

91. Czy członkowie grupy muszą pochodzić z jednej gminy, powiatu, województwa?

Nie. Członkowie grupy mogą gospodarować w dowolnym miejscu w Polsce. Mogą to być również obcokrajowcy posiadający gospodarstwa w naszym kraju. Najlepiej, aby członkami grupy były osoby działające w okolicy/regionie, ułatwia to zarządzanie grupą. Istotne jest natomiast, gdzie znajduje się siedziba grupy. Należy pamiętać, że siedzibę podmiotu (nazwę miejscowości, nie adres) wpisuje się do aktu założycielskiego, a na formularzach rejestracyjnych wymaganych przez Krajowy Rejestr Sądowy wpisuje się dokładny adres siedziby podmiotu. Od siedziby podmiotu zależy właściwość Wydziału Gospodarczego KRS, w którym podmiot jest wpisywany do Rejestru Przedsiębiorców, a w dalszym etapie organizacji grupy producentów rolnych odpowiedniego urzędu statystycznego, urzędu skarbowego, urzędu marszałkowskiego oraz oddziału regionalnego ARiMR.

92. W jakich sytuacjach grupa producentów rolnych zwolniona jest z płacenia podatków?

Zwolnieniem z podatku od nieruchomości objęte są budynki i budowle zajęte przez grupę producentów rolnych wpisaną do rejestru grup, wykorzystywane wyłącznie na prowadzenie działalności w zakresie sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy lub w zakresie określonym w art. 4 ust. 2. Ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw z dnia 15 września 2000 roku z późn. zm., czyli:

- 1) zaopatrzenia członków grupy w środki produkcji,
- 2) wspólnego użytkowania sprzętu rolniczego,
- 3) promocji produktów lub grupy produktów wprowadzanych do obrotu,
- 4) przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grupy produktów, zgodnie z jej aktem założycielskim (statutem, umową spółki).

Zmiana ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw dotyczyła między innymi zwolnienia grupy producentów rolnych od płacenia podatku od dochodów grupy pochodzących ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona, wyprodukowanych w gospodarstwach jej członków, w części wydatkowanej na rzecz członków tej grupy w roku podatkowym lub roku po nim następującym. Wydatkami na rzecz członków w tym zakresie są: zakup środków produkcji przekazanych członkom grupy oraz szkolenia członków grupy producentów rolnych.

93. Jakie będą koszty dokonywania zmian w składzie grupy producentów rolnych?

Spółdzielnia jest przedsiębiorstwem, w którym zmiany takie są łatwe i mało kosztowne. Przystępowanie nowych członków lub występowanie z grupy nie wymaga jednocześnie wprowadzania zmian do dokumentów rejestracyjnych. Dlatego jest pozbawione kosztów rejestracji tych zmian w urzędach i wymaga mało czasu. Jeżeli przewidujemy, że skład osobowy grupy będzie ulegał częstym zmianom (np. z powodu stałego zwiększania liczby członków), dobrze jest przyjąć tę formę prowadzenia działalności gospodarczej.

W spółce z o.o. każda zmiana w składzie osobowym wymusza konieczność rejestracji tej zmiany w sądzie (jest to koszt). Jeżeli zmiany te powodują też zmianę wysokości kapitału zakładowego spółki (jego obniżenie lub podwyższenie) konieczna jest zmiana umowy spółki, sporządzana w formie aktu notarialnego (kolejny koszt), która dla swojej ważności wymaga również rejestracji sądowej.

W przypadku obydwu form prawnych zarówno przyjmowanie nowych członków, jak i ich występowanie, a także ich sankcyjne usunięcie (wykluczanie, wykreślanie w przypadku spółdzielni, przymusowe umorzenie udziałów w przypadku spółki z o.o.) musi odbywać się zgodnie z przepisami statutu/umowy spółki danej grupy.

94. Kiedy grupa może wystąpić o pomoc, od kiedy liczy się okres pomocy i w jakim terminie uzyskuje środki finansowe?

Grupa nabywa prawa do pomocy z dniem uzyskania wpisu do rejestru grup. Ważne jest, aby grupa we właściwym czasie wystąpiła do dyrektora oddziału ARiMR z wnioskiem o przyznanie pomocy. Wniosek ten należy złożyć w nieprzekraczalnym terminie sześciu miesięcy, licząc od dnia wpisania grupy do rejestru grup. Wcześniej grupa musi wystąpić do biura

powiatowego ARiMR o nadanie grupie numeru identyfikacyjnego producenta. Na podstawie tego wniosku dyrektor oddziału regionalnego Agencji wydaje decyzję o przyznaniu grupie pomocy na okres pięciu lat. – Bez tej decyzji niemożliwe jest składanie wniosków o wypłatę pomocy za kolejne lata działania grupy. Następnie po zakończeniu każdego roku działania, liczonego, jako kolejnych 12 miesięcy od dnia wydania decyzji przez marszałka województwa, grupa składa do właściwego oddziału regionalnego ARiMR wniosek o płatność. Musi to uczynić w ciągu 30 dni po zakończeniu danego roku działalności, pod rygorem utraty możliwości uzyskania pomocy za dany rok. Należy zwrócić uwagę na fakt, że np. jeżeli marszałek województwa wydał decyzję o wpisie do rejestru grup 15 października danego roku, to każdy kolejny rok działania kończy się 14 października, a na złożenie wniosku mamy 30 dni, nie miesiąc – wniosek więc trzeba złożyć najpóźniej 13 listopada. Dyrektor OR ARiMR przyznaje środki finansowe w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 90 dni od dnia złożenia wniosku o płatność. Wypłata pomocy za dany rok działania dokonuje się w terminie 60 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

95. Na czym polega finansowanie wyprzedzające, kiedy i na jakich warunkach grupa może ubiegać się o jego otrzymanie?

Grupy producentów rolnych mogą ubiegać się o tzw. wyprzedzające finansowanie na podstawie znowelizowanej ustawy z dnia 22 września 2006 r. o uruchomieniu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz.U. nr 187, poz. 1381, z późn. zm.).

Wsparcie wyprzedzające może być przyznane na wniosek grupy, w kwocie nie wyższej niż udział krajowych środków pochodzących z budżetu państwa (25%) przeznaczonych na współfinansowanie pomocy dla grup producentów rolnych, określonej na podstawie planowanej wielkości i wartości przychodów ze sprzedaży produktów lub grupy produktów, ze względu na które grupa producentów rolnych została utworzona, wytworzonych w gospodarstwach członków grupy, w pierwszym roku działalności, nie wyższej jednak niż 50 000 złotych.

Po złożeniu przez grupę producentów rolnych wniosku o przyznanie pomocy finansowej i przyznaniu jej w drodze decyzji administracyjnej, grupa może złożyć wniosek o wyprzedzające finansowanie w ciągu 30 dni od dnia, w którym decyzja w sprawie przyznania pomocy stała się ostateczna. Dyrektor Oddziału Regionalnego ARiMR, informuje grupę w formie pisemnej w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o wyprzedzające finansowanie, o terminie podpisania umowy, albo o przyczynach odmowy udzielenia środków na wyprzedzające finansowanie. Wypłata wyprzedzającego finansowania jest realizowana w terminie 30 dni od dnia podpisania umowy. Zabezpieczeniem należytego wykonania umowy jest weksel in blanco.

96. Na co może być wykorzystana pomoc przeznaczona dla grup producentów rolnych, którą wypłaca ARiMR?

Od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej jest oczywiste, że środki te mogą być wykorzystywane nie tylko na działalność administracyjną, ale również na wszystkie cele, które grupa uzna za najważniejsze dla wzmocnienia swojej pozycji na rynku, **w tym na inwestycje** – na realizację celów, dla których tworzone są grupy, określonych w ustawie o grupach producentów rolnych i ich związkach. Działając w ten sposób grupy m.in. mogą tworzyć wspólny majątek, który skonsoliduje jej członków i da materialną podstawę

funkcjonowania i rozwoju działalności również po okresie, w którym otrzymują pomoc. Wynika to z treści artykułu 35 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), który stanowi, że „wsparcia, udziela się w celu ułatwienia tworzenia i działalności administracyjnej grup producentów do celów:

- dostosowania do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produkcji producentów, którzy są członkami takich grup;
- wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych;
- ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności”.

Wsparcie jest udzielane w ramach działania „Grupy Producentów Rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

97. Co się dzieje w sytuacji, kiedy wszyscy członkowie grupy razem nie wyprodukują tyle, ile określa rozporządzenie?

Wszyscy członkowie grupy razem powinni wyprodukować, co najmniej tyle, ile określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz.U. nr 72, poz. 424, z późn. zm.). Jeżeli nie wyprodukują, marszałek ma prawo skreślenia grupy z rejestru. Nie każdy przypadek niewyprodukowania minimalnej rocznej produkcji kwalifikuje się jako przesłanka do skreślenia grupy z rejestru. Są sytuacje losowe – klęski nieurodzaju, których nie można przewidzieć. Marszałek zwykle na prośbę grupy umożliwia dalsze funkcjonowanie dając szansę uzyskania minimum w kolejnym roku. Niewyprodukowanie jednak minimalnej wartości produkcji przez wszystkich członków grupy powoduje jednak nieotrzymanie należnego grupie wsparcia.

Na dzień przygotowywania niniejszej publikacji (1 sierpnia 2012 r.) MRiRW przesłało do konsultacji społecznych projekt rozporządzenia, które ureguluje tę kwestię. Proponuje się, aby w przypadku działania siły wyższej lub wystąpienia wyjątkowych okoliczności w gospodarstwie członka, minimalną wielkość produkcji określoną w obowiązującym rozporządzeniu, pomniejszać proporcjonalnie o skutki działania siły wyższej lub wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Dotyczyć to ma również skutków działania siły wyższej lub wystąpienia wyjątkowych okoliczności, które miały miejsce przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, jednak nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2012 roku.

98. Czy w spółdzielni działającej jako grupa producentów rolnych, podział nadwyżki bilansowej (zysku) jest proporcjonalny do obrotów członka ze spółdzielnią?

Grupy przyjmują rozwiązanie polegające na tym, że członkowie dzielą się zyskiem proporcjonalnie do wysokości obrotów ze spółdzielnią (ilości towaru sprzedanego przez grupę i ilości zakupionych środków do produkcji). Jest to najbardziej sprawiedliwy podział. To rozwiązanie jest zalecane dla grup producentów. W taki sposób działa też większość organizacji producentów w Unii Europejskiej, głównie są to spółdzielnie. Ten, kto sprzedał najwięcej, w rzeczywistości przyniósł grupie najwięcej korzyści. Należy pamiętać, że głównym celem zakładania spółdzielni jest, aby członkowie uzyskiwali, jak największe korzyści,

a nie zysk uzyskiwała firma. Zasada ta powinna dotyczyć wszystkich grup, bez względu na ich formę prawną. Należy pamiętać, że wypłata dywidendy jest związana z zapłaceniem podatku dochodowego od osób prawnych, a następnie zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

99. **Jak grupa producentów rolnych rozlicza podatek VAT z transakcji z członkami grupy i urzędem skarbowym?**

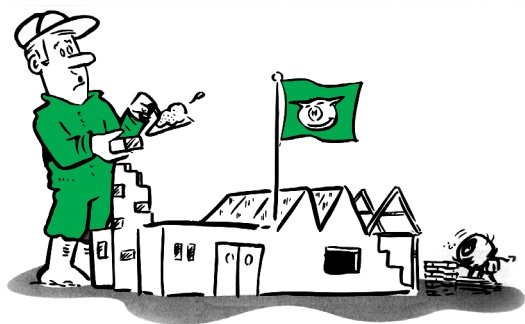
W związku z różnicą w sposobie rozliczania faktur VAT RR dla rolników ryczałtowych, grupa producentów rolnych musi zapewnić środki na zapłatę do Urzędu Skarbowego podatku VAT należnego (od sprzedaży grupy), w przypadku, gdy nie może jeszcze odliczyć podatku VAT, wynikającego z faktur VAT RR zakupowych za dany okres rozliczeniowy (najczęściej miesiąc). Wynika to z przepisów, które określają, że grupa, tak jak inne przedsiębiorstwa, musi zapłacić podatek VAT należny wg dat wystawienia faktur sprzedażowych grupy, a podatek VAT naliczony, wynikający z faktur VAT RR (od zakupów od członków grupy na ryczałcie), rozlicza się wg daty zapłaty członkom grupy.

100. **Na co grupom producentów rolnych może być udzielony kredyt z linii nGP?**

O kredyt mogą ubiegać się grupy producentów rolnych m.in. na inwestycje takie, jak:

- zakup, przebudowa, remont, budowa budynków inwentarskich,
- budowa połączona z modernizacją budynków dla przetwórstwa produktów rolnych,
- zakup, budowa silosów, utwardzenie placów,
- budowa, modernizacja ujęć wody oraz budowa, modernizacja oczyszczalni ścieków,
- zakup maszyn lub urządzeń (ciągników, kombajnów, samochodów specjalistycznych) do produkcji rolnej i przetwórstwa,
- zakup kompletnych linii technologicznych i innych maszyn lub urządzeń,
- zakup stada podstawowego, materiału nasadzeniowego i roślin wieloletnich
- wdrażanie procedury systemów zarządzania jakością.

Według stanu na dzień 5 lipca 2012 roku, oprocentowanie kredytu jest zmienne i nie może wynosić więcej niż 1,6 stopy redyskontowej weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez Narodowy Bank Polski w stosunku rocznym. Należne bankowi odsetki, płacone są przez: kredytobiorcę w wysokości ok. 2% rocznie, oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w pozostałej części.

XI. WYKAZ GŁÓWNYCH AKTÓW PRAWNYCH ORAZ WAŻNE ADRESY I LINKI

Wykaz głównych aktów prawnych związanych z tworzeniem i działaniem grup producentów rolnych – stan na 31.07.2012 r.

Ustawy w oparciu o które, podmioty uzyskują osobowość prawną:

1. Ustawa z dnia 16 września 1982 r., Prawo Spółdzielcze (Dz.U. z 2003 r., nr 188, poz. 1848 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek Handlowych. (Dz.U. z 2000 r., nr 94, poz. 1037 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 1997 r., nr 121, poz. 769 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 1997 r., nr 121, poz. 770 z późn. zm.).

Prawodawstwo unijne

1. Traktat akcesyjny rozdz. IX a, art. 33d,
2. Rozporządzenie Rady (WE) 1698/2005 z dnia 20 września 2005 roku w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz.U. UE L z dnia 21 października 2005 r.),
3. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Prawodawstwo krajowe

1. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. z 2000 r., nr 88, poz. 983, z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. z 2007 r., nr 64, poz. 427, z późn. zm.),
3. Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. z 2007 r., nr 81, poz. 550, z późn. zm.),
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz.U. z 2008 r., nr 72, poz. 424),

5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz.U. z 2011 r., nr 62, poz. 318).

Informacje o zasadach tworzenia grup producentów rolnych i wsparciu finansowym

Treść ww. aktów prawnych, zasady tworzenia grup, aktualności dotyczące grup oraz informacje o wsparciu finansowym dla grup dostępne są na stronach internetowych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl; Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich www.ksow.gov.pl; Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Agencji Płatniczej) www.arimr.gov.pl; Krajowej Rady Spółdzielczej pod adresem www.krs.org.pl w zakładce dotyczącej Grup Producentów Rolnych.

Informacja o dostępności wzorów dokumentów niezbędnych do założenia grupy producentów rolnych

Przykładowe wzory dokumentów potrzebnych do założenia przedsiębiorstwa, które ma stać się grupą producentów rolnych, na przykładzie spółdzielni, zawarte są w „**Instrukcji zakładania spółdzielni, jako grupy producentów rolnych**”, dostępnej do bezpłatnego pobrania ze strony internetowej Krajowej Rady Spółdzielczej www.krs.org.pl w zakładce dotyczącej **Grup Producentów Rolnych** m.in.:

- Zaproszenie do wzięcia udziału w zebraniu założycieli spółdzielni (nie obowiązkowo)
- Projekt statutu spółdzielni
- Protokół z zebrania założycielskiego
- Uchwała w sprawie utworzenia spółdzielni i przyjęcia jej statutu
- Protokół Komisji Skrutacyjnej z wyboru Rady Nadzorczej (jeśli dotyczy)
- Protokół Komisji Skrutacyjnej z wyboru prezesa Zarządu
- Protokół Komisji Skrutacyjnej z wyboru wiceprezesów (Członków) Zarządu
- Lista Członków – Założycieli spółdzielni
- Protokół z zebrania założycieli – zmiana statutu na wezwanie sądu

oraz wzory regulaminów, deklaracji przystąpienia do spółdzielni, itp.

Formularze wniosków wykorzystywanych w Krajowym Rejestrze Sądowym dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem:

<http://bip.ms.gov.pl/pl/formularze> lub na stronie internetowej Krajowego Rejestru Sądowego pod adresem www.krs-online.com.pl w zakładce „formularze”.

Poniżej wskazane wnioski i instrukcje ich wypełniania dostępne są na stronie internetowej ARiMR www.arimr.gov.pl w zakładce „Pobierz wnioski” lub stacjonarnie w placówkach Agencji:

1. Wniosek o wpis do ewidencji producentów wraz z załącznikami i instrukcją wypełniania
2. Wniosek o przyznanie pomocy i instrukcja jego wypełnienia
3. Wniosek o płatność i instrukcja jego wypełniania
4. Wnioski i instrukcje dotyczące pomocy dla wstępnie uznanych grup i uznanych organizacji producentów owoców i warzyw.

Bezpośrednio do ww. wzorów wniosków można przejść ze strony **www.krs.org.pl** zakładka dotycząca Grup Producentów Rolnych, podzakładka „Użyteczne linki – wnioski – instrukcje wypełniania”.

Informacja o dostępności aktualnych wykazów funkcjonujących grup

Aktualny „Wykaz Grup Producentów Rolnych” dostępny jest na stronie internetowej MRiRW **www.minrol.gov.pl**, Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich **www.ksow.gov.pl**; stronach internetowych Urzędów Marszałkowskich poszczególnych województw oraz Krajowej Rady Spółdzielczej **www.krs.org.pl** w zakładce dotyczącej Grup Producentów Rolnych (na stronie KRS są również wykazy grup spółdzielczych).

Szersze informacje dotyczące grup producentów rolnych, w tym prawodawstwo, informacje o wsparciu finansowym, dane statystyczne, opracowania dotyczące grup itp., dostępne są na portalu internetowym Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich **www.ksow.gov.pl** oraz Krajowej Rady Spółdzielczej **www.krs.org.pl** w zakładce dotyczącej Grup Producentów Rolnych.

Dostępność do publikacji Krajowej Rady Spółdzielczej nt. grup producentów rolnych

Ze strony Krajowej Rady Spółdzielczej **www.krs.org.pl** w zakładce dotyczącej Grup Producentów Rolnych, można **bezpłatnie pobrać** dotychczas przygotowane i wydane przez KRS publikacje, m.in.:

- Instrukcję postępowania przy zakładaniu spółdzielni, jako grupy producentów rolnych,
- Instrukcję prowadzenia działalności finansowej w grupie producentów rolnych,
- Organizowanie się rolników w grupy producentów głównym sposobem na podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych – poradnik informacyjno-szkoleniowy,
- Organizowanie się gospodarze polskich rolników po 1990 roku – raport, lipiec 2010 r.,

oraz uzyskać wiele innych przydatnych **informacji i aktualności nt. grup**.

Punkt Konsultacyjny dla Grup Producentów Rolnych

Krajowa Rada Spółdzielcza, ul. Jasna 1, 00-013 Warszawa, pok. 120 (I p.)

tel./fax: (22) 827 41 74, tel. (22) 596 45 13

e-mail: pkgpr@krs.org.pl; martynowskim@krs.org.pl

www.krs.org.pl

(czynny w godz. 7.30–15.30)

umożliwia zgłoszenie osobiste, telefoniczne, faksem lub e-mailem

zapytań w zakresie tworzenia grup producentów rolnych

w celu konsultacji lub uzyskania informacji

w zakresie tworzenia i działania grupy

Działalność Krajowej Rady Spółdzielczej na rzecz wsparcia tworzenia grup producentów rolnych

Krajowa Rada Spółdzielcza (KRS) prowadzi intensywne działania wspierające organizowanie się rolników w struktury gospodarcze, poprzez działalność szkoleniowo-doradczą oraz wydawniczą. Są one odpowiedzią na duże potrzeby oraz oczekiwania rolników wsparcia tego procesu.

Główne zrealizowane i obecne działania KRS w powyższym zakresie to:

- Wykonawca **3 krajowych projektów dotyczących „Promocji tworzenia grup producentów rolnych”**, realizowanych ze środków UE w latach 2006–2012.
- Przeprowadzenie ponad 480 szkoleń, w których wzięło udział ponad **18 tys. producentów rolnych** – rolników.
- Publikacja 2 edycji **poradnika „Organizacja i funkcjonowanie grup producentów rolnych”**, nakład łączny 18 tys. egzemplarzy.
- Cykliczna organizacja **konferencji i seminariów** nt. gospodarczego organizowania się rolników.
- Przeprowadzenie konkursu dla dziennikarzy oraz zorganizowanie 4 zagranicznych wyjazdów studyjnych dla liderów wiejskich – rolników, celem zaprezentowania przykładów działalności na rynku dobrze zorganizowanych w spółdzielnie rolników w tzw. „starych krajach” Unii Europejskiej (UE-15).
- Pomoc przy tworzeniu ponad **150** grup producentów rolnych, w tym blisko **100** nowoczesnych spółdzielni branżowych, w szczególności producentów ziarna zbóż i nasion roślin oleistych, trzody chlewnej oraz drobiu, oraz zainicjowanie utworzenia kolejnych blisko **100** grup.
- Prowadzenie od XI 2007 r. stałego „**Punktu Konsultacyjnego dla Grup Producentów Rolnych**” w siedzibie Krajowej Rady Spółdzielczej, ul. Jasna 1, Warszawa – dla rolników zainteresowanych tworzeniem grup oraz członków już działających grup producentów; tel./fax (22) 827 41 74, tel. (22) 596 45 13, e-mail: martynowski@krs.com.pl
- Prowadzenie strony internetowej dotyczącej Grup Producentów Rolnych na **www.krs.org.pl** (zakładka dotycząca GPR), która zawiera m.in. zasady tworzenia grup, prawodawstwo, opracowania, poradniki i instrukcje nt. tworzenia GPR, z możliwością ich bezpłatnego pobrania (m.in. „Instrukcja postępowania przy zakładaniu spółdzielni, jako grupy producentów rolnych”, „Instrukcja prowadzenia działalności finansowej w grupie producentów rolnych”), wykazy grup itd. (*na koniec czerwca 2012 r. strona notowała 225 tys. wejść*).
- Przygotowywanie i publikacja **opracowań oraz analiz nt. gospodarczego organizowania się rolników** (*większość opracowań i publikacji znajduje się na ww. stronie dotyczącej GPR*).

Realizacja projektu krajowego pt. „Podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez zrzeszanie się rolników ze szczególnym uwzględnieniem formy spółdzielczej”, obejmującego 210 jednodniowych szkoleń nt. tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych. Szkolenia będą realizowane na obszarze całego kraju w okresie od października 2012 roku do października 2013 roku. Projekt jest kontynuacją dotychczasowych działań KRS w tym zakresie.

KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA
NACZELNY ORGAN SAMORZĄDU SPÓŁDZIELCZEGO

Krajowa Rada Spółdzielcza (KRS) działa na podstawie ustawy Prawo spółdzielcze jako naczelny organ samorządu spółdzielczego. Jest sukcesorem przedwojennej Państwowej Rady Spółdzielczej oraz Naczelnej Rady Spółdzielczej działającej do 1994 r., kiedy to zmieniono jej nazwę na obecną. Spółdzielczość polska posiada najstarszą – 196 letnią tradycję wspólnotowej działalności gospodarczej i społecznej w naszym kraju, zapoczątkowanej założeniem w 1816 roku przez ks. Stanisława Staszica „Hrubieszowskiego Towarzystwa Rolniczego dla Ratowania się Wspólnie w Nieszczęściach”. Aktualnie KRS reprezentuje 15 branż spółdzielczych. Obsługą wsi i rolnictwa zajmuje się aktualnie 7 branż spółdzielczych:

Spółdzielnie Mleczarskie,
Banki Spółdzielcze,
Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne,
Gminne Spółdzielnie "Samopomoc Chłopska",
Spółdzielnie Ogrodniczo-Pszczelarskie,
Spółdzielnie Kółek Rolniczych,
Spółdzielcze Grupy Producentów Rolnych.

Do zadań KRS należy m.in.:

- reprezentowanie polskiego ruchu spółdzielczego w kraju i za granicą,
- współdziałanie z naczelnymi organami państwowymi w sprawach dotyczących ruchu spółdzielczego,
- inicjowanie i opiniowanie aktów prawnych dotyczących spółdzielczości i mających dla niej istotne znaczenie,
- badanie i ocena form, warunków, kierunków oraz wyników działalności ruchu spółdzielczego i przedstawianie informacji i wniosków naczelnym organom państwowym,
- organizowanie działalności naukowo-badawczej, szkoleniowej i informacyjnej, propagowanie działalności kulturalno-oświatowej członków, podejmowanie inicjatyw związanych z rozwojem ruchu spółdzielczego w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym rozwoju spółdzielczości uczniowskiej, oraz kształtowanie sprzyjających warunków dla rozwoju ruchu spółdzielczego,
- inicjowanie i rozwijanie współpracy międzyspółdzielczej oraz szerzenie idei spółdzielczego współdziałania, organizowanie postępowania rozjemczego w sporach między organizacjami spółdzielczymi.

COOPERATIVE ENTERPRISES BUILD A BETTER WORLD

Spółdzielnie budują lepszy świat

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013